

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU15

Naturvård och biologisk mångfald

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör naturvård och biologisk mångfald. Enligt utskottet ska regeringen se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående utredningar och arbeten. Motionsyrkandena handlar bl.a. om biologisk mångfald, handel med hotade arter, invasiva främmande arter, genetiskt modifierade organismer, naturvårdsdirektiven, jakt på säl, skarvförvaltning, rovdjurspolitik, allemansrätten, äganderätten, skyddad skog och mark, naturreservat, marina skyddade områden, strandskydd och vandringsleder.

I betänkandet finns 37 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP). I två reservationer (S, MP, V, L) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen. Betänkandet innehåller också sex särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 210 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Utskottets överväganden.....	10
Arbetet för biologisk mångfald.....	10
Handel med hotade arter.....	15
Invasiva främmande arter	19
Genetiskt modifierade organismer.....	22
Naturvårdsdirektiven	25
Förvaltning av säl	29
Förvaltning av skarv och andra stora fåglar.....	34
Rovdjurspolitik.....	44
Allemansrätten	66
Äganderätten	70
Skyddad skog och mark.....	75
Naturreservat	83
Marina skyddade områden	86
Strandskydd.....	88
Vandringsleder	91
Motioner som bereds förenklat.....	93
Reservationer	94
1. Arbetet för biologisk mångfald, punkt 1 (M).....	94
2. Arbetet för biologisk mångfald, punkt 1 (C)	94
3. Handel med hotade arter, punkt 2 (SD)	95
4. Invasiva främmande arter, punkt 3 (M)	95
5. Reglering av gentekniken Crispr-Cas9, punkt 4 (M).....	96
6. Lagstiftningen om genteknik i övrigt, punkt 5 (M, SD)	97
7. Lagstiftningen om genteknik i övrigt, punkt 5 (KD)	98
8. Lagstiftningen om genteknik i övrigt, punkt 5 (L)	98
9. Utvärderingsmetod för att ändra arters skyddsstatus, punkt 6 (M, SD, KD).....	99
10. Genomförandet av art- och habitatdirektivet, punkt 7 (M, SD, KD) ..	100
11. Naturvårdsdirektiven i övrigt, punkt 8 (M, KD)	100
12. Naturvårdsdirektiven i övrigt, punkt 8 (SD).....	101
13. Jakt på säl, punkt 9 (M, SD)	101
14. Jakt på säl, punkt 9 (C).....	102
15. Jakt på säl, punkt 9 (KD)	103
16. Ersättning för sälavskjutning, punkt 10 (SD)	104
17. Förvaltning av skarv, punkt 11 (M, SD).....	104
18. Förvaltning av skarv, punkt 11 (KD).....	105
19. Oljering av skarvägg, punkt 12 (SD).....	106
20. Förvaltning av andra stora fåglar, punkt 13 (M).....	107
21. Förvaltning av den skandinaviska vargstammen, punkt 14 (SD, C, KD).....	107
22. Rovdjursförvaltning, punkt 15 (M, SD, KD).....	108
23. Rovdjursförvaltning, punkt 15 (C)	109
24. Vargföryngring i renkötselområden, punkt 16 (SD)	110
25. Skydds jakt, punkt 17 (SD).....	110

26. Skyddsjakt, punkt 17 (KD).....	111
27. Licensjakt, punkt 18 (S, V, MP).....	111
28. Licensjakt, punkt 18 (L)	113
29. Rovdjursangrepp, punkt 19 (SD).....	114
30. Rovdjursangrepp, punkt 19 (C)	114
31. Allemansrätten, punkt 20 (SD).....	115
32. Skyddad skog och mark, punkt 22 (M).....	116
33. Skyddad skog och mark, punkt 22 (SD).....	117
34. Skyddad skog och mark, punkt 22 (C)	118
35. Marina skyddade områden, punkt 24 (V)	119
36. Strandskydd, punkt 25 (KD).....	119
37. Vandringsleder, punkt 26 (SD).....	120
Särskilda yttranden	121
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (M).....	121
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (SD)	121
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (C).....	121
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (V)	121
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (KD).....	121
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (L).....	122
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	123
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	123
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet.....	144

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Arbetet för biologisk mångfald**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 6,

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 45 och

2019/20:3247 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (C)

2. **Handel med hotade arter**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 17 och

2019/20:1533 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP).

Reservation 3 (SD)

3. **Invasiva främmande arter**

Riksdagen avslår motion

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 4 (M)

4. **Reglering av gentekniken Crispr-Cas9**

Riksdagen avslår motion

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 41.

Reservation 5 (M)

5. **Lagstiftningen om genteknik i övrigt**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 33,

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 42,

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 43 och

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 15.

Reservation 6 (M, SD)

Reservation 7 (KD)

Reservation 8 (L)

6. **Utvärderingsmetod för att ändra arters skyddsstatus**

Riksdagen avslår motion

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 9 (M, SD, KD)

7. **Genomförandet av art- och habitatdirektivet**

Riksdagen avslår motion

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 10 (M, SD, KD)

8. Naturvårdsdirektiven i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:279 av Lars Thomsson (C),

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 13 och

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 11 (M, KD)

Reservation 12 (SD)

9. Jakt på säl

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:415 av Solveig Zander (C) yrkande 3 i denna del,

2019/20:501 av Anders Åkesson m.fl. (C),

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 21,

2019/20:1009 av Jessika Roswall och Marta Obminska (båda M) i denna del,

2019/20:1367 av Åsa Lindestam (S),

2019/20:1585 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2 i denna del,

2019/20:1745 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 4,

2019/20:2105 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L) yrkande 2,

2019/20:2439 av Mattias Karlsson i Luleå (M),

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13 och

2019/20:3408 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 i denna del.

Reservation 13 (M, SD)

Reservation 14 (C)

Reservation 15 (KD)

10. Ersättning för sälavskjutning

Riksdagen avslår motion

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 22.

Reservation 16 (SD)

11. Förvaltning av skarv

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 25, 26 och 28 samt

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 30.

Reservation 17 (M, SD)

Reservation 18 (KD)

12. Oljering av skarvägg

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 20 och

2019/20:1461 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 19 (SD)

13. Förvaltning av andra stora fåglar

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1636 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) yrkandena 1–3 och

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 12 i denna del.

Reservation 20 (M)

14. Förvaltning av den skandinaviska vargstammen

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:511 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkande 4,

2019/20:882 av Pål Jonson (M) och

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 14.

Reservation 21 (SD, C, KD)

15. Rovdjursförvaltning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11,

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 7 och 8,

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 6,

2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 17 och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7.

Reservation 22 (M, SD, KD)

Reservation 23 (C)

16. Vargföryngring i renskötseområden

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 9 och

2019/20:995 av Helén Pettersson (S).

Reservation 24 (SD)

17. Skydds jakt

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:313 av Magnus Persson (SD),

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 7,

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 7 och

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 3.

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (KD)

18. Licensjakt

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 10 och avslår motion

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 5.

Reservation 27 (S, V, MP)

Reservation 28 (L)

19. Rovdjursangrepp

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 8,

2019/20:2090 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3,

2019/20:2551 av Per Åsling (C) yrkande 2,

2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 9 och 10.

Reservation 29 (SD)

Reservation 30 (C)

20. Allemansrätten

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 8,

2019/20:773 av Mikael Eskilander (SD),

2019/20:1314 av Sten Bergheden (M) i denna del,

2019/20:1674 av Sten Bergheden (M) och

2019/20:2186 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M) yrkande 2.

Reservation 31 (SD)

21. Äganderätten

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2564 av Mats Green (M),

2019/20:2566 av Mats Green (M) och

2019/20:2567 av Mats Green (M).

22. Skyddad skog och mark

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:604 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 6, 10 och 20,

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:2667 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13 och

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 32 (M)

Reservation 33 (SD)

Reservation 34 (C)

23. Naturreservat

Riksdagen avslår motion
2019/20:2226 av Sten Bergheden (M).

24. Marina skyddade områden

Riksdagen avslår motion
2019/20:1618 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 12.

Reservation 35 (V)

25. Strandskydd

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:1451 av Michael Anefur (KD),
2019/20:1675 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och
2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 56.

Reservation 36 (KD)

26. Vandringsleder

Riksdagen avslår motion
2019/20:343 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 37 (SD)

27. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 29 april 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Martin Kinnunen (SD), Markus Selin (S), Lorentz Tovatt (MP), Jon Thorbjörnson (V), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Bengt Eliasson (L), Peter Helander (C), Carina Ohlsson (S), Dag Larsson (S), Johanna Haraldsson (S), Lawen Redar (S), Julia Kronlid (SD), Mikael Strandman (SD) och Hans Eklind (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 208 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20 som bl.a. handlar om biologisk mångfald, handel med hotade arter, invasiva främmande arter, genetiskt modifierade organismer, naturvårdsdirektiven, jakt på säl, skarvförvaltning, rovdjurspolitik, allemansrätten, äganderätten, skyddad skog och mark, naturreservat, marina skyddade områden, strandskydd och vandringsleder. Ett antal yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden och behandlas därför i förenklad ordning.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som behandlas i förenklad ordning redovisas i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Arbetet för biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om biologisk mångfald i stadsplanerade områden och om den biologiska mångfalden i Sverige. Jämför reservation 1 (M) och 2 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 6 bör arbetet för att främja biologisk mångfald öka i stadsplanerade områden. På samma sätt som vi människor planerar för bebyggelse och infrastruktur kan vi planera för livsmiljöer för växter och djur i städer genom grön infrastruktur och spridningskorridorer.

Annie Löf m.fl. (C) anför i partimotion 2019/20:3107 yrkande 45 att arbetet för den biologiska mångfalden i Sverige måste utökas. Metoder och styrmedel som utgår från att enskilda markägare kan och vill vara med i arbetet för biologisk mångfald bör utvecklas och markägare bör ersättas för den nytta de bidrar till. Ett öppet och rikt odlingslandskap och ett aktivt skogsbruk är en förutsättning för en biologisk mångfald. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:3247 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Kompletterande uppgifter

När det gäller biologisk mångfald i stadsplanerade områden införde regeringen ett nytt investeringsstöd för gröna städer i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20). Stödet syftade till att öka kommunernas möjligheter att vidta åtgärder för grönare städer, stadsnära grönska, ekosystemtjänster i urban miljö och barns utemiljöer. Regeringen anförde att det i städerna finns möjlighet att lösa många av klimat- och miljöutmaningarna och att hållbar stadsutveckling är ett viktigt medel i arbetet med att uppnå miljömålen.

Bidraget har hanterats av Boverket och har kunnat sökas av kommuner. Av Boverkets rapport Uppföljning av bidrag för grönare städer 2018 (rapport 2019:5) framgår att 195 ansökningar kom in under 2018 varav 93 beviljades bidrag. Boverket beviljade bidrag på ca 244 miljoner kronor till bl.a. träd- och buskplanteringar, lekparkar, stadsodlingar, dagvattendammar och promenadstigar, vilket främjat stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att förutsättningar för ekosystemtjänster i städerna måste säkerställas vid ett ökat bostadsbyggande och vid förtätning. Lika centralt är det att tillgodose sociala värden för att våra städer och samhällen ska bli trygga och

trivsamma och utgöra goda och hälsosamma uppväxtmiljöer för våra barn. Regeringen föreslår därför att ett något ändrat stöd till åtgärder införs som både främjar stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana områden och stärker den sociala hållbarheten och tryggheten i städer och samhällen. Satsningen är en fristående fortsättning på det tidigare stödet Gröna städer, som hade högt söktryck.

Vidare lyfter regeringen fram i budgetpropositionen att flera initiativ till reformer har tagits för att öka takten i arbetet med att nå miljömålet God bebyggd miljö. Regeringen beslutade i april 2018 om den nya politiken för hållbar stadsutveckling som presenterades i Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/28:230). Vidare beslutade regeringen under 2018 om två etappmål för stadsgrönska.

1. Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta till vara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.
2. En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta till vara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Länsstyrelserna tog under 2018 fram handlingsplaner för grön infrastruktur som kommer att vara ett viktigt stöd för kommunernas planering av natur- och grönområden. Regeringen bedömer att det nationella och regionala arbetet med grön infrastruktur har gett en ökad medvetenhet om behovet av att ha ett landskapsperspektiv när det gäller bevarandet av biologisk mångfald.

Under 2019 fortsatte Naturvårdsverket att ta fram vägledning och vidareförmedlingsmaterial som ett stöd för dialog och samverkan och för att bredda kunskapen om och öka engagemanget för att delta i arbetet med att vidta åtgärder för grön infrastruktur. En incitamentlista har sammanställts för att visa på olika möjliga stöd, som exempelvis bidrag eller rådgivning, för att genomföra åtgärder som stärker grön infrastruktur. Naturvårdsverket bedömer i sin årsredovisning för 2019 att fler målgrupper nu har kännedom om grön infrastruktur och vet hur de kan bidra till den på kort och lång sikt, vilket är en förutsättning för det fortsatta arbetet med att genomföra åtgärder i samverkan.

Vidare anför regeringen i proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 att satsningen på grönare städer har bidragit till att skapa och utveckla stadsgrönska. För att uppnå en god vardagsmiljö är det viktigt att skapa goda utemiljöer även vid nybebyggelse och förtätning av äldre områden. Det finns även ett ökat intresse hos samhällsbyggnadsbranschen för att arbeta med stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer. Allt fler kommuner tar fram underlag för grön infrastruktur och ekosystemtjänster.

När det gäller den biologiska mångfalden i Sverige konstateras i budgetpropositionen att endast 40 procent av arterna och 20 procent av Sveriges naturtyper har god status. Enligt slutsatserna från FN:s vetenskapliga kunskapsplattform för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES), som presenterades under maj 2019, minskar den biologiska mångfalden

globalt, ekosystemtjänsterna försämras och en miljon arter riskerar att utrotas från jordens yta.

För att möta dessa utmaningar anser regeringen att Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster såväl nationellt som internationellt och inom EU. Regeringen bedömer att det även fortsättningsvis krävs åtgärder för att nå miljökvalitetsmålen som omfattar bl.a. biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Ett attraktivt landskap behöver bevaras och utvecklas genom ett hållbart brukande med t.ex. fler betande djur, och värdefulla natur- och kulturmiljöer behöver främjas och skyddas. För att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter ska naturvården stärkas. Det ska göras på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs. Samtidigt vill regeringen se en levande landsbygd som kan utvecklas i linje med regeringens målsättningar i livsmedels-, skogs- och landsbygdspolitiken.

Vidare anför regeringen att den har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Regeringen bedömer att det behövs ytterligare insatser för att förstärka den biologiska mångfalden genom t.ex. skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning, artbevarande och viltförvaltning samt restaurering och anläggande av våtmarker. Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen för 2020 att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur skulle ökas med 400 miljoner kronor fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2019/20:MJU1, rskr. 2019/20:221).

I enlighet med det s.k. januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna, tillsatte regeringen i juli 2019 en utredning om stärkt äganderätt, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark samt om hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi (dir. 2019:46). Av kommittédirektiven framgår att förslagen från utredningen ska värna och stärka den privata äganderätten till skogen genom att stärka rättssäkerheten för markägare och företag, och säkerställa att markägare får den ekonomiska kompensation de har rätt till. Dessutom ska utredningen föreslå nya eller utvecklade flexibla skydds- och ersättningsformer som ska kompensera markägare för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till. Dessa ska bygga på frivillighet och skapa incitament att skydda och bevara biologisk mångfald och andra allmänna intressen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2020.

Vidare anför i budgetpropositionen för 2020 att markägares frivilliga avsättningar och hänsyn har stor betydelse för att värna den biologiska mångfalden. Regeringen bedömer att det är viktigt att fortsätta att följa upp frivilliga avsättningar som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden. De frivilliga avsättningarna bör öka. Skogsstyrelsen har i regleringsbrevet för 2020 fått i uppdrag att, med beaktande av den privata äganderätten till skog, ta fram ett förslag på ett system för att redovisa frivilliga avsättningar.

Systemet ska vara transparent och göra det möjligt för myndigheterna att följa upp de frivilliga avsättningarnas geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet. Uppdraget ska utföras i samarbete med Naturvårdsverket och redovisas senast den 30 september 2020.

Regeringen anför att Sveriges skogsägare bedriver ett viktigt arbete med att vårda och värna skogens biologiska värden. Samtidigt måste miljöhänsynen i skogsbruket öka och det behövs fortsatta åtgärder för ett variationsrikt och hållbart brukande av skogslandskapet för att nå miljökvalitetsmålen och friluftslivsmålen. Ekosystembaserat skogsbruk behöver uppmärksammas ytterligare och mängden naturligt föryngrade skogar behöver öka. En viktig förutsättning för naturlig föryngring är en viltstam i balans. För att förbättra livsmiljöer för växt- och djurliv och för att bidra till klimatanpassning behöver variationsrikedomen i skogen öka bl.a. genom ökad andel löv och död ved.

Vidare redovisas att regeringens ökade satsning på ängs- och betesmarker i budgetpropositionen för 2018 medförde att ersättningsnivåerna till vissa betesmarker och slåtterängar ökade. Länsstyrelserna påbörjade insatser under 2019 för att öka brukarnas kunskap om alternativa skötselmetoder för ängs- och betesmarkerna. Under 2019 tog Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna fram en plan för bevarandet av odlingslandskapets biologiska mångfald. I ett annat projekt gjordes en kartläggning för att öka arealen och kvaliteten på övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. I sina regionala handlingsplaner för grön infrastruktur har länsstyrelserna identifierat odlingslandskapets biologiskt värdefulla områden, s.k. värdestrakter. Regeringen bedömer att planerna utgör viktiga kunskapsunderlag i det fortsatta arbetet med att bevara biologisk mångfald.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att tillståndet för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet är den största utmaningen för att kunna nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. För att säkerställa en gynnsam utveckling för de arter som är knutna till odlingslandskapet behöver odlingslandskap med variationsrika inslag av småbiotoper och andra livsmiljöer hållas öppna och knyts samman genom en grön infrastruktur. Ett livskraftigt jordbruk i Sverige som bedrivs på ett sätt där odlingslandskapets natur- och kulturmiljöer kan stärkas är en förutsättning. Myndigheternas uppföljning av utvecklingen av hävden av ängs- och betesmarkerna behöver förbättras.

Flera länsstyrelser har utvecklat regionala livsmedelsstrategier som kan bidra till den nationella livsmedelsstrategins övergripande mål som bl.a. slår fast att strategin ska genomföras samtidigt som relevanta miljömål nås. Ekologisk produktion bidrar särskilt i slättbygd till en ökad variation av odlingsmetoder och grödor vilket är positivt för den biologiska mångfalden.

Ekonomiska resurser via jordbrukarstöd, landsbygdsprogram, anslag för skydd och skötsel av värdefull natur samt kulturmiljövårdsanslaget bidrar väsentligt till ett öppet och varierat odlingslandskap. De enskilda lantbrukarna

utför en betydelsefull del av arbetet, och genom gårdsstöd och miljöersättningar ökar förutsättningarna för att viktiga åtgärder vidtas. För de värdefulla kultur- och bebyggelsemiljöer som är knutna till odlingslandskapet finns dock fortsatta utmaningar och behov av utvecklat samarbete kring information, råd och stöd mellan myndigheter och enskilda lantbrukare. Myndigheternas naturvårdsarbete kompletteras av kommuner och ideella organisationer, och regeringens förstärkningar för skydd och förvaltning av värdefull natur bidrog till att naturvårdsinsatserna i odlingslandskapet ökade under 2019.

I december 2019 presenterade kommissionen den europeiska gröna given (COM(2019) 640), en färdplan inriktad på att göra EU:s ekonomi hållbar genom att förvandla klimat- och miljöutmaningarna till möjligheter tvärs över alla politikområden och göra omställningen rättvis för alla. Av färdplanen framgår att kommissionen avser att lägga fram en strategi för biologisk mångfald, som ska följas upp med särskilda åtgärder under 2021. Strategin är tänkt att beskriva EU:s ståndpunkt inför partskonferensen för biologisk mångfald, COP 15, i Kina i oktober 2020. Den ska innehålla globala mål för skydd av biologisk mångfald och åtaganden för att ta itu med de viktigaste orsakerna till förlust av biologisk mångfald i EU, med stöd av mätbara mål som inriktas på de allvarligaste orsakerna till förlust av biologisk mångfald. Strategin för biologisk mångfald kommer också att innehålla förslag om att miljöanpassa europeiska städer och att öka den biologiska mångfalden i stadsområden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster såväl nationellt som internationellt och inom EU. Utskottet välkomnar därför de satsningar som regeringen har gjort för att nå de miljö kvalitetsmål som omfattar biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Utskottet noterar att det sedan 2018 finns ett stöd för kommunerna att söka för åtgärder för grönare städer, stadsnära grönska och ekosystem tjänster i urban miljö, och att söktrycket från kommunerna varit högt. Från och med 2020 har stödet utvidgats till att även omfatta åtgärder som stärker den sociala hållbarheten och tryggheten i städer och samhällen. Utskottet anser i likhet med regeringen att förutsättningar för ekosystemtjänster och stadsgrönska måste säkerställas i städerna. Det är positivt att arbetet med grön infrastruktur fortsätter och att allt fler åtgärder vidtagits för att främja biologisk mångfald i bl.a. urbana miljöer. Utskottet anser att motion 2019/20:2665 (M) yrkande 6 med det anförda kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet ser med oro på den minskade biologiska mångfalden både nationellt och globalt. Samtidigt anser utskottet att de åtgärder som regeringen vidtar är relevanta. Regeringen har bl.a. tillfört extra resurser till åtgärder för värdefull natur och till ängs- och betesmarker, och en utredning har tillsatts

som bl.a. ska föreslå skydds- och ersättningsformer för markägare vid inskränkningar i deras äganderätt som ska skapa incitament att skydda och bevara biologisk mångfald. Vidare har Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna tagit fram en plan för att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. Sammantaget anser utskottet att det pågår ett intensivt arbete med att främja den biologiska mångfalden i Sverige. Med hänvisning till pågående arbete anser utskottet att motionerna 2019/20:3107 (C) yrkande 45 och 2019/20:3247 (C) yrkande 14 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Handel med hotade arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statlig mikroförökning och försäljning av sällsynta växtarter och om en stängning av EU-marknaden för elfenben.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) anförs att illegal handel med hotade djur- och växtarter är ett problem för den biologiska mångfalden. Handeln övervakas, men trots det händer det att sällsynta växter grävs upp för att säljas illegalt. Det behöver utredas om statlig mikroförökning och försäljning av sällsynta växtarter skulle fungera marknadsförstörande för den illegala handeln med sällsynta växter och på så sätt störa ut den (yrkande 17).

Enligt motion 2019/20:1533 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) bör Sverige agera för en stängning av EU-marknaden för elfenben. Genom Cites (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, konventionen om internationell handel med hotade arter och växter) är internationell handel med nytt elfenben (efter 1990) förbjuden. Inom EU tillåts dock handel med antika elfenbensföremål om elfenbenet är äldre än 1947 eller om elfenbensföremål som införskaffats mellan 1947 och 1990 åtföljs av ett särskilt certifikat. De kryphål som skapas genom den lagliga handeln i EU med äldre elfenbensföremål utnyttjas av kriminella nätverk för att föra ut nytt elfenben från tjuvskjutna elefanter på marknaden.

Kompletterande uppgifter

Cites är en konvention som reglerar internationell handel med sådana djur och växter som riskerar att utrotas på grund av internationell handel. Reglerna ger olika starkt skydd för olika arter beroende på hur hotade arterna är och hur stort hot den internationella handeln innebär. Om en art är utrotningshotad kan

all internationell handel med arten förbjudas. Även om arten inte hotas av utrotning för närvarande kan handeln med arten begränsas om det behövs för att förhindra att den blir utrotningshotad. Exempel på sådana begränsningar är krav på registrering av antalet exemplar av en art som förekommer i internationell handel.

De djur- och växtarter samt produkter av dessa arter som skyddas av Cites förtecknas i tre olika bilagor, beroende på hur hotad arten är på grund av handeln.

- Appendix I listar arter som är utrotningshotade.
- Appendix II listar arter som riskerar att bli utrotningshotade om inte handeln kontrolleras.
- Appendix III listar arter som är utrotningshotade i ett visst land.

Artskyddsbrott innebär att man bryter mot någon av de regler som finns till skydd för vilda djur och växter. Det kan exempelvis handla om att importera, köpa eller sälja sådana arter som är skyddade enligt internationella regler, bl.a. Cites. I Sverige regleras artskyddsbrott i 29 kap. 2b § miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845). Inom EU styrs artskyddsbroten i första hand av rådets förordning (EG) 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. Straffskalan i Sverige är böter eller fängelse i upp till fyra år om brottet är grovt.

Även i de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030) tas tjuvjakt och handel med utrotningshotade djur och växter upp. Under mål 15, som handlar om ekosystem och biologisk mångfald, finns delmål 15.7 som handlar om att länderna bör vidta omedelbara åtgärder för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter och inrikta åtgärderna på både utbudet av och efterfrågan på olagliga produkter från vilda djur och växter.

I februari 2016 presenterade kommissionen en handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter (COM(2016) 87). Handlingsplanen har tre prioriteringsområden med 32 tillhörande åtgärdsförslag. De tre prioriteringsområdena är

1. att förhindra olaglig handel med vilda djur och växter och angripa själva grundorsakerna
2. att på ett effektivare sätt genomföra och kontrollera efterlevnaden av befintliga bestämmelser och bekämpa organiserad brottslighet som rör vilda djur och växter
3. att stärka det globala partnerskapet mellan ursprungs-, konsument- och transitländer mot olaglig handel med vilda djur och växter.

Enligt handlingsplanen ska kommissionen under 2020 utvärdera de aktiviteter som vidtagits inom ramen för handlingsplanen mot olaglig handel med vilda djur och växter. Utvärderingen kommer sedan att ligga till grund för eventuella ytterligare åtgärder. I oktober 2018 presenterade kommissionen en lägesrapport om genomförandet av handlingsplanen hittills (COM(2018) 711). Kommissionen anförde att överlag har stora framsteg gjorts i fråga om de

flesta av de 32 åtgärderna i handlingsplanen. EU och medlemsstaterna bör dock ytterligare intensifiera sina ansträngningar för att senast 2020 nå målsättningarna i handlingsplanen.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2018 Jordbruksverket i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket redovisa ett förslag till genomförande av EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter samt att föreslå ett nytt etappmål i enlighet med Agenda 2030, mål 15.7 om att stoppa tjuvjakt och illegal handel med skyddade djur och växter i Sverige. Uppdraget redovisades den 30 april 2019.

I rapporten Förslag på åtgärder för ett stärkt arbete mot artskyddsbrott (rapport 2019:14) redovisar Jordbruksverket över 20 åtgärdsförslag som bidrar till Sveriges genomförande av handlingsplanen. Under prioritering 1 i handlingsplanen (Att förhindra illegal handel med vilda djur och växter och angripa själva grundorsakerna) föreslås ökade informationsinsatser till intresseorganisationer och allmänhet samt ökade resurser för regelutformning på internationell nivå. Under prioritering 2 i handlingsplanen (Att på ett effektivare sätt genomföra och kontrollera efterlevnaden av befintliga bestämmelser och bekämpa organiserad brottslighet som rör vilda djur och växter) föreslås en översyn och uppdatering av lagstiftningen samt en utredning om möjligheterna att inrätta ett register över Cites A- och B-listade arter. Det finns även förslag som syftar till att öka berörda myndigheters kunskapsnivå och förslag som syftar till att bidra till ett effektivt informationsflöde från Jordbruksverket och Naturvårdsverket till berörda myndigheter. Under prioritering 3 i handlingsplanen (Att stärka det globala partnerskapet mellan ursprungs-, konsument- och transitländer mot illegal handel med vilda djur och växter) föreslås deltagande i internationella initiativ och aktiviteter samt att tydligare integrera arbetet med illegal handel med djur och växter i utvecklingssamarbeten. När det gäller etappmål i enlighet med Agenda 2030, mål 15.7, handlar dessa förslag om en ändamålsenlig lagstiftning, kompetensutveckling samt ökad kunskap om artskyddsbrott hos allmänheten. Rapporten är under beredning inom Regeringskansliet.

När det gäller handel med elfenben anförde miljö- och klimatminister Isabella Lövin den 21 november 2019 följande som svar på fråga 2019/20:366 Handel med elfenben:

Jag vill börja med att säga att uthålligt bevara elefanter, och speciellt de afrikanska elefanterna som denna fråga omfattar, har hög prioritet för Sverige som del i arbetet att skydda den biologiska mångfalden.

I dag beräknas det finnas runt en halv miljon afrikanska elefanter och 60 procent av dem finns i Botswana, Zimbabwe och Tanzania. Detta är länder som satsar stora resurser på att förvalta sina elefantpopulationer.

Inom konventionen för internationell handel med hotade djur och växter (CITES) finns ett regelverk vars syfte är att säkerställa att internationell handel med arter inte hotar deras överlevnad. Inom konventionen listas arter huvudsakligen i två grupper: en grupp arter för vilka handel med vildfångade exemplar är förbjuden och en grupp för vilka handel kan ske under förutsättning att det finns ett system med tillstånd för sådan handel. För afrikansk elefant gäller att handel med vildfångade

exemplar är förbjuden, förutom när det gäller populationer i Botswana, Namibia, Sydafrika och Zimbabwe vilka får handlas med om det finns ett system för tillstånd. Men även när det gäller dessa populationer är handel med elfenben från vildfångade exemplar förbjuden.

Konventionen har genomförts i EU-lagstiftning. EU:s regelverk är strikt och förbjuder all handel med elfenben förutom vissa mycket begränsade undantag. Ett av dessa är det så kallade antikundantaget som gäller bearbetade exemplar som förvärvats mer än femtio år innan EU:s regelverk började gälla, dvs den 3 mars 1947. Den som handlar med ett sådant måste kunna bevisa att föremålet är ett bearbetat exemplar som lagligt tagits in till EU och kommer från tiden före den 3 mars 1947. Att det finns undantag för äldre föremål är en hantering som stöds av konventionen och som de flesta länder som ratificerat konventionen tillämpar. På marknaden finns en stor mängd föremål som innehåller elfenben i form av pianotangenter i äldre pianon, delar av stråkar och andra musikinstrument, prydnadsföremål, miniatyrtavlor m.m. vilka har intyg.

På grund av EU:s stora inre marknad har EU också valt att tillämpa konventionen striktare. Enligt vår gemensamma EU-lagstiftning krävs fler intyg som styrker legaliteten av bl.a. afrikanska elefanter än vad som krävs inom konventionen.

I Sverige utfärdas sedan 2011 inte några intyg för handel med råelfenben. Utan intyg går det inte att handla med råelfenben från afrikanska elefanter.

Det är också viktigt att komma ihåg att länder som i media rapporteras ha infört förbud mot handel med elfenben samtidigt har infört vissa undantag för dessa förbud. Att kalla förbuden totalstopp för handel är därför felaktigt. Dessa förbud är alltså jämförbara med EU:s förbud.

Tjuvjakt efter elfenben och illegal handel är ett stort problem som leder till stora konsekvenser. Den illegala handeln med vilda djur är global och måste bekämpas globalt. Den är troligen starkt kopplad till organiserad brottslighet på global nivå. Mottagarländer för illegalt hanterat elfenben som identifieras av polis och tullorganisationer hittas i Asien. Att EU skulle vara ett transitland för den illegala handeln på vägen till Asien finns det enligt dessa organisationer inget som tyder på. De illegala handelsvägarna går direkt från Afrika till Asien.

I dagsläget sker diskussioner inom EU för att ytterligare skärpa kraven för handel med elfenben. Jag välkomnar det och regeringen arbetar i diskussionerna för att EU och alla medlemsstater ska ha skarpa krav som säkerställer att det inte finns tveksamheter i arbetet mot den illegala handeln med elfenben.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det bedrivs en omfattande illegal handel på global nivå med djur och växter som är utrotningshotade. Det är enligt utskottets mening inte acceptabelt och åtgärder måste vidtas på internationell nivå, inom EU och på nationell nivå. Utskottet konstaterar att det finns ett regelverk som reglerar den internationella handeln med djur och växter som riskerar att utrotas, den s.k. Citeskonventionen. Inom ramen för detta regelverk kan handel med djur som är utrotningshotade förbjudas. Även i de globala målen för hållbar utveckling finns ett delmål som handlar om att vidta åtgärder för att stoppa tjuvjakt och handel med skyddade djur- och växtarter.

Det är positivt att det inom EU pågår en utvärdering av de aktiviteter som vidtagits för att nå målsättningarna i EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter. I Sverige har Jordbruksverket redovisat åtgärder för ett stärkt arbete mot artskyddsbrott, där det bl.a. ingick att föreslå ett nytt etappmål inom området. Utskottet ser ingen anledning att föregå de åtgärder som Regeringskansliet bereder för tillfället när det gäller stärkta åtgärder mot artskyddsbrott och anser därför att motion 2019/20:603 (SD) yrkande 17 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet konstaterar att handel med elfenben är förbjuden enligt Cites, med några få undantag. Undantagen motiveras bl.a. av att vissa afrikanska elefantpopulationer anses vara livskraftiga. Samtidigt är tjuvjakt och illegal handel ett stort problem som måste lösas på global nivå. Utskottet välkomnar diskussionerna inom EU för att ytterligare skärpa kraven i fråga om handel med elfenben och delar regeringens syn att det inte ska finnas några tveksamheter i arbetet mot den illegala handeln med elfenben. Med hänsyn till pågående arbete anser utskottet att motion 2019/20:1533 (MP) kan lämnas utan åtgärd.

Invasiva främmande arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om arbetet med invasiva främmande arter på den gemensamma unionsförteckningen.

Jämför reservation 4 (M).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) redovisas att det enligt Naturvårdsverket finns 400 arter som bedöms som invasiva i Sverige. Av dessa finns 11 stycken på EU:s gemensamma unionsförteckning över arter som inte avsiktligt får föras in till, hållas eller födas upp i EU. Enligt yrkande 3 i motionen ska Sverige verka för att fler invasiva främmande arter i Sverige förs upp på den gemensamma unionsförteckningen för att vid behov säkerställa åtaganden av fler medlemsländer.

Kompletterande uppgifter

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter trädde i kraft 2015. Förordningen innehåller bestämmelser om att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på den biologiska mångfalden. En invasiv främmande art är enligt förordningens definition en främmande art vars introduktion eller spridning

har konstaterats hota eller inverka negativt på den biologiska mångfalden och relaterade ekosystemtjänster.

Förordningen gäller arter som är upptagna på unionsförteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. En invasiv främmande art bör anses vara av unionsbetydelse om den skada som den orsakar i de drabbade medlemsstaterna är så stor att den motiverar antagandet av ändamålsenliga åtgärder som är tillämpliga i hela unionen, även de medlemsstater som ännu inte har drabbats eller som sannolikt inte kommer att drabbas. Kommissionen ska revidera och uppdatera unionsförteckningen regelbundet, speciellt med tanke på att nya invasiva främmande arter kan introduceras kontinuerligt i unionen och här redan förekommande främmande arter sprids och utvidgar sitt utbredningsområde. Även medlemsstaterna kan lämna in en begäran till kommissionen om att invasiva främmande arter ska föras upp på unionsförteckningen.

Kommissionen beslutade den 25 juli 2019 att lägga till 17 nya arter till förteckningen som trädde i kraft den 15 augusti 2019. På förteckningen finns nu 66 arter upptagna, varav 20 förekommer eller har förekommit i svensk natur.

I mars 2018 överlämnade regeringen propositionen Invasiva främmande arter (prop. 2017/18:211) till riksdagen. I propositionen föreslog regeringen ändringar i miljöbalken som syftar till att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt EU-förordningen om invasiva främmande arter. Förslagen innebär i huvudsak att EU-förordningen kompletteras med en straffbestämmelse och ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om åtgärder. Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2018.

Den 1 januari 2019 trädde förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft. I förordningen finns bl.a. bestämmelser om processen med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige och med att ta fram underlag om Sverige vill föreslå en art till unionsförteckningen.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att invasiva främmande arter är ett av de största globala hoten mot biologisk mångfald. EU:s förordning om invasiva främmande arter innebär att Sverige har skyldigheter att vidta åtgärder när det gäller invasiva främmande arter som är av unionsbetydelse enligt EU-förordningen. Flera av dessa är under spridning men fortfarande möjliga att bekämpa med en rimlig insats. Vidare anför regeringen att kraftigare insatser är viktiga för att bekämpa och hantera invasiva främmande arter. Det statliga arbetet kan fortsätta genom att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur har förstärkts vid olika tillfällen. För att lyckas mota hotet behövs också fortsatt engagemang från civilsamhället och privata aktörer och det viktiga arbete de redan gör. Information och vägledning till berörda är därför viktigt.

Enligt information från Naturvårdsverket lade Sverige drygt 55 miljoner kronor 2015–2018 på att förebygga och bekämpa de invasiva främmande arter

som är på EU:s förteckning över invasiva främmande arter. Det är kostnader dels för att bygga upp ett system för att tidigt upptäcka och snabbt utrota arterna, dels för bekämpningsinsatser. Vart sjätte år ska medlemsländerna redovisa utbredning, vilka bekämpningsåtgärder som vidtagits och kostnader till kommissionen. I juni 2019 var första gången Sverige rapporterade till EU och gav en samlad bild av tillståndet i landet i fråga om de EU-listade arterna. Förutom bekämpningsåtgärder och aktuell utbredning för dessa arter rapporterades hur Sveriges system för övervakning och gränskontroll av invasiva arter ser ut. Sverige lämnade också en handlingsplan för hur Sverige ska hindra oavsiktlig spridning av invasiva arter från de största spridningsvägarna, som t.ex. via sjöfarten med påväxt av organismer på fartyg och barlastvatten, spridning längs vägrenar och från privata trädgårdar.

På nationell nivå pågår ett arbete med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter. Denna nationella förteckning ska komplettera EU:s unionsförteckning. Artdatabanken publicerade en rapport i januari 2019 där man riskklassificerat 1 033 arter i fem olika riskklasser. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har valt ut ett antal arter med hög ekologisk risk, som nu analyseras utifrån vilken samhällsekonomisk betydelse de har, dvs. vilken nytta eller skada de gör, vilka ekosystemtjänster som påverkas och vilka vinster och kostnader arten innebär för samhället. Även relationen kostnad-nytta av att reglera arterna kommer att analyseras. Enligt planen ska dessa analyser vara klara under våren 2020 och sedan ska förslagen remitteras till intressenter. Under hösten 2020 kommer Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten att bereda förslagen vidare, varefter regeringen fattar beslut. Målsättningen från myndigheternas sida är att ha en första version av den nationella förteckningen på plats någon gång under 2021.

Utskottets ställningstagande

Av budgetpropositionen framgår att flera olika insatser har gjorts när det gäller invasiva främmande arter. Naturvårdsverket arbetar aktivt på området och håller bl.a. på att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter. Utskottet noterar att kommissionen regelbundet ska revidera och uppdatera unionsförteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Mot bakgrund av det arbete som pågår på nationell nivå och att kommissionen regelbundet uppdaterar unionsförteckningen anser utskottet att motion 2019/20:2665 (M) yrkande 3 kan avslås.

Genetiskt modifierade organismer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regleringen av gentekniken Crispr-Cas9 och om lagstiftningen om genteknik i övrigt.

Jämför reservation 5 (M), 6 (M, SD), 7 (KD) och 8 (L).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 40 ska regeringen verka för att lagstiftningen om genetiskt modifierade organismer (GMO) i EU moderniseras. Regeringen bör även verka i EU för att växtförädlingstekniken Crispr-Cas inte ska regleras utifrån samma regelverk som GMO (yrkande 41) och för ett teknikneutralt regelverk i EU för växter framtagna med ny genteknik (yrkande 42). Inte en enda GMO har godkänts för odling i EU sedan det nya regelverket trädde i kraft i början på 2000-talet. En dom i EU-domstolen från 2018 har dessutom slagit fast att grödor framtagna med Crispr-Cas-tekniken ska klassificeras som GMO, trots att teknikerna är väsensskilda. Detta innebär de facto ett förbud och understryker ytterligare behovet av att regelverket för växtförädling förändras. Det ska vara egenskaperna i grödan och dessas påverkan på människans hälsa och miljö som ska ligga till grund för lagstiftningen snarare än tekniken i sig. Det handlar om att skapa ett modernt regelverk som möjliggör ökad livsmedelsförsörjning och mindre miljö- och klimatpåverkan från jordbruket.

Enligt kommittémotion 2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 33 ska regeringen arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning.

I kommittémotion 2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 43 anförs att GMO innebär både möjligheter och risker. Möjligheterna måste tas till vara samtidigt som riskerna bör förebyggas på lämpligt sätt. Till exempel ska försiktighetsprincipen gälla vid introduktionen av nya GMO-grödor, tydliga regler för märkning och spårbarhet av GMO-produkter ska finnas och regelverket för godkännande av nya sorter bör förenklas.

I kommittémotion 2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 15 framhålls klimatnyttan med GMO. Motionärerna anför att GMO kan spela en avgörande roll ur ett klimatperspektiv för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

All slags verksamhet i Sverige där GMO hanteras måste ha tillstånd. Beslut som gäller tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt tas gemensamt

på EU-nivå och tillståndet gäller i alla EU:s medlemsländer. Varje genmodifierad växt, dvs. en specifik växtart med en viss genetisk modifiering, ska prövas och godkännas.

Godkännande, spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade livsmedel och foder regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder.

Målet med godkännandeförfarandet är att garantera att utsläppandet på marknaden av sådana produkter inte utgör några risker för människors och djurs hälsa och för miljön. Den s.k. försiktighetsprincipen ska gälla, och godkännandeförfarandet ska baseras på en vetenskaplig riskbedömning. I förordningen anges särskilt att tekniska framsteg och vetenskaplig utveckling bör beaktas vid tillämpningen.

Nationella regler om GMO finns framför allt i miljöbalken, förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer och i myndighetsföreskrifter.

I proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 redovisas att ingen genetiskt modifierad växt odlades kommersiellt i Sverige under 2018. Genetiskt modifierade organismer har introducerats i miljön i liten utsträckning och befintliga styrmedel är väl utvecklade. Fältförsök pågår för närvarande med genetiskt modifierad hybridasp, backtrav samt oljekål. Havs- och vattenmyndigheten har lämnat ett fåtal tillstånd för att använda genetiskt modifierad zebrafisk för forskningsverksamhet i inneslutna system. Inom ramen för Cartagena-protokollet om biosäkerhet har arbetet fortsatt med riskbedömning av GMO.

Utskottet har behandlat frågor om lagstiftningen om GMO tidigare, bl.a. i betänkande 2018/19: MJU9 Naturvård och biologisk mångfald, och riktade följande tillkännagivande till regeringen:

När det gäller frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik vill utskottet framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Genteknik är av största vikt i detta arbete eftersom denna teknik är snabbare än konventionell växtförädling och därmed kan bidra till att öka takten i arbetet med förbättrade grödsorter. Olika tekniker kan leda till samma resultat, men dagens lagstiftning gör skillnad på vilken förädlingsmetod som används. Detta innebär att växtsorter som framställts genom traditionell växtförädling kan vara tillåtna, medan växtsorter med samma egenskaper som framställts genom GMO-teknik inte är det. Regelverket hämmar utvecklingen av nya växtsorter och därmed även lantbrukets utveckling. Det är grödans förändrade egenskaper och dess potentiella miljö-, avkastnings- och hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Lagstiftningen om genteknik bör mot denna bakgrund moderniseras och göras teknikneutral. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2018/19:172).

I regeringens skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 anför regeringen att eftersom lagstiftning om GMO regleras på EU-nivå bör insatser ske på denna nivå. Regeringen gav sitt stöd till en uppmaning från Europeiska unionens råd till kommissionen att senast den 30 april 2021 lägga fram en studie mot bakgrund av en dom i EU-domstolen om EU:s lagstiftning om GMO, och kommissionen har påbörjat arbetet med denna studie (för mer information se nedan). Regeringen avvaktar resultatet av studien. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Den 25 juli 2018 kom EU-domstolen med en dom i mål C-528/16, som rör s.k. nya mutationstekniker och huruvida de organismer som tas fram med dessa ska anses vara GMO enligt direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Enligt domen ska endast organismer som framställts med metoder för mutagenes (framkallande av mutationer) vilka på vedertaget sätt har använts i ett antal tillämpningar, och vilka under en längre tid inte har visat sig medföra säkerhetsproblem, vara undantagna från direktivets tillämpningsområde. Växter som tagits fram med modernare tekniker som t.ex. genomredigerings-tekniken Crispr-Cas9, ska enligt domstolen regleras som en GMO.

Den 8 november 2019 beslutade rådet att kommissionen senast den 30 april 2021 ska lägga fram en studie mot bakgrund av domstolens dom i mål C-528/16 om ställningen för nya genomiska metoder enligt unionsrätten (rådets beslut (EU) 2019/1904). Vidare begärde rådet att kommissionen, om så är lämpligt med hänsyn till resultaten av studien, lägger fram ett förslag eller på annat sätt informerar rådet om andra åtgärder som krävs för att följa upp studien samt att förslaget ska åtföljas av en konsekvensbedömning.

Enligt Näringsdepartementets promemoria Avrapportering av Finlands ordförandeskap hösten 2019 och information om Kroatiens ordförandeskap våren 2020, inom jordbruks- och fiskerådets ansvarsområde (2020-01-16), har kommissionen inhämtat information från medlemsstaterna om genomiska metoder genom ett frågeformulär. Formuläret ska besvaras senast den 15 april 2020. Det kroatiska ordförandeskapets intentioner är sedan att resultatet av detta ska diskuteras under deras ordförandeskap.

I övrigt pågår för närvarande ingen översyn av det nationella regelverket för avsiktlig utsättning och innesluten användning av GMO. Det pågår inte heller någon översyn av EU-regelverket.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillmäter frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra den teknikneutral stor betydelse och har därför riktat ett tillkännagivande till regeringen om detta. Utskottet vill återigen framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Samtidigt anser utskottet i likhet med regeringen att försiktighetsprincipen ska vara styrande för hanteringen av GMO.

Utskottet noterar att regeringen nu avvaktar en studie som kommissionen ska göra mot bakgrund av EU-domstolens dom om ställningen för nya genomiska metoder enligt unionsrätten. Utskottet anser därmed att det i nuläget inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av regleringen av gentekniken Crispr-Cas9 eller GMO-lagstiftningen i övrigt. Motionerna 2019/20:603 (SD) yrkande 33 och 2019/20:2669 (M) yrkandena 40–42 avstyrks därför. Vidare kan motionerna 2019/20:2760 (KD) yrkande 43 och 2019/20:3361 (L) yrkande 15 mot bakgrund av det anförda lämnas utan åtgärd.

Naturvårdsdirektiven

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en utvärderingsmetod för att ändra arters skyddsstatus, om genomförandet av art- och habitatdirektivet och om naturvårdsdirektiven i övrigt.

Jämför reservation 9 (M, SD, KD), 10 (M, SD, KD), 11 (M, KD) och 12 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9 anförs att regeringen ska verka för att kommissionen tar fram en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatus för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås. Vissa internationella direktiv kan vara svåra att förena med lokala problem. Det behövs därför en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatusen för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås.

Enligt kommittémotion 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9 ska regeringen verka för en ökad flexibilitet i genomförandet av art- och habitatdirektivet med hänsyn till specifika nationella omständigheter. Regeringen ska även i EU verka för att art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet revideras så att de blir mer ändamålsenliga (yrkande 10). Bilagorna i dessa direktiv styr olika arters skyddsstatus och i praktiken är dessa statiska. Arternas skyddsstatus har inte ändrats sedan direktiven trädde i kraft i början på 90-talet respektive slutet på 70-talet. Till att börja med behövs ökad flexibilitet i genomförandet av direktiven, i linje med Europaparlamentets resolution från 2017. På sikt måste Sverige verka för att direktiven revideras så att de blir mer ändamålsenliga.

Även enligt kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 13 behöver art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar. Det måste i praktiken vara möjligt att ordna skydds- och licensjakt utan orimligt långa överklagandetider.

Enligt motion 2019/20:279 av Lars Thomsson (C) har det utvecklats en felaktig rättspraxis när det gäller tolkningen av artskyddsförordningen och miljöbalken. Vid tillståndsprövningar, bl.a. för vindkraft, bedöms påverkan på arter på individnivå. Enligt motionären bör artskyddsförordningen och miljöbalken ändras så att tillståndsprövningen återgår till att göras på populationsnivå, vilket också är enligt EU:s intentioner.

Kompletterande uppgifter

Ramarna för den svenska viltförvaltningen sätts av internationella konventioner och EU-direktiv. Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) syftar till att främja ett mellanstatligt samarbete för att bevara vilda djur- och växtarter och livsmiljöer samt skydda hotade flyttande arter. Bland annat björn, järv och varg är strängt skyddade arter enligt konventionen, medan lodjur är en skyddad art. Både Sverige och EU har ratificerat konventionen. Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, det s.k. art- och habitatdirektivet, bygger på Bernkonventionen. Direktivets syfte är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter. I direktivets bilaga 4 anges djur- och växtarter som kräver strikt skydd av medlemsstaterna. Där återfinns varg, björn och lodjur. De strikt skyddade arterna får inte fångas eller dödas annat än i vissa undantagsfall. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar, det s.k. fågeldirektivet, innehåller regler till skydd för samtliga naturligt förekommande och vilt levande fågelarter inom EU, liksom deras ägg, reden och boplatser. Både art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet är minimidirektiv, vilket innebär att medlemsländerna inte får införa regler som innebär ett mindre strängt skydd än vad direktiven föreskriver.

Kommissionen initierade i februari 2014 en utvärdering, en s.k. fitness check, av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utvärderingen inbegrep frågeställningar om huruvida direktivens mål har uppnåtts, om direktiven är kostnadseffektiva, om de stämmer överens med annan EU-lagstiftning och om de fortfarande behövs. Utvärderingen omfattade även frågan om huruvida målen för direktiven på ett tydligt sätt bättre uppnås på EU-nivå än på nationell nivå.

Utvärderingen publicerades i december 2016. I utvärderingen drog kommissionen slutsatsen att naturvårdsdirektiven fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga. Kommissionen drog samtidigt slutsatsen att genomförandet av naturvårdsdirektiven behöver förbättras väsentligt i medlemsstaterna för att direktivens mål ska uppnås fullt ut. För att kunna leverera konkreta resultat för natur, människor och ekonomi inom hela EU behöver genomförandet förbättras i nära samarbete med lokala myndigheter och med olika aktörer i medlemsstaterna. EU:s kommissionär för miljö-, havs-

och fiskerifrågor konstaterade i detta sammanhang att naturvårdsdirektiven inte kommer att öppnas för översyn.

I april 2017 presenterade kommissionen ett meddelande om en handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet. Handlingsplanen syftar till att förbättra genomförandet av naturvårdsdirektiven och påskynda uppnåendet av målen inom EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster 2011–2020. Europaparlamentet antog i november 2017 en resolution om nämnda handlingsplan. I resolutionen välkomnas handlingsplanen och Europaparlamentet begär att naturvårdsdirektiven ska genomföras fullständigt. Parlamentet noterar även den flexibilitet som direktiven ger. Samtidigt uppmanade parlamentet kommissionen att ta fram en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatusen för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås.

Kommissionen angav i sitt svar på denna resolution bl.a. att man vid utvärderingen av naturvårdsdirektiven kom fram till att direktiven fortfarande är relevanta och ändamålsenliga, inklusive bilagorna. Kommissionen angav att den därför inte hade för avsikt att utveckla en sådan utvärderingsmetod som efterfrågas av Europaparlamentet eftersom det skulle kräva att direktivens bilagor ändras. Kommissionen kommer i stället att arbeta för att medlemsstaterna förbättrar genomförandet av direktiven. Vidare anförde kommissionen att den kommer att uppdatera sitt vägledningsdokument om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen under art- och habitatdirektivet.

I november 2019 remitterade kommissionen ett uppdaterat förslag till vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen under art- och habitatdirektivet till medlemsstaterna med möjlighet att lämna synpunkter på. Regeringen framförde i januari 2020 att det bl.a. finns ett stort behov av vägledning om förvaltning av arter som har uppnått en gynnsam bevarandestatus, t.ex. stora rovdjur där populationen ökar, vilket på lokal och regional nivå skapar socioekonomiska problem.

Enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845) är det i fråga om vilda fåglar och i fråga om vilt levande djurarter som finns i bilaga 1 till förordningen förbjudet att bl.a. avsiktligt fånga eller döda djur, att avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder eller att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 4 § som avser länet eller en del av länet, och endast om ett antal villkor för dispensen är uppfyllda, bl.a. om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde (14 §).

Av Naturvårdsverkets vägledning om hur skyddade arter bör hanteras i miljöbedömningar för verksamheter och åtgärder framgår att artskyddsfrågor behöver hanteras i miljöbedömningar som görs enligt 6 kap. miljöbalken. Miljöeffekter för skyddade arter ska identifieras, bedömas och beskrivas. Syftet med miljöbedömningar är att integrera miljöaspekter i planering och

beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Sett till skyddade arter kan miljöbedömningen förenklat sägas syfta till att bibehålla och stärka förutsättningar för skyddade arters fortlevnad. Naturvårdsverket anger att åtminstone följande behöver tas fram, beaktas och presenteras av verksamhetsutövaren under miljöbedömningen; vilka skyddade arter, som kan påverkas, finns i påverkansområdet, kompletterande nya inventeringar om nödvändigt, arternas bevarandestatus i området och i landet samt en jämförelse av de skyddade arternas bevarandestatus innan åtgärden påbörjats och hur den kan komma att påverkas av den sökta verksamheten eller åtgärden och bedömning om de skyddade arternas fortplantningsområden eller viloplatsen kan påverkas på ett sådant sätt att den kontinuerliga ekologiska funktionen de har för arten inte kan upprätthållas.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) redovisas att regeringen avser att se över artskyddsförordningen för att effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter och vara tydlig gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. Detta är i enlighet med det s.k. januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det naturvårdsarbete som bedrivs inom EU genom de båda naturvårdsdirektiven är angeläget för att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter inom EU och för att säkerställa att EU lever upp till internationella åtaganden på området. Direktiven utgör även en viktig ram för de åtgärder som genomförs för hotade arters bevarande i Sverige. Enligt den utvärdering som kommissionen gjort är naturvårdsdirektiven fortfarande relevanta och ändamålsenliga. Som Europaparlamentet noterade i den resolution som nämns ovan finns det en flexibilitet i direktiven som medlemsstaterna kan utnyttja. Det är endast EU-kommissionen som har befogenhet att föreslå ändringar i naturvårdsdirektiven, inklusive bilagorna. Kommissionen har meddelat att den inte planerar att föreslå några andra ändringar i vare sig art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet utan att man i stället kommer att arbeta med att förbättra genomförandet på nationell nivå. Vidare noterar utskottet att det som en del av januariavtalet ingår att se över artskyddsförordningen för att bl.a. effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter. Utskottet ser fram emot resultatet av denna översyn. När det gäller genomförandet av art- och habitatdirektivet anser utskottet därmed att motion 2019/20:2668 (M) yrkande 9 kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller naturvårdsdirektiven i övrigt anser utskottet att motionerna 2019/20:279 (C), 2019/20:593 (SD) yrkande 13 och 2019/20:2668 (M) yrkande 10 också kan lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till det som anförts ovan.

Av det som anförts ovan framgår att kommissionen inte planerar att ta fram någon utvärderingsmetod för att ändra arters skyddsstatus i vissa regioner när

gynnsam bevarandestatus har uppnåtts. Kommissionen har som ett led i sitt arbete för att förbättra det nationella genomförandet till medlemsstaterna remitterat en uppdaterad vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen. I detta sammanhang vill utskottet i likhet med regeringen påtala behovet av vägledning i arbetet med förvaltning av arter som har uppnått en gynnsam bevarandestatus. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2019/20:2665 (M) yrkande 9 kan lämnas utan åtgärd.

Förvaltning av säl

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om jakt på säl och om ersättning för sälavskjutning.

Jämför reservation 13 (M, SD), 14 (C), 15 (KD) och 16 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 21 bör licensjakt införas på knobbsäl och vikare eftersom skador som dessa åstadkommer på fångster och fiskeredskap är snarlika de som gråsälén orsakar.

I kommittémotion 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13 anføres också att licensjakten på säl ska utvidgas till vikare och knobbsäl. Sälarnas konsumtion av fisk är ett allvarligt hot mot torsken och behöver begränsas. Även Mattias Karlsson i Luleå (M) anför i motion 2019/20:2439 att det finns ett behov av att införa licensjakt på vikare.

I motion 2019/20:1745 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 4 efterfrågas licensjakt på säl och att sälen införlivas i en förvaltningsplan. Även i motion 2019/20:1367 av Åsa Lindestam (S) efterfrågas licensjakt på säl. I motion 2019/20:1009 av Jessika Roswall och Marta Obminska (båda M) i denna del framförs behovet av en förvaltningsplan för säl.

Enligt kommittémotion 2019/20:3408 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 i denna del måste jakten på säl utökas eftersom de bl.a. hotar torsk- och ålbestånden. Ett liknande förslag framförs i motion 2019/20:415 av Solveig Zander (C) yrkande 3 i denna del.

I motionerna 2019/20:501 av Anders Åkesson m.fl. (C) och 2019/20:1585 av Angelika Bengtsson (SD) yrkande 1 efterfrågas en allmän jakt på gråsäl. Enligt yrkande 2 i denna del i motion 2019/20:1585 (SD) har antalet säl ar ökat lavinartat. De äter stora mängder fisk som i sin tur påverkar en redan ansträngd fiskerinäring. Åtgärder behöver vidtas.

I motion 2019/20:2105 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L) yrkande 2 anføres att det behövs en översyn av möjligheterna till jakt på säl. Två åtgärder som bör övervägas är att tillåta skydds jakt på enskilda initiativ och att ge möjlighet till jakt på säl från land.

Enligt kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 22 bör ersättning för sälavskjutning införas som ett incitament för att kunna nå upp till de kvoter som tilldelats vid skydds jakt. För sälavskjutning krävs tillstånd, kännedom om var sälen får skjutas samt båtinnehav, och djuret måste tas om hand. För att öka incitamenten att nå upp till de kvoter som tilldelats vid skydds jakt behöver en ersättning införas till säljägare för att fler ska kunna tänka sig att fylla den tilldelade kvoten för skydds jakt. På liknande sätt skulle ersättning kunna betalas ut vid den licens jakt på gråsäl som regeringen nu möjliggjort.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Enligt art- och habitatdirektivet är EU:s medlemsstater skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet har en gynnsam bevarandestatus. I bilaga II anges de djur- och växtarter av gemenskapsintresse för vilka förvaltningsåtgärder kan bli aktuella. I fråga om dessa arter, t.ex. gråsäl, knubbsäl och vikaresäl, kan det vara nödvändigt för medlemsstaterna att anta skötsel- och förvaltningsplaner för att säkerställa bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus.

Bestämmelser om jakt på säl finns i jaktlagen (1987:259), jaktförordningen (1987:905) och Naturvårdsverkets föreskrifter. Skydds jakt kan beviljas för samtliga sälarter. För gråsäl kan även beslut om licens jakt fattas.

Skydds jakt på säl får ske i enlighet med 23 a och 23 b §§ jaktförordningen. Det är Naturvårdsverket som beslutar om sådan jakt. Beslut om skydds jakt får fattas bl.a. för att förhindra allvarlig skada på fiske eller annan egendom och för att skydda eller bevara livsmiljöer för vilda djur eller växter. En förutsättning är dock att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslut om skydds jakt kan fattas efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på Naturvårdsverkets eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om det inte har inträffat någon skada.

Naturvårdsverket beslutade i april 2020 om skydds jakt efter totalt 900 knubbsäl och 400 vikare. Jakten får bara bedrivas inom 200 meter från en plats där fiske bedrivs och där säl orsakat skador på fiskeredskap eller tagit fångst från redskapen. Skydds jakten får bedrivas bl.a. från land, från is och från stillaliggande båt med motorn av eller på. Av Naturvårdsverkets beslut framgår att antalet fiskare som rapporterade säl skador under 2019 är betydande och samtliga län med kust mot havet har inrapporterade skador. Naturvårdsverket anger vidare att Havs- och vattenmyndigheten i december 2014 rapporterade att den totala ekonomiska skadan orsakad av säl beräknas uppgå till ca 33,3 miljoner kronor per år. Skadorna bedöms inte ha minskat sedan dess och inget talar för minskade säl skador under 2020.

Utskottet har behandlat frågor om licensjakt på säl tidigare, bl.a. i betänkande 2018/19:MJU9 Naturvård och biologisk mångfald, och riktade då ett tillkännagivande till regeringen enligt följande:

De senaste åren har antalet sälar ökat utmed Sveriges kustlinje. Sälen orsakar stora skador för kustfisket. Detta medför en ökad ekonomisk börda för yrkesfiskarna som redan är hårt pressade. Att vi har starka stammar av vilt i Sverige är i grunden givetvis bra. Alltför stora stammar kan dock skapa problem, både för människor och för ekosystemet. Att införa licensjakt på säl kan vara ett sätt att minska konflikten mellan sälarna och fiskenäringen. Enligt utskottets bedömning kan en licensjakt på säl under nuvarande förutsättningar införas utan att sälarternas bevarandestatus hotas. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2018/19:173). I regeringens skrivelse 2019/20:75 redovisas att regeringen den 18 juli 2019 gav Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att revidera förvaltningsplanen för gråsäl och genomföra en vetenskaplig utvärdering av effekterna av en eventuell beståndsreglerande jakt på gråsäl ur ett ekosystemperspektiv. En reviderad förvaltningsplan redovisades den 29 november 2019 och den vetenskapliga utvärderingen ska redovisas senast den 1 juni 2021. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

I juli 2019 beslutade regeringen om en ändring i jaktförordningen som möjliggör för Naturvårdsverket att besluta om eventuell licensjakt på gråsäl. Förutsättningen är att detta sker efter hörande av Havs- och vattenmyndigheten och efter bedömning om det är vetenskapligt befogat ur ett ekosystemperspektiv. Förordningsändringen trädde i kraft den 29 november och upphör att gälla den 1 januari 2022, om inte en vetenskaplig utvärdering visar att regeringen bör förlänga möjligheten att besluta om licensjakt. Som nämns ovan ska en vetenskaplig utvärdering av eventuell beståndsreglerande jakt på gråsäl redovisas senast den 1 juni 2021.

I april 2020 beslutade Naturvårdsverket om licensjakt på gråsäl. Jakttiden för licensjakt efter gråsäl är fastställd till mellan den 20 april och 31 januari 2021. Sammanlagt får 2 000 gråsäl fällas och kvoten är gemensam för samtliga län med kust mot Östersjön. Till skillnad mot skydds jakt behöver licensjakten inte ske i direkt anslutning till en plats där sälar orsakat skada på fiskeredskap eller tagit fångst från redskapen. Licensjakten kan också användas för att skydda fiskodlingar som utsätts för skador.

Den reviderade nationella förvaltningsplanen för gråsäl (*Halichoerus grypus*) i Östersjön (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2019:24) inkluderar nu även en beståndsreglerande jakt som ett verktyg för att förvalta arten om det är vetenskapligt befogat ur ett ekosystemperspektiv. Det framgår även av planen att förvaltningen ska syfta till att minska skador på fisk, särskilt torsk, samt ta ekonomiska hänsyn. De övergripande målen är oförändrade, men tre nya delmål har ersatt delmålen i förvaltningsplanen från 2012.

1. Kunskap och dialog om sälens roll i ekosystemet, inklusive dess påverkan på fisk och fiske, i regionalt och nationellt perspektiv ska öka.

2. Förutsättningarna för samexistens mellan en gråsälpopulation med gynnsam bevarandestatus och hållbara fiskenäringar ska förbättras.
3. Förvaltningsåtgärder, inklusive jakt, ska utvärderas vetenskapligt för att säkerställa att målen i förvaltningsplanen uppfylls.

Av Naturvårdsverkets beslut om skyddsjakt på säl 2020 framgår att antalet knobbsäl i Skagerrak och Kattegatt fortsätter att öka och att det beräknas finnas sammanlagt 24 000 knobbsäl i dessa områden. Tillväxthastigheten har sedan 2002 varit 5–7 procent per år. Populationen bedöms ha gynnsam bevarandestatus. Det totala antalet vikaresäl i Bottenviken bedöms uppgå till runt 20 000 djur. Tillväxthastigheten beräknas till 4,7 procent per år. Vikaresälen bedöms inte ha gynnsam bevarandestatus, med hänsyn till den låga tillväxthastigheten och till att utbredningsområdet väntas minska i framtiden. Det framgår därutöver av Naturvårdsverkets beslut om licensjakt på gråsäl 2020 att även gråsälpopulationen i Östersjön har gynnsam bevarandestatus och att antalet gråsäl i Östersjön beräknas uppgå till 47 500–63 000 individer. Tillväxthastigheten låg under 2005–2019 på 4,8 procent per år.

Vid frågestunden i kammaren den 10 oktober 2019 (prot. 2019/20:17) anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande om huruvida regeringen har för avsikt att inkludera även knobbsäl och vikare i licensjakten:

Som redovisat antog vi beslut under våren, och dessa föranleddes mycket av den Icesrapport som kom och som beskrev situationen för östersjötorsken. Den innebar att Sverige valde att reagera med ett antal olika åtgärder kopplat både till fisket och till att vi gick vidare med att ge direktiv om att titta på att möjliggöra licensjakt på gråsäl, som är det problem som har identifierats kopplat till östersjötorsk. Vi gav också ett uppdrag om att titta på andra åtgärder för att återställa havsmiljöerna i Östersjön, som är ett stort problem. Det var den ena delen.

Sedan utgör säl ett problem också på flera andra områden. Här finns ett pågående arbete med att titta både på verktyg och på hur vi ska jobba med skyddsjakt på dessa områden.

Regeringen har genom en ändring i 2 § jaktförordningen (2018:639) gett Naturvårdsverket i uppdrag att minst vart sjätte år se över de jakttider som regleras i förordningen. Vid behov ska Naturvårdsverket föreslå ändringar. Naturvårdsverket har i den första översynen inom ramen för detta uppdrag tagit fram förslag till ändringar. I Naturvårdsverkets preliminära förslag Jakttidsöversyn 2019/2020, paket 1, föreslås att jaktförordningen ska ändras för att möjliggöra licensjakt på samtliga arter av säl, dvs. även på knobbsäl och vikare. Som motivering anför Naturvårdsverket att det av redovisningen av regeringsuppdraget Jakt på säl från 2013 framgår att myndigheten anser att licensjakt på säl är ett komplement till skyddsjakt och att ett införande av licensjakt på säl skulle ligga i linje med riksdagens beslut 2009 att införa licensjakt på björn, varg, järv och lodjur. Även i Strategi för svensk viltförvaltning från 2015 finns åtgärden att verka för licensjakt på säl med.

Paket 1 har varit på remiss och Naturvårdsverket håller nu på att sammanställa synpunkterna. Paket 2, som omfattar resterande preliminära

förslag, var på remiss fram till den 23 mars 2020. Myndighetens ambition är sedan att överlämna förslagen till regeringen i juni 2020. Regeringen har därefter möjlighet att besluta om ändrade jakttider och när dessa ändringar i så fall ska träda i kraft.

När det gäller ekonomiska incitament till jägare som skjuter säl finns det i dag inte någon ekonomisk ersättning som betalas ut vid jakt. Det går inte heller att sälja sälprodukter inom EU. Sverige har tidigare haft ett undantag från dessa regler, men sedan 2015 är all handel med sälprodukter inom EU förbjuden, med vissa undantag för försäljning av sälprodukter från jakt utförd av urfolk. Den 22 april 2020 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör agera för att Sverige ska kunna handla med sälprodukter som kött och skinn, dels genom att söka undantag från EU:s försäljningsförbud, dels genom att verka för att förbudet mot handel med sälprodukter upphävs. Riksdagen anser att förbudet mot handel med sälprodukter skapar etiska problem eftersom den säl som jagas inte kan omhändertas annat än för jägarens eget bruk.

Naturhistoriska museet samlar in prover och uppgifter under skyddsjakten av säl för att kunna övervaka hälsotillståndet hos de tre sälarter som finns i svenska vatten. Om man skickar in prover till Naturhistoriska museet får man ersättning.

I den reviderade nationella förvaltningsplanen för gråsäl redovisas att antalet fällda gråsäl har ökat kontinuerligt under de senaste åren. Detta bedöms till stor del bero på ett ökat intresse för säljakten som jaktform och att fler jägare har kommit i kontakt med fiskare som behöver hjälp att freda sina fiskeredskap och fångsten i redskapen. Samtidigt har också allt fler jägare gått de utbildningar i säljakt som anordnas av olika jägarorganisationer. Sammantaget bedömer Naturvårdsverket att intresset för säljakt kommer att öka ytterligare under kommande år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att sälen orsakar betydande skador för kustfisket, en näring som redan är hårt ekonomiskt pressad. Det handlar dels om skador på fiskeredskapen, dels om att sälarna tar fångst från redskapen. Utskottet riktade därför ett tillkännagivande till regeringen i förra årets betänkande om att införa licensjakt på säl. Utskottet noterar att regeringen sedan dess har möjliggjort för Naturvårdsverket att besluta om licensjakt på gråsäl och att myndigheten i april 2020 beslutade att 2 000 gråsäl får fällas i licensjakten. Vidare noterar utskottet att Naturvårdsverket i jaktöversynen föreslår att licensjakt ska möjliggöras för alla arter av säl. Utskottet anser att motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 21, 2019/20:1367 (S), 2019/20:1745 (C) yrkande 4, 2019/20:2439 (M) och 2019/20:3257 (C) yrkande 13 kan lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det ovan anförda.

Vad gäller övriga motionsyrkanden om sälförvaltning och utökad jakt på säl konstaterar utskottet att det enligt gällande regelverk finns en möjlighet till

skydds jakt på säl. Med hänsyn till art- och habitatdirektivets regler finns det dock ingen möjlighet att införa allmän jakt på säl. Utskottet konstaterar att den nationella förvaltningsplanen för gråsäl nyligen uppdaterats och att den nu inkluderar beståndsreglerande jakt. Av förvaltningsplanen framgår också att förvaltningen bl.a. ska syfta till att minska skador på fisk, särskilt torsk. Utskottet anser mot denna bakgrund att det i nuläget inte finns anledning att vidta några åtgärder när det gäller sälförvaltning eller utökad jakt. Därmed kan motionerna 2019/20:415 (C) yrkande 3 i denna del, 2019/20:501 (C), 2019/20:1009 (M) i denna del, 2019/20:1585 (SD) yrkande 1 och yrkande 2 i denna del, 2019/20:2105 (L) yrkande 2 och 2019/20:3408 (KD) yrkande 7 i denna del avslås.

Vad gäller frågan om ersättning för sälavskjutning finns det i dag inte någon ekonomisk ersättning som betalas ut vid jakt av säl. Trots avsaknad av ersättning har enligt Naturvårdsverket intresset för att fälla säl ökat de senaste åren, och myndigheten bedömer att intresset för säljakt kommer att öka under de kommande åren. Därmed anser utskottet att motion 2019/20:593 (SD) yrkande 22 kan lämnas utan åtgärd.

Förvaltning av skarv och andra stora fåglar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förvaltning av skarv, oljering av skarvägg och förvaltning av andra stora fåglar.

Jämför reservation 17 (M, SD), 18 (KD), 19 (SD) och 20 (M).

Motionerna

Förvaltning av skarv och oljering av skarvägg

Enligt kommittémotion 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 25 behöver regionala förvaltningsplaner för skarven införas i alla län i Sverige för att förvaltningen av skarv ska fungera bättre. Enligt yrkande 26 bör skydds jakt på skarv tillåtas i fiskeområden under fredningstider. Om inte fiskare tillåts fiska måste möjligheterna att förhindra skarven från att fånga fisk förbättras. Parallellt med det arbetet bör regeringen verka för att medel ur Europeiska havs- och fiskerifonden ska kunna betalas ut för jakt på skarv och säl för att stärka incitamenten till jakt (yrkande 28).

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 30 anförs att skarv även ska få jagas i anslutning till fågelns boplatser. Jakt på skarv får i dag inte bedrivas närmare än 300 meter från känd boplatser för skarv. Denna begränsning i jakten bör avskaffas.

I kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 20 anförs att oljering av skarvägg är den mest effektiva skydds jaktåtgärden för att komma åt skarven. Oljering är en selektiv och beprövad metod, som utförs

under en säker period efter äggläggningens början och bedöms vara både lämplig och skonsam. Den utgör samtidigt en kontrollerad bas för adaptiv förvaltning. Regeringen bör återkomma med förslag på hur den utökade skyddsjakten ska bedrivas och beskriva hur tillämpningen kan verkställas.

Även i motion 2019/20:1461 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2 anförs att äggbehandling bör införas i större utsträckning för att minska beståndet av skarv i Stockholms skärgård och i hela Sverige.

Förvaltning av andra stora fåglar

Enligt kommittémotion 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 12 i denna del bör skydds jakt på icke jaktbara arter som svan förenklas. För jordbruket är betande fåglar i dag ett stort problem som orsakar skador till stora värden. Problemet ökar fort och därför behöver det bli enklare och snabbare att få till skydds jakt på icke jaktbara arter, t.ex. svan.

Ann-Sofie Lifvenhage (M) anför i motion 2019/20:1636 yrkande 1 att möjligheten till årliga inventeringar av djur som orsakar stora skador på lantbruk och fiskerinäring, t.ex. skarv, tranor och svanar, bör utredas. Enligt yrkande 2 bör möjligheten till beslut om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus utredas, och enligt yrkande 3 bör möjligheten till tillåten jakt på överskjutande antal efter säkrad bevarandestatus utredas. Att besluta om minsta antal av en art för att säkra en gynnsam bevarandestatus och därefter införa årliga inventeringar av djurarter och utifrån dessa tillåta jakt på överskjutande antal är ett sätt att få bukt med de ökande problemen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Förvaltning av skarv och oljering av skarvägg

Fågeldirektivet innehåller regler till skydd för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU, liksom för deras ägg, bon och livsplatser. Direktivet ålägger medlemsstaterna att införa ett generellt system för skydd av samtliga fåglar som ska förbjuda att man avsiktligt dödar eller fångar dessa fåglar. Skarven omfattas av detta regelverk. Enligt direktivet får medlemsstaterna dock medge undantag från förbudet av vissa angivna anledningar, om det inte finns någon annan lämplig lösning. Undantag får bl.a. göras av hänsyn till människors hälsa och säkerhet, flygsäkerheten, för att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten eller för att skydda flora och fauna.

De fågelarter som är upptagna i bilaga II till direktivet får med hänsyn till populationsnivå, geografisk spridning och reproduktion inom unionen jagas i enlighet med nationell lagstiftning. Skarven är inte upptagen i bilaga II till direktivet. Fågeldirektivet medger således inte s.k. allmän jakt på skarv i enlighet med nationell lagstiftning. För detta krävs en ändring i direktivets bilagor. Vid Europaparlamentets behandling i november 2017 av meddelandet om en handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet (COM(2017)

0198) anförde kommissionen att man inte avser att göra några ändringar i direktivets bilagor då man vid utvärderingen av direktivet kommit fram till att det var ändamålsenligt.

Fågeldirektivet har genomförts i svensk rätt genom bl.a. bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får enligt 7 § jaktlagen den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker. Av 23 a och 24 §§ jaktförordningen följer att länsstyrelsen får fatta beslut om skyddsjakt på skarv om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslut om jakt får dock endast fattas med hänsyn till vissa i förordningen utpekade intressen som allmän hälsa och säkerhet eller andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön. Skyddsjakt får även meddelas för att förhindra allvarlig skada på t.ex. fiske, vatten eller annan egendom och för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter. Ett beslut om skyddsjakt får även avse rätt att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg.

Av 27 § jaktlagen framgår att jakt ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande. När skyddsjakt beviljas måste den risk för lidande som viltet och dess ungar riskerar att utsättas för vägas mot risken för allvarlig skada på det som man avser att skydda. 23 a § jaktförordningen anger att om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om skyddsjakt även avse att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg (förordning 2009:1265).

Enligt 29 § jaktförordningen är det länsstyrelserna som beslutar om skyddsjakt på skarv. Jakten får bedrivas med haglegevär eller kulgevär, minst klass 3. Vissa länsstyrelser medger även skyddsjakt genom förstörande av ägg genom prickning eller oljering (dvs. att sticka hål på äggskal eller behandla ägg med olja och därigenom förhindra att äggen kläcks). Naturvårdsverket uttalade i beslut den 24 mars 2015 (NV-03742-13 och NV-04459-13) att äggprickning är en jaktmetod som kan användas vid skyddsjakt efter skarv. Avgörande faktor är emellertid vid vilken tid jaktmetoden tillåts. Anledningen till detta är att skarvar lägger sina ägg vid olika tidpunkter. I en skarvkoloni kan det därför finnas ägg av olika åldrar och i olika grad utvecklade embryon eller kläckfärdiga ungar.

Naturvårdsverket tar fram nationella förvaltningsplaner. Det har gjorts för björn, varg, järv, lodjur, kungsörn, vildsvin och skarv. Utifrån de nationella förvaltningsplanerna tar sedan länen fram regionala förvaltningsplaner. Länsstyrelserna har det regionala ansvaret inom viltförvaltningen. Länsstyrelserna ansvarar för inventering, som ofta genomförs i samarbete med jägare och andra naturintresserade. I varje län finns en

viltförvaltningsdelegation som fattar övergripande beslut om viltförvaltningen i länet, bl.a. om övergripande riktlinjer för viltförvaltning.

I Nationell förvaltningsplan för skarv (Naturvårdsverket 2014) redogörs för aktuell forskning, den nationella bilden av skarvpopulationen och de konflikter som finns i frågan. Förvaltningsplanen har karaktären av en vägledning. I förvaltningsplanen rekommenderar Naturvårdsverket att länsstyrelserna tar fram en förvaltningsplan som tar upp regionala förhållanden. En sådan plan bör innehålla en kartläggning av känsliga områden och sårbara fiskpopulationer samt vilka åtgärder som kan vara lämpliga i de olika områdena. Ett antal länsstyrelser har tagit fram regionala förvaltningsplaner för skarv, bl.a. Gävleborgs län. Stockholms länsstyrelse remitterade ett förslag på förvaltningsplan för skarv i Stockholms län i början av 2020 och arbetar nu med att sammanställa synpunkterna.

Vid debatten av interpellation 2018/19:88 Skarven den 8 mars 2019 anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande om den regionaliserade skarvjakten:

Jag kan konstatera att jag tycker att det är bra att vi på svensk nivå har valt att regionalisera frågan och att ansvaret ligger på länsstyrelserna. Det innebär att beslutsbefogenheterna finns regionalt och nära dem som är berörda av frågorna.

Länsstyrelserna beviljar skydds jakt - det är min bild. Detta kan göras på två sätt. Det kan ske utifrån att enskilda individer eller allmänhet söker tillstånd för att jaga, och det kan ske på initiativ från länsstyrelsen. Det finns all anledning att fundera på hur man tydligt informerar om de möjligheter som finns. Det handlar också om att försöka säkerställa att beslut om skydds jakt fullt ut efterlevs.

Problemet i detta sammanhang är inte att länsstyrelserna är speciellt njuuga i fråga om att bevilja skydds jakt. Det är däremot ett problem att man inte skjuter av i enlighet med den beviljade skydds jakten. Det finns nämligen ett begränsat intresse för jägare att skjuta - av olika skäl, som jag tänker att vi kanske inte ska gå in på just nu.

Frågan är alltså komplex. Vi följer den kontinuerligt över tid. Men i nuläget har jag inte för avsikt att vidta några nya åtgärder på detta område. Min bild är att vi har de verktyg som krävs utifrån politikens roll. Däremot finns det en hel del att göra när det gäller att informera om de möjligheter som finns och när det gäller att säkerställa att man fullt ut levererar utifrån de möjligheter som finns.

Av den nationella förvaltningsplanen för skarv framgår att skydds jakt på skarv för skydd av fisk kan vara motiverat i fiskeförbudsområden eller fredningsområden avsatta i enlighet med fiskelagstiftningen eller miljöbalken, detta under förutsättning att inskränkningen i fisket är motiverad med utgångspunkt från specifikt skydd av fisk. Vid beslut om skydds jakt ska det framgå av beslutet vilket område och vilken art eller vilket bestånd jakten avser att skydda.

Skydds jakt kan som nämns ovan beviljas av länsstyrelsen efter ansökan eller på länsstyrelsens initiativ. Det finns i dag ingen möjlighet att bedriva skydds jakt på storskarv på enskilds initiativ. Regeringen har genom ändring i 2 § jaktförordningen (2018:639) gett Naturvårdsverket i uppdrag att minst vart

sjätte år se över de jakttider som regleras i denna förordning. Vid behov ska Naturvårdsverket föreslå ändringar. Naturvårdsverket har i den första översynen inom ramen för detta uppdrag tagit fram förslag till ändringar. I Naturvårdsverkets preliminära förslag Jakttidsöversyn 2019/2020, paket 1 föreslås att det införs skydds jakt på storskarv på enskilds initiativ vid fasta och rörliga fiskeredskap och fiskodling, vid utsättningsplatser samt i fredningsområden för fisk. För en enskild skulle det innebära en möjlighet att förebygga skada när behovet uppstår utan att först ansöka om skydds jakt och invänta handläggningstid och beslut. Förslaget ligger i linje med Strategi för svensk viltförvaltning – att viltförvaltningen aktivt ska bidra till att förebygga skador och andra problem, att regler ska förenklas där det är möjligt samt att beslut ska fattas så nära de människor som berörs som möjligt.

Vid remitteringen av förslagen har det kommit in synpunkter bl.a. när det gäller skydds jakt på storskarv i fredningsområden. Länsstyrelsen i Blekinge län har bl.a. kommenterat att det kan vara bättre att styra skydds jakten till fredningsområdets fredningstider i stället för till generella datum. Vid fredningstider är det viktigt att inte fisken utsätts för fiske eller predation. Dessa tider är olika beroende på vilken art som förvaltas eller vilket ändamål fredningen har. Naturvårdsverket håller nu på att sammanställa remissynpunkterna, och myndighetens ambition är sedan att överlämna förslagen till regeringen i juni 2020. Regeringen har därefter möjlighet att besluta om ändring av jakttider och när dessa ändringar i så fall ska träda i kraft.

En annan metod för skydds jakt på skarv är s.k. oljering av skarvens ägg. Förvaltningsrätten i Stockholm har i en dom (mål nr 9421-19) från februari 2020 slagit fast att det går att bedriva skydds jakt efter skarv genom att oljera fåglarnas ägg. Bakgrunden till domen var att länsstyrelsen hade avslagit överklagandes ansökan om att oljera skarvägg under våren 2019. Enligt länsstyrelsen borde inte oljering genomföras eftersom det fanns indikationer på att störning i skarvkolonier kan få till följd att kolonierna flyttar. I förvaltningsrättens dom konstaterades bl.a. att länsstyrelsen inte haft fog för att avslå ansökan om oljering med hänsyn till risk för koloniflyttning.

Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram ett förslag till förvaltningsplan för skarv i länet. I förslaget, som varit på remiss, redovisas att under processen med att ta fram förvaltningsplanen har behovet av ökad kunskap om äggbehandling lyfts upp. Länsstyrelsen delar deltagarnas bedömning att utförande av sådana åtgärder bör föregås av utbildning och att det ska bevakas av oberoende part. Vidare behöver effekten av äggbehandling utredas. Även frågan om vilken effekt en upprepad störning i en koloni har på fåglarnas omflyttning behöver beaktas. Förvaltningsplanen var på remiss fram till den 5 januari 2020, och nu pågår beredning inom länsstyrelsen.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 5 i fågeldirektivet införa ett generellt system för skydd av fåglarerna, där det förbjuds att avsiktligt störa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med direktivet. Detta

innebär att skydds jakt inte får bedrivas i närheten av skarvkolonierna under den tid då fåglarna ligger på ägg för att inte störa häckning.

I Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt, rapport 6568, anges att den beslutande myndigheten, i detta fall länsstyrelsen, så långt som möjligt bör säkerställa att skydds jakten löser det problem som den är tänkt att lösa innan beslut om skydds jakt fattas. Av riktlinjerna framgår även att länsstyrelsen ska bedöma om åtgärden är lämplig, och i denna bedömning bör eventuella negativa effekter av åtgärder vägas in. Som exempel anges risken att problemet flyttas till ett närliggande område. Av den nationella förvaltningsplanen för skarv framgår att det finns en risk att fåglar som störs på häckningsplatser sprider sig över större områden.

I Naturvårdsverkets preliminära förslag Jaktidsöversyn 2019/2020, paket 1, som nämns ovan, föreslås att skydds jakt på storskarv ska införas på enskilda initiativ, dock inte närmare än 300 meter från känd boplatz för skarv. I motiveringen till förslaget anför myndigheten att förslaget avstånd till koloni är 300 meter, vilket ligger i linje med gällande rättsläge. Länsstyrelsernas beslut brukar variera, men 300 meter till koloni är uppskattningsvis ett genomsnittligt avstånd bland dessa. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) avstyrker i sitt remissvar förslaget att inte tillåta skydds jakt närmare boplatz av storskarv än 300 meter året om. Det skulle enligt SLU innebära att en skarvkoloni som etablerar sig nära ett område eller objekt som man vill skydda skulle medföra att det inte går att skydda objektet genom skydds jakt på enskilda initiativ. Som anføres ovan håller Naturvårdsverket nu på att sammanställa remissynpunkterna och myndighetens ambition är sedan att i juni 2020 överlämna förslagen till regeringen, som därefter har möjlighet att besluta om förslagen.

Inom havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 finns det stöd att söka för att minska effekterna av skarvskadorna. Det handlar om stöd till investeringar i utrustning för att skydda redskap och fångster från däggdjur och fåglar som skyddas av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet, under förutsättning att det inte undergräver fiskeredskapens selektivitet och att alla lämpliga åtgärder införs för att förhindra fysiska skador på rovdjur. Åtgärden omfattar även stöd för inlandsfiske enligt samma villkor.

Den 12 juni 2018 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om en ny europeisk havs- och fiskerifond (EHFF) för perioden 2021–2027. Förslaget anger hur medlen från unionens budget ska riktas till stöd för den gemensamma fiskeripolitiken, unionens integrerade havspolitik och unionens internationella åtaganden inom världshavsförvaltningen under nästa budgetperiod.

Europaparlamentet har öppnat för möjligheten att få understöd från Europeiska havs- och fiskerifonden för skydds jakt på arter som skadar fiskbestånden, t.ex. skarv och säl. Det föreslås även att yrkesfiskare ska kunna få ersättning för skador som orsakats av dessa arter. Möjligheten till stöd ingår i Europaparlamentets förslag till Europeiska havs- och fiskerifondens

regelverk för åren 2021–2027 (P8_TA(2019)0343). Europaparlamentet antog förslaget i plenum den 4 april 2019.

En partiell allmän inriktning av förslaget antogs av rådet den 14–15 oktober 2019, och trepartssamtal mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet inleddes under november 2019. Enligt information från Näringsdepartementet har förhandlingarna mellan Europaparlamentet och rådet hittills rört block 1 som omfattar bestämmelserna om programmering, uppföljning och utvärdering. Tanken har varit att dela upp förhandlingarna med Europaparlamentet i olika block för att ge medlemsstaterna bättre förutsättningar att påbörja det nationella arbetet med att ta fram nya operativa program under tiden som förhandlingarna pågår. Bestämmelsen som handlar om stöd för skydds jakt på arter som skadar fiskbestånden tillhör block 3. Det kroatiska ordförandeskapet har för avsikt att inleda trepartssamtal om block 2 (som framför allt handlar om åtgärder för fiskeflottan) under sitt ordförandeskap. För block 3 finns det ännu ingen tidsplan.

Förvaltning av andra stora fåglar

Frågor om stora fåglars påverkan på de areella näringarna har behandlats av utskottet tidigare, senast i betänkande 2018/19: MJU9 Naturvård och biologisk mångfald. Utskottet redovisade dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Buchts svar på skriftlig fråga 2017/18:522 Betande fåglar från januari 2018:

Enligt Naturvårdsverkets Strategi för svensk viltförvaltning – med mål och åtgärder för Naturvårdsverket (NV-00303-15) har verket som mål att till 2020 ha vidtagit förebyggande åtgärder för att minska skadorna orsakade av vilt på de areella näringarna. Bland annat ska Naturvårdsverket till 2018 i samråd med berörda aktörer ha utarbetat förslag till acceptansnivå för skador av vilt på de areella näringarna förutom rennäringen. Till 2020 ska det även finnas nya nationella förvaltningsplaner för bl.a. stora fåglar, som ökar möjligheterna till flerartsförvaltning.

Sverige är även aktivt inom avtalet om bevarande av flyttande sjöfåglar i Afrika och Eurasien (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds, AEW). AEW är ett avtal utvecklat under FN:s Bonnkonvention med bevarandeåtgärder för ett antal våtmarksfåglar. Inom ramen för avtalet arbetar man bl.a. med att ta fram förvaltningsplaner över nationsgränserna för gäss (spetsbergsgås, sädgås, vitkindad gås och grågås). Målet är att komma fram till gemensamma mål, över landsgränserna, för dessa populationer. Under AEW finns en arbetsgrupp som arbetar med populationsmodellering och en arbetsgrupp som tar upp frågor om grödoskador. Sverige medverkar i båda dessa grupper.

Vad gäller frågan om inventering av skarvkolonier framgår följande av förvaltningsplanen. I dagsläget finns inget nationellt program för övervakning av skarvbeståndet i Sverige. Inom den nationella miljöövervakningen täcks skarven till viss del av de nationella delprogrammen Svensk fågeltaxering och Svensk sjöfågelinventering. Totalinventeringar görs inte inom de löpande nationella programmen, men data för de häckande och övervintrande populationerna är tillräckligt goda för att göra årliga trendberäkningar över

beståndsutvecklingen. Totalinventeringar på nationell nivå gjordes senast sommaren 2012 och vintern 2013, som delar av ett EU-gemensamt initiativ.

I Sverige finns inget samordnat övervakningssystem för stora betande fåglar såsom svanar, tranor eller gäss. Viltskadecenter (VSC) fick 2017 i uppdrag av Naturvårdsverket att gå igenom och belysa de olika övervakningssystem som täcker de stora betande fåglarnas (gäss, sångsvan och tranor) numerär och populationsutveckling i Sverige. I uppdraget ingick även att yttra sig om eventuella behov av att samla dessa system i någon form av gemensam databas för att göra data mer tillgängliga för förvaltningen. Enligt uppgifter från Naturvårdsverket kommer VSC:s rapport om olika övervakningssystem att ingå i arbetet med att fastställa acceptansnivåer för skador av stora betande fåglar. Parallellt pågår en nulägesbeskrivning på Naturvårdsverket av hur man mäter skador i andra länder, vad det finns för ersättningssystem, vilka grödor som påverkas främst etc. Nästa steg, i linje med strategin för svensk viltförvaltning, är att ta fram en förvaltningsplan för betande fåglar. Ambitionen är att den ska vara klar till sommaren 2020. Syftet med förvaltningsplanen är att definiera nationella mål för förvaltning och åtgärder samt ge förslag på hur målen kan utvärderas. Planen ska vägleda och stödja den regionala förvaltningen och förtydliga ansvarsrollerna.

Storfågelforum är ett samarbetsorgan för Naturvårdsverkets arbete med frågor om förvaltningen av storfåglar – tranor, gäss och svanar. Storfågelforum etablerades 2014 och består av tio representanter för jägarorganisationer, naturskyddsorganisationer, brukarorganisationer och myndigheter. En stor del av Storfågelforums verksamhet är informationsutbyte.

När det gäller bevarandestatus är det ett begrepp som har sitt ursprung i art- och habitatdirektivet. Det har införlivats i svensk lagstiftning och definieras i 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken:

Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

1. uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö
2. artens naturliga eller hävdvillade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid och
3. det finns och sannolikt kommer att fortsätta finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

Naturvårdsverket gör i den nationella förvaltningsplanen för skarv bedömningen att skarven uppfyller kriterierna för gynnsam bevarandestatus i så måtto att artens populationsstorlek och populationstrend varit starkt ökande under lång tid (även om tillväxten nu stannat av), att dess geografiska utbredningsområde har utökats mycket kraftigt under de senaste decennierna, att arten har en mycket livskraftig totalpopulation samt att det finns gott om lämpliga livsmiljöer för artens häckning respektive födosök. Skarven har under de senaste decennierna utökat sitt utbredningsområde i både Sverige och

Europa. Populationstillväxten har varit kraftig och lik den för många andra stora fågelarter (exempelvis vissa gäss, flera rovfåglar, trana och sångsvan). Det finns ingen formell bedömning av skarvens bevarandestatus i Sverige eller inom EU.

När det gäller jakt på svan omfattas svanar också av fågeldirektivet. Knölsvan (*Cygnus olor*) är upptagen i bilaga II del B till direktivet. De arter som anges i bilaga II del B får endast jagas i de medlemsstater som står listade i bilagan. I detta fall är det Tyskland och Österrike. Fågeldirektivet medger alltså inte s.k. allmän jakt på svan i Sverige. I likhet med skarven kan länsstyrelserna bevilja skyddsjakt på olika sorter svan.

I Naturvårdsverkets preliminära förslag Jakttidsöversyn 2019/2020, paket 1 föreslår myndigheten att det införs skyddsjakt på enskilda initiativ på trana och sångsvan. Syftet med förslaget är att underlätta för jordbrukare att påverka sin skadesituation och samtidigt minska administrationen på länsstyrelserna. Skyddsjakt på enskilda initiativ på sångsvan och trana innebär att en skadedrabbad har möjlighet att förhindra skada på sin gröda utan att först ansöka om skyddsjakt hos länsstyrelsen. I motiveringen till förslaget anför Naturvårdsverket att sångsvan och trana har ökat i Sverige på såväl kort som lång sikt och att de orsakar skador för jordbruket under flyttningen när de, ofta i stora flockar, landar på fält med begärlig gröda. Förutom den skada som fåglarnas födosök utgör orsakar de också skada genom att trampa ned grödor. Sångsvan och framförallt trana står för en stor del av de bidrag som länsstyrelserna beviljat till skadeförebyggande åtgärder och ersättningar för uppkomna skador på jordbruksgrödor.

Naturvårdsverkets ambition är att överlämna förslagen till ändrade jakttider till regeringen i juni 2020. Regeringen har därefter möjlighet att besluta om ändring av jakttider och när dessa ändringar i så fall ska träda i kraft.

Utskottets ställningstagande

Förvaltning av skarv och oljering av skarvägg

Utskottet anser att förvaltning av skarv är en viktig fråga. Utskottet är medvetet om att fisket kan påverkas negativt av skarven eftersom den kan ta fångad fisk och skada fiskeredskap. Det är viktigt att de möjligheter till skyddsjakt och förebyggande åtgärder som redan finns utnyttjas till fullo. Naturvårdsverkets förslag att införa skyddsjakt på storskarv på enskilda initiativ är intressant i sammanhanget.

Utskottet delar landsbygdsministerns bedömning att skarvförvaltningen ska vara regionaliserad. Det är positivt med hänsyn till att det lokala beståndet ser olika ut på olika ställen, vilket motiverar regionalt avvägda beslut. Naturvårdsverket har tagit fram en nationell förvaltningsplan för skarv och har i denna rekommenderat att länsstyrelserna tar fram regionala förvaltningsplaner. Detta är ett arbete som också har påbörjats på regional nivå. Utskottet anser därmed att motion 2019/20:2668 (M) yrkande 25 kan avslås.

Utskottet konstaterar att det är möjligt med skydds jakt på skarv i fiskeförbudsområden och fredningsområden. I varje beslut om skydds jakt anges de villkor som gäller för jakten, t.ex. under vilka tider jakten får ske eller avståndet till boplats. Utskottet noterar att det uppkommit synpunkter under remitteringen av jaktöversynen vad gäller skydds jakt på skarv, om att skydds jakten borde styras till fredningstiderna i stället för generella datum. När det gäller skydds jakt och avstånd till skarvens boplats noterar utskottet att det enligt fågeldirektivet är förbjudet att avsiktligt störa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid. Praxis har varit att skydds jakt på skarv inte får bedrivas närmare än 300 meter från fågelns boplats. I den ovan nämnda jaktöversynen har det framförts synpunkter om att man bör se över 300-metersregeln. Utskottet avvaktar nu Naturvårdsverkets slutliga förslag som sedan ska överlämnas till regeringen. Därmed kan motionerna 2019/20:2668 (M) yrkande 26 och 2019/20:2761 (KD) yrkande 30 lämnas utan åtgärd.

När det gäller medel från havs- och fiskerifonden för jakt på skarv konstaterar utskottet att det redan i dag finns möjligheter till finansiellt stöd för investeringar i utrustning för att skydda redskap och fångster från däggdjur och fåglar som skyddas av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Det finns även förslag från Europaparlamentet i förhandlingarna om den nya europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027 som innebär att ersättning ska kunna betalas ut för skydds jakt på vissa arter som skadar fiskbestånden, t.ex. säl och skarv. I avvaktan på resultatet av detta pågående förhandlingsarbete anser utskottet att motion 2019/20:2668 (M) yrkande 28 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller oljering av skarv konstaterar utskottet att beslut om skydds jakt även får avse att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra deras ägg. Naturvårdsverket har uttalat att oljering är en jaktmetod som kan användas men att det är viktigt att ta hänsyn till vilken tid detta tillåts då skarven lägger sina ägg vid olika tidpunkter. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 20 och 2019/20:1461 (M) yrkande 2.

Förvaltning av andra stora fåglar

Utskottet anser att de möjligheter till skydds jakt och bidrag till förebyggande åtgärder som finns för svan och andra stora fåglar är betydelsefulla för att kunna bibehålla en livskraftig areell näring samtidigt som de stora fåglarna förvaltas. Naturvårdsverket håller på att ta fram en nationell förvaltningsplan för betande fåglar som bl.a. ska vägleda den regionala förvaltningen i det fortsatta arbetet. Utskottet noterar att det inte finns några regelbundna nationella inventeringar av skarv eller andra stora fåglar men att det finns andra system som myndigheterna kan använda sig av vid bedömningar av populationernas status. Vidare noterar utskottet att Naturvårdsverket i jaktöversynen har föreslagit att skydds jakt på enskilda initiativ ska införas på trana och sångsvan i syfte att underlätta för jordbrukare att påverka sin

skadesituation. Utskottet ser fram emot resultatet av denna beredning. I avvaktan på slutförandet av detta arbete föreslår utskottet att motionerna 2019/20:1636 (M) yrkandena 1–3 och 2019/20:2668 (M) yrkande 12 i denna del lämnas utan åtgärd.

Rovdjurspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förvaltning av den skandinaviska vargstammen, rovdjursförvaltning, vargföryngring i renskötseområden, skydds jakt och rovdjursangrepp.

Jämför reservation 21 (SD, C, KD), 22 (M, SD, KD), 23 (C), 24 (SD), 25 (SD), 26 (KD), 27 (S, V, MP), 28 (L), 29 (SD) och 30 (C).

Motionerna

Rovdjursförvaltning inklusive förvaltning av den skandinaviska vargstammen och vargföryngring i renskötseområden

Enligt partimotion 2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 17 behöver dialogen om rovdjursförvaltningen stärkas och fattade riksdagsbeslut följas. Liknande argument anför i kommittémotion 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7. Att det finns ett brett förtroende för jakt- och viltpolitiken är en viktig förutsättning för att den också ska ge effekt i praktiken. Det förutsätter att de som lever och verkar i områden med mycket vilt och stora rovdjur har inflytande över förvaltningen. Ett viktigt steg i detta är att det finns ett stort förtroende för det offentliga och dess myndigheter. Det är därför viktigt att stärka dialogen om rovdjursförvaltningen, så att de som berörs känner sig involverade. Ytterligare ett sätt att upprätthålla förtroendet för svensk rovdjursförvaltning är att riksdagsbeslut följs.

I kommittémotion 2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 7 anför att regeringen ska säkerställa att riksdagens beslut om en vargförvaltning med 170 individer följs. Motionärerna anför att vargstammen behöver minskas till riksdagens nedre mål på 170 vargar under en tid, detta för att minska koncentrationen där den är som högst men också för att bygga upp acceptansen för den förda rovdjursförvaltningen. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11.

Enligt yrkande 8 i kommittémotion 2019/20:2668 (M) ska regeringen i EU verka för att bilagorna i art- och habitatdirektivet uppdateras så att vargens skyddsstatus ändras. Bilagorna i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet styr olika arters skyddsstatus och är i praktiken statiska. Vargens skyddsstatus

behöver ändras från strikt skyddad så att förvaltningen av vargen i Sverige blir mer ändamålsenlig.

I kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) redovisas att när riksdagen antog en ny rovdjurspolitik i december 2013, beslutades också om målsättningen att rennäringen inte ska behöva tåla större förluster än maximalt 10 procent av renhjorden. Vargrevir i renbetesland är inte förenligt med målsättningen om procentuell förlust (yrkande 9).

Helén Pettersson (S) anför i motion 2019/20:995 att renskötselns förutsättningar vid vargföryngring ska beaktas. Om rennäringen ska ha en framtid i Sverige är det inte möjligt att tillåta vargföryngringar inom eller i direkt angränsning till renskötselområdet.

Enligt motion 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 14 bör Sverige och Norge samarbeta kring förvaltningen av den skandinaviska vargstammen. I Sverige och Norge finns en gränsöverskridande vargpopulation, och det vore därför naturligt för länderna att samarbeta. Om vargstammen behandlades som en gemensam skandinavisk vargstam skulle det totala antalet vargar kunna vara mindre än i dag med resultatet att konfliktnivån skulle dämpas och därmed skulle de drabbade få en större acceptans för vargen. Även i motion 2019/20:882 av Pål Jonsson (M) efterfrågas en ökad samordning med Norge vid förvaltningen av vargstammen. Enligt motion 2019/20:511 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkande 4 bör regeringen se över hur Sverige, tillsammans med berörda länder, kan fastställa gemensamma förvaltningsmål för de skandinaviska vargarna.

Enligt motion 2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 6 ska den populationsstorlek som Naturvårdsverket rapporterar för vargen, i likhet med referensvärdet för arten, avse den tid på året då populationen är som minst så att inte redan döda vargar räknas in när man jämför populationsstorleken med referensvärdet.

Skydds jakt och licensjakt

Enligt kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 7 bör möjligheten till skydds jakt i renbetesland stärkas. För att denna viktiga näringsgren ska kunna bevaras bör möjligheten till skydds jakt stärkas.

I kommittémotion 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 7 anför att beviljande av skydds jakt inom renskötselområdet ska ske med särskild hänsyn till rennäringen, eftersom den är en betydelsefull del av samisk kultur och viktig för sysselsättning och boende i Sveriges norra inland och fjällvärld.

I motion 2019/20:313 av Magnus Persson (SD) anför att beslut om skydds jakt på varg bör flyttas från länsstyrelsen till kommunerna och polisen med förkortad handläggningstid.

Rebecka Le Moine (MP) anför i motion 2019/20:2859 yrkande 3 att arbetet mot den illegala jakten bör skärpas. Den illegala jakten på rovdjur är ett allvarligt problem, dels för att ingen har vare sig kunskap eller kontroll över

dess omfattning, dels för att den ofta inrymmer ett hänsynslöst djurplågeri. Insatserna mot illegal jakt måste utökas.

När det gäller licensjakt anförs i kommittémotion 2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 10 att licensjakten på varg bör utökas i vissa områden. Besluten om antalet som ska skjutas vid licensjakt ska anpassas till de demokratiskt beslutade målen för rovdjursstammarna. Hänsyn bör också tas till hur rovdjursförekomsten påverkar älgstammens storlek och till människors trygghet och livskvalitet.

Enligt motion 2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 5 bör licensjakten på varg stoppas till dess att en långsiktig livskraftig vargstam uppnåtts, och dessförinnan bör man endast tillåta den mer restriktiva och motiverade skyddsjakten. Möjligheten att bedriva jakt på rovdjur ska anpassas efter hur hotad eller livskraftig arten är i landet.

Rovdjursangrepp

I kommittémotion 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 8 anförs att målsättningen att rennäringens förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent bör föras in i lagstiftningen. Även i motion 2019/20:2551 av Per Åsling (C) yrkande 2 anförs att en toleransnivå på 10 procent ska lagstadgas.

Kristina Yngwe m.fl. (C) anför i kommittémotion 2019/20:3257 yrkande 10 att regeringen behöver se över vilka åtgärder som kan vidtas för att säkerställa att riksdagens beslutade mål om 10 procents toleransnivå verkligen uppfylls. Många renägare tvingas stå ut med betydligt större rovdjursförluster än så, vilket har lett till stor frustration inom rennäringen. Rennäringen är en viktig näring, som för vidare ett viktigt kulturarv men också levererar klimatsmart kött, som måste bevaras. Ett liknande resonemang anförs i kommittémotion 2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 10.

I kommittémotion 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 9 anförs att möjligheterna att försvara husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur bör öka. Rovdjursskador ska i första hand förebyggas, t.ex. med rovdjursavvisande stängsel. När angrepp sker trots förebyggande åtgärder kan skydds jakt bli aktuellt. Som en sista utväg är det möjligt att utöva akut skydds jakt på eget initiativ när husdjur och tamdjur utsätts för rovdjursangrepp. Trots detta skadas och dödas mycket tamboskap och därför vill motionärerna att det ska bli lättare för djurägare att skydda tamboskap från rovdjursangrepp.

Enligt motion 2019/20:2090 av Lina Nordquist (L) yrkande 1 bör riksdagen uppmana regeringen att utvärdera de sammantagna kostnaderna för rovdjursskador och kostnaderna för förebyggande av skada ur ett ekonomiskt perspektiv. En ny ersättningsmodell för lantbrukare och hundägare vid skador från rovdjur bör övervägas med grund i dessa beräkningar (yrkande 2). Forskning visar att oproportionerligt många ansökningar om utbetalning av ersättning för rovdjursskador avslås i län med hög vargförekomst. Sådan

ojämlikhet över landet är oacceptabel och måste motverkas. Enligt yrkande 3 i samma motion behövs därför en översyn.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Rovdjursförvaltning inklusive förvaltning av den skandinaviska vargstammen och vargföryngring i renskötseområden

Den nuvarande inriktningen på rovdjurspolitiken godkändes av riksdagen 2013 (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn (de s.k. stora rovdjuren) i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Bestämmelser om förvaltningen av de stora rovdjuren finns i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Enligt förordningen syftar förvaltningen till att dessa arter ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att djuren kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Detta syfte ska uppnås i en sådan takt att samexistensen mellan människor och dessa arter främjas samtidigt som skador och besvär förebyggs och begränsas.

Inom ramen för den beslutade rovdjurspolitiken har Naturvårdsverket tagit fram nationella förvaltningsplaner för de stora rovdjuren. I förvaltningsplanen beskrivs vilka mål som gäller för arten och vilka åtgärder som behövs för att uppnå målen. Det anges också hur åtgärderna ska följas upp och vilka som är ansvariga för respektive delar. Resultaten från länsstyrelsernas inventeringar är en viktig utgångspunkt för förvaltningsplanerna. De nuvarande förvaltningsplanerna är giltiga t.o.m. 2021. Enligt information från Naturvårdsverket kommer delmålen från förvaltningsplanerna att följas upp i samband med att nya planer tas fram, men detta arbete har inte påbörjats ännu.

Samverkansråden utformar, med beaktande av rovdjursförvaltningsplanerna och de fastställda miniminivåerna, långsiktiga övergripande riktlinjer för rovdjursförvaltningen i förvaltningsområdet. Länsstyrelserna tar därefter, med hjälp av sina viltförvaltningsdelegationer, fram regionala förvaltningsplaner för länet.

Enligt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska det inom varje länsstyrelse finnas en viltförvaltningsdelegation, vars specifika uppgifter framgår av förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer. Viltförvaltningsdelegationen är ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör länets viltförvaltning och i vilket det sitter representanter för de politiska partierna, myndigheter och intresseorganisationer. Enligt 6 § förordningen om viltförvaltningsdelegationer ska det när det gäller representanter för intresseorganisationer finnas

- en ledamot som representerar jakt- och viltvårdsintresset

- två ledamöter som representerar naturvårdsintresset
- en ledamot som representerar friluftsinntresset
- en ledamot som representerar ägare och brukare av jordbruksmark
- en ledamot som representerar lokalt näringsliv och turism
- en ledamot som representerar skogsnäringen
- en ledamot som representerar natur- och ekoturismföretagen.

Ledamöterna ska utses efter förslag av den eller de berörda intresseorganisationerna i länet. Enligt 7 § ska en delegation dessutom i ett län med yrkesfiske ha en ledamot som representerar yrkesfisket, med fåbodbruk ha en ledamot som representerar fåbodbruket, med rennäringsdelegation ha en ledamot som representerar rennäringen samt med rennärning ha en ledamot som utses efter samråd med Sametinget.

Delegationen beslutar om de övergripande riktlinjerna inom länet för bl.a. viltförvaltning, licens- och skydds jakt och bidrag och ersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724). Delegationen prövar även frågor om godkännande av förslag till miniminivåer för förekomsten av björn, lo, varg och järv i länet som ska lämnas till samverkansråden.

Målet för vargen enligt inriktningen för rovdjurspolitiken innebär att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen ska fastställas av Naturvårdsverket i intervallet 170–270 individer. Vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområde ska vara hela Sverige, förutom den alpina regionen och Gotlands län. Målet innebär vidare att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast, att vargens förekomst i renskötselområdet i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada och att vargens förekomst i län med fåbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada. Vid behandlingen av propositionen i miljö- och jordbruksutskottet anförde utskottet att det referensvärde för gynnsam bevarandestatus som Naturvårdsverket sedan fastställer inte ska få underskridas (bet. 2013/14:MJU7).

Naturvårdsverket fick 2015 i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera den befintliga sårbarhetsanalysen för varg och med den som grund utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet (M2015/1573/Nm). Av Naturvårdsverkets redovisning (NV-02945-15) framgår bl.a. följande. Forskargruppen har kommit fram till ett referensvärde för varg på minst 300 vargar i Sverige under förutsättning att minst en varg vandrar in och reproducerar sig åtminstone vart femte år. Enligt Naturvårdsverkets bedömning skulle vargen under sådana förutsättningar ha gynnsam bevarandestatus i enlighet med art- och habitatdirektivet eftersom verket bedömde att övriga kriterier är uppfyllda.

Naturvårdsverket presenterade 2016 en femårig plan för genetisk förstärkning av vargstammen 2016–2020 (NV-02544-15). Planen beskriver

vilka åtgärder som bör vidtas för att målet om nya reproducerande invandrade vargar uppfylls så att en gynnsam bevarandestatus för varg kan bibehållas och ska enligt Naturvårdsverket ses som ett komplement till den nationella förvaltningsplanen för varg. Det pågår för närvarande en delutvärdering av planen som beräknas bli klar under våren 2020.

Vart sjätte år rapporterar Naturvårdsverket till kommissionen statusen för olika arter och naturtyper enligt artikel 17 i EU:s art- och habitatdirektiv. Den senaste rapporteringen genomfördes den 29 april 2019. I rapporteringen angavs att referensvärdet för varg är 300 individer. Det är det lägsta antal vargar som ska finnas i Sverige för att uppnå en gynnsam bevarandestatus. Enligt information från Naturvårdsverket ska bedömningen av vad som är gynnsam bevarandestatus bygga på bästa tillgängliga forskning. I rovdjursförvaltningen har man vid exempelvis beslut om jakt utgått från minst 300 vargar sedan 2015 då den uppdaterade sårbarhetsanalysen för varg presenterades. Vidare anför Naturvårdsverket att denna nivå också får stöd i en dom från Högsta förvaltningsdomstolen från 2016 (HFD 2016 ref. 89) där domstolen angav att man ”inte har anledning att ifrågasätta det vetenskapliga underlag som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på”.

Kommissionen initierade i februari 2014 en utvärdering, en s.k. fitness check, av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (naturvårdsdirektiven). Utvärderingen publicerades i december 2016. I utvärderingen drog kommissionen slutsatsen att naturvårdsdirektiven fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga. Kommissionen drog samtidigt slutsatsen att genomförandet av naturvårdsdirektiven behöver förbättras väsentligt i medlemsstaterna för att direktivens mål ska uppnås fullt ut. EU:s kommissionär för miljö-, havs- och fiskerifrågor konstaterade i detta sammanhang att naturvårdsdirektiven inte kommer att öppnas för översyn.

I april 2017 presenterade kommissionen ett meddelande om en handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet. Handlingsplanen syftar till att förbättra genomförandet av naturvårdsdirektiven och påskynda uppnåendet av målen inom EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster 2011–2020. Europaparlamentet antog i november 2017 en resolution om denna handlingsplan. I resolutionen välkomnas handlingsplanen och Europaparlamentet begär att naturvårdsdirektiven ska genomföras fullständigt. Samtidigt uppmanade parlamentet Europeiska kommissionen att ta fram en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatusen för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås och att konkret ta itu med problem med konflikter mellan stora rovdjur och människor. Kommissionen angav i sitt svar på denna resolution bl.a. att kommissionen inte hade för avsikt att utveckla en sådan utvärderingsmetod eftersom det skulle kräva att direktivens bilagor ändras. Vidare anförde kommissionen att den bl.a. kommer att uppdatera sitt vägledningsdokument om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen under art- och habitatdirektivet.

I november 2019 remitterade kommissionen ett uppdaterat förslag till vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen under

art- och habitatdirektivet till medlemsstaterna med möjlighet att lämna synpunkter på. Regeringen framförde i januari 2020 att det bl.a. finns ett stort behov av vägledning kring förvaltning av arter som har uppnått en gynnsam bevarandestatus, t.ex. stora rovdjur där populationen ökar, vilket på lokal och regional nivå skapar socioekonomiska problem, men även att kommissionen borde inkludera vägledning om artikel 2.3 i art- och habitatdirektivet som handlar om att åtgärder som vidtas i enlighet med direktivet ska ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag.

Dåvarande miljöminister Karolina Skog anförde i december 2017 följande som svar på skriftlig fråga 2017/18:337 Regeringens inställning till en flexibel rovdjurspolitik:

Daniel Bäckström har frågat mig hur jag ställer mig till Europaparlamentets uppmaning om att medlemsstaterna ska vidta konkreta åtgärder för att ändra skyddsstatusen på arter som uppnått gynnsam bevarandestatus för att inte äventyra den hållbara utvecklingen i landsbygdsområden.

Daniel Bäckström hänvisar till ett beslut i Europaparlamentet den 15 november om en mer flexibel rovdjursförvaltning och skriver att det i praktiken innebär att EU:s naturvårdslagstiftning inte kan rödlista arter som uppnått gynnsam bevarandestatus, bland annat den svenska vargen.

Jag tolkar det som att Daniel Bäckström avser parlamentets resolution från den 15 november om EU-kommissionens handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet (COM (2017)198). I resolutionen uppmanas EU-kommissionen och medlemsländerna att konkret adressera problem med konflikter mellan stora rovdjur och människor.

EU-kommissionen avslutade tidigare i år en utvärdering av naturvårdsdirektiven och presenterade i april 2017 handlingsplanen för naturen, människorna och näringslivet. Av planen framgår att kommissionen inte kommer att föreslå någon ny lagstiftning. Art- och habitatdirektivet och vargens skyddsstatus (strikt skydd) gäller följaktligen fortsatt. Regeringen betraktar möjligheten att ändra vargens status inom EU-lagstiftningen som utslutet inom överskådlig tid.

Europaparlamentets resolution ändrar inte detta och ger alltså ingen befogenhet för ett medlemsland att ändra skyddsstatusen för varg.

När det gäller vargföryngring inom renkötselområden beslutade Naturvårdsverket den 9 maj 2019 om nya miniminivåer för varg, dvs. det lägsta antalet vargar som ska finnas i olika delar av landet. Naturvårdsverket har fastställt miniminivåer med utgångspunkt i förslag från länsstyrelsernas samverkansråd för de tre rovdjursförvaltningsområdena (norra, mellersta och södra Sverige). Samverkansrådets förslag har justerats av Naturvårdsverket så att de sammantaget motsvarar det nationella referensvärdet på 300 individer. Det nationella referensvärdet är det antal vargar som krävs för att arten ska klara sig långsiktigt, s.k. gynnsam bevarandestatus. Minimnivåerna anges i antal föryngringar på både läns- och rovdjursförvaltningsområdesnivå och gäller i fem år. De kan även ses över tidigare om t.ex. en ökad spridning gör att nivåerna kan justeras.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har begärt att Naturvårdsverket omprövar beslut om antal vargar i länet. Enligt beslutet ska Jämtlands län årligen ha cirka tio vargar i länet. Enligt länsstyrelsen går beslutet emot det förslag som

samverkansrådet i norra rovdjursförvaltningsområdet lämnat in, ett förslag som säger att det inte ska finnas s.k. vargföryngringar i de tre norrlänen som har rensköttsel. Skälen till begäran om omprövning handlar om renskötseområdet och det rovdjurspolitiska målet att ingen sameby ska ha mer än 10 procent renar som skadats eller dödats av rovdjur.

Vid omprövningen den 11 juni 2019 ändrade Naturvårdsverket inte sitt beslut. Sametinget valde då att överklaga Naturvårdsverkets beslut och hänvisade till att förekomsten av varg i länet har faktiska verkningar på rennäringen och att Naturvårdsverket inte har beaktat de förslag om förekomsten av varg som Sametinget lämnat innan beslutet fattades. Naturvårdsverket bedömde att beslutet i och för sig inte var överklagbart men valde ändå att överlämna det till Förvaltningsrätten i Stockholm för avgörande.

Den 10 februari 2020 meddelade förvaltningsrätten i Stockholm att Naturvårdsverkets beslut är ett överklagbart beslut som får faktiska verkningar för dem som berörs av det, men att Sametinget saknar talerätt i den aktuella situationen (mål 15548-19). I svensk rätt saknar statliga myndigheter som huvudregel möjlighet att överklaga andra statliga myndigheters beslut, såvida man inte företräder ett rent privaträttsligt intresse, detta då statliga myndigheter förutsätts gemensamt företräda staten och genomföra de uppgifter de tilldelats via lag. Statliga myndigheter kan bara överklaga andra myndigheters beslut om det finns ett uttryckligt författningsstöd. Eftersom Sametinget saknar uttryckligt författningsstöd som ger tinget rätt att överklaga beslutet har förvaltningsrätten avvisat överklagandet.

Landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde följande den 14 januari 2020 vid debatten av interpellation 2019/20:232 Renägares förluster på grund av rovdjursangrepp:

Jag noterar att det som tas upp av interpellanten och som är nytt i den här debatten jämfört med den som vi hade för en liten stund sedan är Naturvårdsverkets beslut från förra året om att det ska vara en vargföryngring i renskötseområdet i Jämtlands län. Renskötseområdet har tidigare varit undantaget, och landshövdingen begärde också att det beslutet skulle omprövas. Naturvårdsverket beslutade då att beslutet skulle stå fast, varpå Sametinget överklagade det beslutet. [— —]

Det är klart att man som politiker, invånare i Jämtlands län eller medborgare på vilket sätt och vis som helst kan ha åsikter om en sådan process. Jag tror dock att det skulle vara olyckligt om politiker i riksdagen eller regeringen tog över beslutet på detaljnivå när det gäller hur man ska reglera vargbeståndet och var vargarna ska finnas.

Vi har att sätta ramar och riktlinjer. Det har riksdagen också gjort. Jag tror att det är jätteviktigt att vi fortsätter att arbeta med att utveckla metoder och verktyg för att säkerställa en god spridning i hela landet, att vi utvecklar metoder för inventering och så vidare givet de ramar som vi har att förhålla oss till. Det gäller både riksdagsbeslut och EU-direktiv.

När vi talar om renskötseområden blev exemplet här varg, men det finns ju fler rovdjur som påverkar det här området. När det gäller exempelvis björn, järv och lo har vi de senaste åren haft licensjakt. De omfattas också av samma direktiv, men där är bedömningen att de har gynnsam bevarandestatus. När det gäller varg bedömer man inte att den har gynnsam bevarandestatus. Då är det skydds jakt som är alternativet, så

att man kan säkerställa att man lever upp till intentionen i riksdagens beslut och EU-direktivet.

Men med det sagt tycker jag att det finns ett antal frågor som lyfts i denna replikrunda som är viktiga att ta hänsyn till. Jag vill se att vi tar ett helhetsgrepp om dessa frågor. Jag noterar att landshövdingarna i de tre rovdjursförvaltningarna och Naturvårdsverket exempelvis har hemställt om att miniminivåerna för respektive rovdjursart ska fastställas per rovdjursförvaltningsområde i stället för, som det är i dag, per län. Det skulle kunna leda till en ökad flexibilitet och underlätta spridningen över större geografiska områden för att just minska koncentrationen. Då kan man också ta hänsyn till exempelvis rennäring på ett tydligare sätt. Det är intressant, och vi återkommer i den frågan.

Jag noterar också att landshövdingarna i det norra rovdjursområdet har hemställt om att ersättningsnivån för de renförluster som förorsakas av rovdjur ska höjas. Det är helt korrekt att den inte har höjts på flera år. Det utbetalas årligen ca 55 miljoner kronor för förlust av renar, så som det ser ut i dag. Sametinget gör bedömningen att det faktiska köttvärdet är uppemot 100 miljoner kronor.

Jag tror att det är viktigt att man försöker ta ett helhetsgrepp om båda dessa frågor plus andra frågor. Vi håller just nu på att titta på de hemställningar som har kommit in, både den som fanns initialt, som är kopplad till interpellationen, och de som jag nu har nämnt. Ambitionen är att vi ska återkomma så snart som möjligt och att vi ska kunna ge en samlad bild kring hur vi landar med dessa frågor. Min ambition är att det ska ske på ett konstruktivt sätt. Jag hoppas att vi kan fortsätta att ha en konstruktiv diskussion om dessa frågor.

Rovdjursproblematiken - det är inte bara varg utan också andra rovdjur - är stor och viktig för alla som är berörda av den, men den har specifika konsekvenser exempelvis för rennäringen på det sätt som ledamoten på ett förtjänstfullt sätt redogjorde för i sitt replikskifte. Det innebär att också rennäringen behöver komma till tals på ett bra sätt i dessa frågor när man tittar på de hemställningar som nu ligger på regeringens bord.

I Naturvårdsverkets årsredovisning för 2019 anges att Norge och Sverige sedan 2014 har ett långtgående samarbete om övervakning av de stora rovdjuren i Skandinavien, med gemensam metodik och gemensamma databaser. Länderna samarbetar för att övervaka antalet djur, deras utbredning, ändringar i bestånden och demografisk utveckling. Det sker även ett samarbete med Finland, särskilt kring inventering och förvaltning av varg för att säkra att genetiskt viktiga vargar kommer in i Sverige. Vidare redovisas att en fennoskandisk samarbetsgrupp har bildats kring DNA-analyser, bl.a. med syfte att harmonisera ländernas metodik.

Dåvarande miljöministern Karolina Skog anförde i juni 2018 följande som svar på skriftlig fråga 2017/18:1353 Samarbete med Norge kring förvaltningen av varg:

Regeringen har ett bra samarbete med den norska regeringen i vargfrågan. Nuvarande samarbete bygger på en skriftlig överenskommelse mellan den svenska och den norska regeringen från 2011. Företrädare för respektive regering träffas regelbundet för att diskutera aktuella frågor som rör förvaltningen av vår gemensamma vargpopulation.

Ansvariga myndigheter i Norge och Sverige arbetar också i ett nära samarbete. Det finns ett s.k. memorandum of understanding mellan Naturvårdsverket och norska Miljødirektoratet som bl.a. omfattar datainsamling. Sverige och Norge har upprättat databasen Rovbase där inventeringen av varg dokumenteras liksom jakt och annan dödlighet.

När det gäller beräkningar av populationsstorlek för varg inventeras varg från första oktober till sista mars år (inventeringsperioden). Inventeringarna görs för att fastställa antalet familjegrunder, revirmarkerande par och om det fötts nya valpar i ett revir (föryngring). Om inventeringsperioden är 2018/19 inventerar man vuxna vargar och de valpar som föddes på våren 2018. Valpar som är födda våren 2019 inventeras kommande vinter, dvs. inventeringsperioden 2019/20.

Enligt Naturvårdsverkets Rovdjursinventering varg 2018/19 beräknas det totala antalet vargar i Skandinavien inventeringsperioden 2018/19 till ca 380 vargar inklusive de vargar som dött under samma period. Osäkerhetsfaktorn (konfidensintervallet) ligger mellan 300 och 494 vargar. I Sverige beräknas antalet vargar till 300 med ett konfidensintervall mellan 237 och 390. Det är en marginell förändring i Sverige från förra året.

Inventeringar av varg görs utifrån fastställda metoder som gör det möjligt att följa vargstammens utveckling från år till år. Storleken på den totala vargpopulationen i Skandinavien uppskattas genom att utgå från antalet föryngringar (revir med årsvalpar) av varg som dokumenteras under vinterns inventeringar. Eftersom hela populationen inte inventeras tillämpas en omräkningsfaktor som gör att man kan beräkna den totala populationens storlek under inventeringsperioden. Den totala populationen omfattar individer i familjegrunder och par, övriga stationära vargar samt vandringsvargar. Huvuddelen av populationen utgörs av vargar i familjegrunder och par. I den beräknade totalpopulationen inkluderas antalet vargar som dokumenterats döda under inventeringsperioden.

Naturvårdsverket har utvärderat tre olika metoder för att beräkna omräkningsfaktorn mellan antalet vargföryngringar och antalet vargindivider. Dessa tre metoder med tillhörande omräkningsfaktorer har därefter utvärderats av en oberoende expertpanel. Expertpanelen slår fast att användandet av en omräkningsfaktor medför brister, bl.a. eftersom faktorn varierar med hur vargpopulationens sammansättning varierar i tid och rum. Panelen rekommenderar därför Naturvårdsverket att byta till en inventeringsmetodik som baseras på insamling av DNA och uppgifter om döda vargar, för att beräkna populationens storlek. Genom att gå över till att inventera varg genom en utvidgad insamling av DNA skulle man kunna beräkna vargpopulationens storlek direkt, utan att gå omvägen via en omräkningsfaktor. Under tiden som Naturvårdsverket undersöker möjligheten att använda denna metod rekommenderar expertpanelen att Naturvårdsverket fortsätter att använda nuvarande omräkningsfaktor som är tio vargindivider per föryngring.

Enligt information från Naturvårdsverket behöver den nya metoden att inventera varg genom en utvidgad insamling av DNA verifieras, man behöver

se till att förvaltande myndigheter får de resultat de behöver för att genomföra sina uppdrag och en ekonomisk analys behöver göras. Beredning pågår.

Under 2012–2014 genomförde Naturvårdsverket och Miljödirektoratet i Norge en gemensam översyn av inventeringssystemet för stora rovdjur. Arbetet ledde till en gemensam svensk-norsk metodik beskriven i nya instruktioner och faktablad. Utöver denna metodik har de båda länderna i flera år använt gemensam rapportering i den gemensamma databasen Rovbase och mobilappen Skandobs för allmänhetens observationer. Eftersom inventeringssystemet har använts i flera säsonger startade Naturvårdsverket 2017 en utvärdering för att ta reda på hur aktörer som är involverade i eller berörda av inventeringarna anser att det fungerar. Utvärderingen avslutades 2019 och resulterade i följande fyra rapporter:

- Rapport 1: Beskrivning av det skandinaviska inventeringssystemet för stora rovdjur
- Rapport 2: Från Rovdjursforum till Rovbase – när Sverige bytte databas för rovdjursinventeringar
- Rapport 3: Hur fungerar inventeringssystemet för rovdjur i Sverige? En utvärdering med fokus på organisation, ansvar och samverkan
- Rapport 4: En studie om tillit till inventeringssystemet för stora rovdjur.

I rapporten En studie om tillit till inventeringssystemet för stora rovdjur redovisas bl.a. bristande tillit på flera punkter när det gäller inventeringen av stora rovdjur. Rapporten innehåller förslag till åtgärder som kan bidra till att öka tilliten mellan Naturvårdsverket och berörda aktörer. Ett exempel handlar om tekniska system som omedelbart återkopplar till den som rapporterat in en observation av rovdjur. Naturvårdsverket håller nu på att utveckla inventeringssystemet.

Skydds jakt och licensjakt

Enligt art- och habitatdirektivet är EU:s medlemsstater skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet uppnår och bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Vissa arter kräver s.k. strikt skydd. Andra arter kräver exempelvis att särskilda bevarandeområden ska utses för att göra det möjligt att bibehålla eller, i förekommande fall, återställa en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Att en art är strikt skyddad innebär att dessa djur som huvudregel inte avsiktligt får fångas eller dödas i naturen. Direktivet ger dock medlemsstaterna möjlighet att göra undantag från skydds kraven under vissa särskilt angivna förutsättningar, förutsatt att det inte finns någon annan lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde.

När det gäller skydds jakt får Naturvårdsverket enligt 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905) fatta beslut om skydds jakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Beslut får fattas efter ansökan av den som riskerar att drabbas

av skada eller på eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om ingen skada ännu har inträffat. Beslut om skydds jakt får dock endast fattas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslutet måste även motiveras av något av följande skäl:

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön
2. av hänsyn till flygsäkerheten
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på grödor, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom eller
4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Beslut om skydds jakt kan fattas vid behov, året om. Jakttiden för det specifika tillfället fastställs i det aktuella beslutet om skydds jakt.

Naturvårdsverket har, i enlighet med 24 a § jaktförordningen, delegerat rätten att besluta om skydds jakt till länsstyrelsen. Verket har delegerat rätten att besluta om skydds jakt efter björn, varg och lo till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län. Nuvarande delegation gäller t.o.m. den 30 juni 2020.

Möjligheten att delegera beslut om jakt från Naturvårdsverket till en länsstyrelse infördes efter propositionen En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210). Som skäl för regeringens förslag angavs att länsstyrelserna redan ansvarar för stora delar av rovdjursförvaltningen och att de borde ges ytterligare ansvar för förvaltningen genom att självständigt och i samverkan mellan länen avgöra t.ex. var det är lämpligt att i högre grad genomföra förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp eller inom vilka områden det i stället är nödvändigt att i ökad omfattning besluta om skydds jakt. Riksdagen beslutade den 10 december 2013 om En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). I propositionen uttalas att delegering till länsstyrelsen av beslutanderätten i fråga om skydds jakt på stora rovdjur bör ske utan begränsning, även till län som saknar reproducerande stam av den aktuella arten. Vidare angav regeringen att det är en styrka om besluten om skydds jakt fattas regionalt på de platser där problem med rovdjur uppstår. Länsstyrelserna är väl skickade att bedöma frågor om skydds jakt och bör därmed kunna besluta självständigt om skydds jakt.

Jaktförordningen medger även att björn, varg, järv eller lo får dödas för att skydda tamdjur

1. när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående

2. om det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjuret och dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur eller
3. om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret och det finns skälig anledning att befara ett angrepp där (28 §).

Rovdjuret får dock bara dödas när det inte går att skrämma bort det eller på något annat lämpligt sätt avbryta eller avvärja angreppet.

Sedan 2016 finns en bestämmelse i 58 a § jaktförordningen om att ärenden om jakt efter bl.a. de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt. Samma år ändrades även instansordningen så att sådana beslut numera överklagas till förvaltningsdomstol och inte till Naturvårdsverket. Slutligen infördes en bestämmelse i 42 a § jaktlagen om att mål i domstol om jakt efter de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt. Av förarbetena (prop. 2015/16:199) framgår att syftet med denna ändring var att besluten i normalfallet ska kunna överprövas i sak i förvaltningsrätten och att kammarrätten ska hinna ta ställning till frågan om prövningstillstånd före den beslutade jakttiden, så att beslutet kan verkställas om det finns förutsättningar för skyddsjakt eller licensjakt. Det förutsätter dock att jakttiden från början bestäms på ett rimligt sätt och att länsstyrelserna fattar beslut om licensjakt i god tid.

Beslut om licensjakt efter varg får enligt jaktförordningen fattas senast den 1 oktober varje år. Undantag gäller dock de år som miniminivåer för förekomst av varg ska fastställas, då beslut får fattas senast den 15 oktober. Bestämmelsen i jaktförordningen ändrades under 2016. Syftet var att få eventuella beslut om licensjakt fastställda i så god tid som möjligt med följden att ett utrymme finns för en överklagandeprocess före jaktstarten.

Naturvårdsverket beslutade den 13 juni 2019 att inte delegera möjligheten att fatta beslut om licensjakt efter varg till länsstyrelserna. Naturvårdsverket bedömde att utrymmet för licensjakt efter varg under kommande jaktsäsong var obefintligt med rådande populationsstorlek och populationstrend. Det beaktades även att det kan komma att ske uttag genom skyddsjakt. Naturvårdsverket bedömde vidare att ett uttag för licensjakt under kommande jaktsäsong inte kunde anses vara i linje med förvaltningens mål om gynnsam bevarandestatus för artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. En förnyad bedömning om delegation av licensjakt för 2021 kommer att göras 2020 utifrån resultaten av årets varginventering.

Enligt information från Naturvårdsverket följer myndigheten löpande upp om överlämnandet av rätten att fatta beslut om skydds- och licensjakt till länsstyrelserna försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos arterna eller om möjligheten utnyttjas i för stor omfattning. Detta följer av 24 c § andra stycket jaktförordningen.

När det gäller stamvårdande jakt på varg begärde högsta förvaltningsdomstolen i Finland ett förhandsavgörande av EU-domstolen om tolkningen av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet. Artikel 16.1 handlar om att medlemsstaterna får medge undantag från direktivets skyddsbestämmelser för

att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de strikt skyddade arterna i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna (begreppet ”insamling” omfattar jakt i syfte att döda djur, se Högsta förvaltningsdomstolens dom den 30 december 2016 i mål nr 2406-16 m.fl.). Detta förutsätter dock att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantagen inte gör det svårare att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde.

EU-domstolen meddelade sin dom den 10 oktober 2019 (mål C-674/17). I domen uttalar sig domstolen om förutsättningarna för undantag i form av dispenser. Domen rör stamvårdande jakt i syfte att bekämpa tjuvjakt. Enligt information från Naturvårdsverket pågår analys och bedömningar av den eventuella påverkan som domen kan få på svensk vargförvaltning. Myndigheten bedömer att analysen preliminärt kan vara klar under våren 2020.

När det gäller hänsyn till renkötsel och vargar anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson den 26 november 2019 som svar på skriftlig fråga 2019/20:454 Vargbeståndet i renbetesområden följande:

Riksdagen beslutade genom antagandet av regeringens proposition En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) att när det gäller rovdjurspolitiken är det långsiktiga målet att rovdjuren ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. I propositionen anges även att varg kan få förekomma i renkötselområdet men då i områden där den gör minst skada. Eftersom renkötsel bedrivs i större delen av renkötselområdet har det därför ännu inte varit möjligt för varg att etablera sig där utan närvaron utgörs främst av vargar på väg genom området.

Företrädare för renkötseln hänvisar ofta till att vargförekomst i renkötselområdet förorsakar stora problem för renkötseln både vid barmarksförhållanden och när marken är snötäckt. Dels genom att vargar angriper renar, dels för att varg orsakar skingring av samlade renhjordar, något som skapar mycket merarbete för renköterna. Att upptäcka en varg på barmark är dock mycket svårt. Det är vanligen först när marken är snötäckt som vargens spår kan synas. Därför har skada ofta redan inträffat när vargspåren upptäcks. Detta kan vara en av förklaringarna till varför länsstyrelserna beslutar om skydds jakt först när skadan inträffat.

Licensjakt efter varg kan förekomma i områden där vargstammens koncentration är tätare än vad den är i renkötselområdet, men endast om vargpopulationen har uppnått gynnsam bevarandestatus.

När en varg upptäcks i renkötselområdet framgår normalt skadebilden väldigt snabbt. Om länsstyrelsen gör bedömningen att det är motiverat med skydds jakt fattas sådana beslut skyndsamt och jakten genomförs oftast snabbt. Min uppfattning är att myndigheternas beslut redan i dag tar hänsyn till renkötsels behov.

När det gäller tjuvjakt har utskottet tidigare uttalat att problemet med illegal jakt och dess konsekvenser samt lämpliga åtgärder behandlas i Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplaner, vilka i sin tur ligger till grund

för den praktiska förvaltningen av rovdjursstammarna på regional nivå (bet. 2017/18:MJU10).

Av Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för varg (april 2016) framgår att både försök och förberedelse till grovt jaktbrott eller jakthäleri i fråga om de stora rovdjuren sedan 2011 är straffbara enligt 46 a § jaktlagen (1987:259). Detta ger polis och åklagare utökade möjligheter att i ett tidigare skede ingripa för att beivra de grova jaktbrotten. Samtliga rovdjursutredningar har framfört att samarbetet mellan länsstyrelsen, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten behöver stärkas. Ett led i detta arbete är att en samverkansgrupp mot illegal jakt på stora rovdjur har etablerats. Den består av representanter för länsstyrelserna, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten samt Världsnaturfonden, Naturvårdsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Statens kriminaltekniska laboratorium, Naturhistoriska riksmuseet och Viltskadecenter.

Naturvårdsverket har även skapat en strategisk grupp för förebyggande arbete mot illegal jakt på stora rovdjur. I gruppen ingår representanter från Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, länsstyrelserna och Naturvårdsverket. Syftet är att bidra till samverkan mellan myndigheterna och att utbyta erfarenheter. Frågor som diskuteras är bl.a. rutiner i händelse av misstänkta jakt- eller artskyddsbrott och utbildningsinsatser.

Dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht underströk i en interpellationsdebatt den 19 maj 2017 att han ser mycket allvarligt på illegal jakt (ip. 2016/17:453). Det är ett brott som kan leda till fängelsestraff, och det är rättsväsentet som ansvarar för att utreda och ingripa mot brottslig verksamhet. Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för att Sveriges viltförvaltningspolitik genomförs. Rovdjursförvaltningen är i sin tur regionaliserad till länsstyrelser, som förordnar jakttillsynsmän och naturvårdsvakter. Det är Polismyndigheten som utfärdar närmare föreskrifter för dessa tjänstemäns arbete. Landsbygdsministern lyfte även fram det ansvar jägarna har. Regeringen har under ett antal år gett jägarorganisationerna bidrag ur viltvårdsfonden för att bl.a. motarbeta illegal jakt på stora rovdjur.

Rovdjursangrepp

I proposition 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik föreslog regeringen att toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur ska vara maximalt 10 procent räknat på den aktuella samebyns faktiska renantal. Vidare bedömde regeringen att för att åstadkomma en bättre samexistens mellan rennäring och stora rovdjur borde länsstyrelserna ges i uppdrag att tillsammans med Sametinget och samebyarna arbeta med ett förvaltningsverktyg för skador inom rennäringen. Riksdagen godkände regeringens förslag till beslut (bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99).

Både i Sametingets regleringsbrev för 2020 och i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2020 anges att myndigheterna ska fortsätta att arbeta med ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av

stora rovdjur inom rennärigen i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Naturvårdsverket ska särskilt redovisa sitt arbete med vägledning om toleransnivåns betydelse vid en eventuell prövning av förutsättningar för jakt på stora rovdjur.

I Naturvårdsverkets årsredovisning för 2019 redovisas att myndigheten tillsammans med Sametinget och de fem nordligaste länsstyrelserna har träffat en överenskommelse om fortsatt samverkan kring förvaltningsverktyget för toleransnivåer för rovdjursskador inom rennärigen. Överenskommelsen innebär att parterna pekat ut två underlag som grund för det fortsatta arbetet: produktionsmodellen för beräkning av samebyarnas renförluster samt resultaten från det nationella inventeringssystemet för stora rovdjur. Överenskommelsen tillämpades som underlag vid beslut om licensjakt för järv 2019, och både det nationella inventeringsresultatet för järv och produktionsmodellen för beräkning av förlust av renar på grund av rovdjur låg till grund för beslutet.

Den 15 januari 2018 gjorde Sametinget en hemställan till regeringen om författningsändringar för förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennärigen. Sametinget föreslår att riksdagens beslut om toleransnivåer för renskötseln och det förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur som Sametinget tillsammans med Naturvårdsverket arbetat fram införs i författning. Sametinget anser att ändringar i gällande författningar är nödvändiga för att säkerställa en hållbar renskötsel i förhållande till bevarandet av de stora rovdjuren och för att öka legitimiteten för beslut som fattas inom rennäring- och rovdjursförvaltning. Enligt information från Regeringskansliet pågår beredning av förslaget.

Som redovisats ovan vid debatten av interpellation 2019/20:232 Renägares förluster på grund av rovdjursangrepp pågår det beredning av olika förslag för att ta hänsyn till rennärigen i rovdjurspolitiken. Bland annat har landshövdingarna i de tre rovdjursförvaltningarna och Naturvårdsverket hemställt om att miniminivåerna för respektive rovdjursart ska fastställas per rovdjursförvaltningsområde i stället för, som det är i dag, per län. Vidare har landshövdingarna i det norra rovdjursområdet hemställt om att ersättningsnivån för de renförluster som orsakas av rovdjur ska höjas.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anför regeringen att de stora rovdjuren ska ha långsiktigt livskraftiga stammar, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomiska hänsyn tas. En viktig fråga för rennärigen är samexistens med rovdjuren. Det är därför angeläget att berörda myndigheters och rennäringens arbete för att begränsa rovdjursskadorna till den beslutade toleransnivån fortskrider och att förebygga och kompensera för rennäringens rovdjursskador genom ersättning för rovdjurens förekomst. Det är viktigt att arbetet fortsätter för att toleransnivån för skador av stora rovdjur inte ska överskridas.

Vidare anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson den 23 april 2019 vid debatten av interpellation 2018/19:183 Rovdjurspolitiken följande:

I den av riksdagen antagna propositionen 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik anges att Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus för rovdjursstammarna samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas. I propositionen föreslås att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus hos den svenska populationen ska vara 170–270 individer.

I propositionen framförde regeringen att Naturvårdsverket efter riksdagens behandling skulle bedöma var referensvärdet för varg skulle ligga inom det av regeringen föreslagna intervallet och rapportera värdet till EU-kommissionen enligt art- och habitatdirektivet. Inom ramen för denna begränsning rapporterade Naturvårdsverket att referensvärdet för vargpopulationen i Sverige ska vara minst 270 vargar. Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus får sedan inte underskidas. Populationen har dock haft en högre inavelsgrad än vad som anses acceptabelt, och den sårbarhetsanalys som låg till grund för referensvärdet kritiserades för att inte beakta genetiska aspekter.

Dåvarande regeringen uppdrog 2015 åt Naturvårdsverket att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera analysen och, med den nya analysen som grund, utreda vad som krävs för att populationen ska anses ha gynnsam bevarandestatus. Naturvårdsverket har utifrån analysen bedömt att det behövs minst 300 vargar och att minst en invandrad varg från Finland eller Ryssland reproducerar sig med en skandinavisk varg varje femårsperiod för att populationen ska ha gynnsam bevarandestatus. Regeringen kan inte ha synpunkter på Naturvårdsverkets vetenskapliga bedömningar i enskilda frågor.

I nämnda proposition framkommer även att när ett rovdjursförvaltningsområde har uppnått miniminivån för en art bör delegering av beslut om licensjakt kunna ske till samtliga länsstyrelser som ingår i förvaltningsområdet utan begränsning. I propositionen anges även att vargens förekomst i renskötselområden och i län med fåbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar i huvudsak ska begränsas till områden där den gör minst skada.

Naturvårdsverket har det övergripande nationella ansvaret för att genomföra den beslutade rovdjurspolitiken. Myndigheten har delegerat rätten att besluta om skyddsjakt på varg till de länsstyrelser där varg förekommer. Det är viktigt att dessa beslut fattas regionalt, där man har kunskap om sina lokala förhållanden. Skyddsjakt är en viktig del i rovdjursförvaltningen.

För förankring och trovärdighet i förvaltningen behövs lokalt inflytande, till exempel viltförvaltningsdelegationerna. Där finns möjlighet till samråd och faktiskt inflytande i myndigheternas processer. Regeringen värdesätter delegationernas roll, och det lokala inflytandet har nyligen stärkts genom att delegationerna utökats med två representanter för olika lokala intressen. Att ledamöterna ska vara folkbokförda i länet eller, när det är fråga om rennäringsutövare, vara medlemmar i en sameby ska också ses som ett uttryck för lokal och regional förankring.

Under min tid som landsbygdsminister har regeringen vidtagit åtgärder. Till exempel innebär värändringsbudgeten ett tillskott av medel för olika åtgärder för värdefull natur. Satsningen innebär att Naturvårdsverket och andra centrala myndigheter liksom länsstyrelserna kan fortsätta sitt planerade arbete med bland annat rovdjursinventeringar.

Människor ska kunna leva och bedriva näringar där rovdjuren finns. En livskraftig och aktiv landsbygd behövs för en hållbar utveckling och tillväxt i hela landet.

När det gäller arbetet mot rovdjursangrepp framgår av Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för varg (april 2016) att ett av de fyra delmålen med vargförvaltningen är att minska omfattningen av de skador som uppstår till följd av förekomsten av rovdjur. Skador ska i första hand förebyggas och i andra hand ersättas. Vidare framgår att Naturvårdsverket finansierar kunskapscentret Viltskadecenter som arbetar med att ta fram och utvärdera förebyggande åtgärder för skador orsakade av fredat vilt. Som åtgärd för att nå målet anges bl.a. att Naturvårdsverket avser att fortsätta att ge bidrag till länsstyrelserna för akutverksamhet så att länsstyrelsens personal kan bistå med råd och verktyg för att hantera närgångna rovdjur och förhindra skador. Även i Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för björn anges att ett av de fyra delmålen med björnförvaltningen är minskade skador. Detsamma gäller för lodjur och järv.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg. omr. 20) att Naturvårdsverkets arbete utifrån viltstrategin innebär att viltförvaltningen fortsätter att utvecklas. Många viltstammar fortsätter att öka eller kvarstår på en hög nivå. Rovdjuren orsakar skador och andra problem för bl.a. rennäringen och tamdjursägare. De skador som viltet orsakar är ett stort problem, och regeringen ser det som angeläget att fortsätta att arbeta med åtgärder som kan begränsa skadorna. Viltförvaltningen ska aktivt bidra till att förebygga skador och andra problem. Även ett samarbete mellan olika aktörer är viktigt för att finna åtgärder för att begränsa skador som orsakas av vilt. Regeringen anser att de stora rovdjuren ska ha långsiktigt livskraftiga stammar, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomiska hänsyn tas.

I budgetpropositionen redovisas att täta och/eller stora viltstammar kan medföra skador inom såväl skogs- som jordbruk samt orsaka olyckor på vägar och på spårbunden trafik. Ersättning för skador fås från anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. Enligt SLU:s viltskadestatistik för 2018 betalades det ut 12,7 miljoner kronor i stöd till åtgärder som förebygger skador av skyddat vilt och i ersättning för sådana skador. Ersättning för förekomst av rovdjur inom renskötselområdet fås från anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. Under 2018 betalades det ut drygt 58 miljoner kronor i rovdjursersättning samt till förebyggande åtgärder inom rennäringen.

Dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde i juli 2018 följande i sitt svar på skriftlig fråga 2017/18:1486 Rovdjurspolitik för en levande landsbygd:

Vad gäller rovdjurspolitiken är det långsiktiga målet att de stora rovdjuren ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Samtidigt som vi har livskraftiga rovdjursbestånd ska de som lever och verkar på landsbygden kunna känna trygghet, bedriva jakt och hålla tamboskap.

Regeringen har också förbättrat möjligheten att ge ekonomiskt stöd till åtgärder för att förebygga och ersätta skador från stora rovdjur vilt inom jordbruket. Regeringen har därför gjort stora höjningar av anslaget till detta stöd, från drygt 30 miljoner kronor när regeringen tillträdde till drygt 52 miljoner kronor innevarande år. För att förenkla att dessa medel kommer till nytta hos enskilda jordbrukare beslutade regeringen den 23 november 2017 om regler som underlättar stöd till nämnda ändamål.

Avsikten är att detta ska kunna bidra till den långsiktiga förankringen av rovdjurspolitiken hos de människor som lever och verkar på landsbygden, det vill säga hos de människor vars vardag kan komma att påverkas av rovdjursförekomst.

Det är länsstyrelserna som beslutar om ersättning för viltskador. Närmare bestämmelser om användningen av anslaget finns i viltskadeförordningen (2001:724), förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador samt Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättning för viltskador (NFS 2018:5).

Enligt viltskadeförordningen får länsstyrelsen lämna bidrag till åtgärder för att förebygga viltskador och för att ersätta viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap. Ersättning för skador får lämnas om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska svara för de kostnader som skadan gett upphov till. Bidrag får lämnas med högst 80 procent av de stödberättigande kostnaderna. Ersättning för indirekta kostnader som uppstått till följd av viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap får lämnas med högst 80 procent av de stödberättigande indirekta kostnaderna (1, 11 och 11 a §§).

Enligt förordningen om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador ges stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter för åtgärder för att förebygga viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap och för ersättning för sådana skador (2 §).

Av Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättning för viltskador framgår att länsstyrelserna får använda viltskadeanslaget till att vidta åtgärder som är avsedda att förebygga viltskador som kan orsakas av fredat vilt samt att ersättning får betalas ut för viltskador som orsakats av fredat vilt. Fredat vilt definieras i föreskrifterna som annat vilt än klövvilt (3 och 4 §§). Enligt 11 § gäller för företag som är verksamma inom primär jordbruksproduktion att bidrag för förebyggande åtgärder endast får ges för investeringar. Ersättning får dock, utöver vad som anges i 11 §, även ges för underhåll av rovdjursavvisande stängsel samt kostnader, inbegripet arbetstid, för förebyggande åtgärder i samband med rovdjursangrepp bl.a. för att flytta djur till mindre skadeutsatta beten, att ställa in djur vid en tidigare tidpunkt än planerat och att bevaka djur (13 §).

Viltskadecenter sammanställer årligen statistik över skador orsakade av stora rovdjur och stora betande fåglar i Sverige. Statistiken grundar sig på besiktningar och beslut från besiktningsspersoner, viltskadehandläggare och rovdjursansvariga på länsstyrelserna. Enligt SLU:s viltskadestatistik för 2018 (Rapport från SLU, Viltskadecenter 2019-1) går bidrag till åtgärder som syftar

till att förebygga skador av rovdjur på tamdjur oftast till uppsättning av rovdjursstängsel kring beteshagar. År 2018 gav länsstyrelserna bidrag om totalt 8,1 miljoner kronor för åtgärder som syftar till att förebygga skador av rovdjur. Den sammanlagda ersättningen beviljad av länsstyrelserna för skador orsakade av stora rovdjur på tamdjur 2018 uppgick till 1,2 miljoner kronor. Under 2018 angreps 383 får, 5 nötdjur och 13 getter. Utöver detta skadades eller förstördes 35 bikupor och 13 ensilagebalar. Totalt angreps 30 hundar av fredade rovdjur 2018 i situationer som inte handlade om jakt på rovdjuret i fråga. Under 2018 gavs ersättning för hundar angripna av fredade rovdjur med 26 000 kronor och bidrag till förebyggande åtgärder med sammanlagt 234 000 kronor.

När det gäller likvärdig behandling av ansökningar mellan länsstyrelser anförde civilminister Lena Micko den 22 januari 2020 följande som svar på fråga 2019/20:755 Länsstyrelsernas myndighetsutövning:

Lars Püss har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att myndighetsutövningen blir likvärdig bland landets länsstyrelser.

Länsstyrelserna bedriver verksamhet inklusive myndighetsutövning inom ett stort antal områden. Därtill har de i uppgift att samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser liksom att främja länets utveckling, samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar när myndigheterna verkar för att nationella mål får genomslag i respektive län.

Trots att deras uppgift regleras i en gemensam instruktion och de har ett gemensamt förvaltningsanslag är varje länsstyrelse en fristående myndighet. Varje länsstyrelse är självständig i sin myndighetsutövning och rättstillämpning. Men för att skapa förutsättningar för att lika fall behandlas lika finns vägledning och riktlinjer från centrala förvaltningsmyndigheter.

Samtidigt ser regeringen, mot bakgrund av länsstyrelsernas gemensamma uppgifter, ett behov av att stärka länsstyrelsernas gemensamma arbetssätt. I budgetpropositionen för 2020 framför regeringen att länsstyrelserna fortsatt behöver verka för en ökad samverkan mellan varandra, inte minst för att öka synergieffekter och effektiviseringsvinster inom sina verksamheter, men även för att säkerställa likvärdigheten i den tillsynsverksamhet som länsstyrelserna bedriver. Därför har regeringen gett länsstyrelserna i uppdrag att under 2020 påbörja ett utvecklingsarbete för att ta fram gemensamma arbetsmetoder avseende myndigheternas tillsynsverksamhet. Enligt uppdraget ska detta utvecklingsarbete leda till en mer effektiv och rättssäker tillsyn.

Därutöver har länsstyrelserna själva fortsatt att utveckla tillsynsarbetet.

Utskottets ställningstagande

Rovdjursförvaltning inklusive förvaltning av den skandinaviska vargstammen och vargföringring i renskötselområden

Riksdagen har fastställt ett övergripande mål för rovdjurspolitiken och artspecifika mål för de fem stora rovdjuret. Målen tar hänsyn till de olika aspekter som behöver vägas samman i rovdjursförvaltningen. Utskottet anser

att den tidigare beslutade rovdjurspolitiken och dess inriktning bör ligga fast. Naturvårdsverket ansvarar för att vargen i Sverige har en gynnsam bevarandestatus. Det finns olika verktyg i förvaltningsarbetet för att säkerställa detta, t.ex. licensjakt, skyddsjakt, inventeringar och förvaltningsplaner. I sammanhanget vill utskottet påminna om att myndighetens beslut i dessa frågor vilar på omfattande vetenskapliga underlag i syfte att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för vargen.

När det gäller att ändra vargens skyddsstatus vill utskottet återigen påminna om att detta kräver en ändring av de EU-rättsliga förutsättningarna i art- och habitatdirektivet och att kommissionen tydligt deklarerat att man inte har för avsikt att föreslå några ändringar av direktivet eller dess bilagor. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det är viktigt att utnyttja de möjligheter och arbeta med de verktyg som finns på nationell nivå för att få en rovdjursförvaltning som är acceptabel för alla. I detta sammanhang vill utskottet påtala behovet av vägledning i arbetet med förvaltning av arter som har uppnått en gynnsam bevarandestatus.

När det gäller rovdjursförvaltningen finner utskottet mot denna bakgrund inte skäl att i nuläget vidta någon åtgärd när det gäller motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 11, 2019/20:2668 (M) yrkandena 7 och 8, 2019/20:2859 (MP) yrkande 6, 2019/20:3106 (C) yrkande 17 och 2019/20:3257 (C) yrkande 7. När det gäller vargföringring i renskötselområden anser utskottet mot bakgrund av det ovan anförda att motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 9 och 2019/20:995 (S) kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller förvaltning av den skandinaviska vargstammen konstaterar utskottet att det redan pågår ett samarbete med Norge om förvaltning av vargstammen. Med hänsyn till detta föreslås att motionerna 2019/20:511 (C) yrkande 4, 2019/20:882 (M) och 2019/20:2774 (KD) yrkande 14 lämnas utan vidare åtgärd.

Skyddsjakt och licensjakt

Utskottet konstaterar att länsstyrelserna har rätt att besluta om skyddsjakt på varg. Besluten ska bl.a. motiveras för att förhindra allvarlig skada på boskap eller av hänsyn till andra skäl av allmänt intresse inklusive orsaker av social eller ekonomisk karaktär. I den beslutade rovdjurspolitiken framgår att tamdjurshållning inte ska försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas vid upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för rovdjuren. Varg kan få förekomma i renskötselområdet men i områden där den gör minst skada. Utskottet förutsätter att länsstyrelserna i sina beslut om skyddsjakt på varg tar hänsyn till renskötselns behov. Människor ska kunna leva och bedriva näringar där rovdjuren finns. Vidare noterar utskottet att beredning pågår av olika förslag som berör frågan om hänsyn till rennäringen i rovdjurspolitiken. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 7 och 2019/20:2774 (KD) yrkande 7 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller att flytta beslut om skyddsjakt från länsstyrelserna till kommunerna och polisen konstaterar utskottet att flera ändringar har införts i lagstiftningen när det gäller beslut om skydds- och licensjakt på de stora rovdjuren för att åstadkomma en mer ändamålsenlig och effektiv besluts- och överklagandeprocess. Till exempel har bestämmelser införts om skyndsamt handläggning av ärenden och mål i domstol och om att beslut om licensjakt efter varg får fattas senast den 1 oktober varje år. När rovdjurspolitiken beslutades konstaterade riksdagen att länsstyrelserna är väl skickade att bedöma frågor om skyddsjakt och att det är en styrka om besluten fattas regionalt på de platser där problemen med rovdjur uppstår. Utskottet vidhåller denna bedömning och ser därför ingen anledning att tillmötesgå motion 2019/20:313 (SD). Motionen avstyrks.

Utskottet ser allvarligt på den illegala jakt som sker efter rovdjur och förutsätter att berörda myndigheter arbetar kraftfullt för att bekämpa denna brottslighet. Motion 2019/20:2859 (MP) yrkande 3 kan därmed lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller licensjakt på varg konstaterar utskottet att den nuvarande inriktningen på rovdjurspolitiken vad gäller varg innebär att Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Inriktningen innebär också mål för vargstammen med bl.a. referensvärden för populationsstorlek och utbredningsområde. Enligt jaktförordningen är licensjakt på varg tillåten om jakten inte gör det svårare att upprätthålla av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Enligt utskottets bedömning behöver vargstammen minskas i vissa regioner genom licensjakt. Besluten om antalet vargar som kan skjutas vid licensjakt behöver beakta det demokratiskt beslutade målet för vargstammen. Hänsyn bör också tas till dels hur rovdjursförekomst påverkar älgstammens storlek, dels till hur människors trygghet och livskvalitet påverkas. Utskottet konstaterar att ingen av våra rovdjursarter på den skandinaviska halvön i dagsläget är utrotningshotad. Enligt utskottets bedömning kan mot denna bakgrund en fortsatt riktad och selektiv jakt på varg genomföras utan att den påverkar vargens gynnsamma bevarandestatus. Därutöver bedömer utskottet att Naturvårdsverkets regleringsbrev behöver bli tydligare och bygga på de demokratiskt fattade beslut som finns om rovdjursförvaltningen när det gäller populationernas storlek. Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringen ska se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet motion 2019/20:2774 (KD) yrkande 10. Motion 2019/20:2859 (MP) yrkande 5 avstyrks.

Rovdjursangrepp

Utskottet anser i likhet med regeringen att viltförvaltningen aktivt ska bidra till att förebygga skador och andra problem. De som lever och verkar på landsbygden ska kunna känna trygghet, bedriva jakt och hålla tamboskap samtidigt som vi har livskraftiga rovdjursbestånd. Utskottet konstaterar att regeringen har vidtagit flera åtgärder för att minska förekomsten av rovdjursangrepp och de ekonomiska konsekvenserna av dessa. Samtidigt noterar utskottet att Sametinget gjort en hemställan till regeringen om att riksdagens beslut om toleransnivåer för renskötsel och förvaltningsverktyget för förekomst av stora rovdjur bör lagstadgas. Även andra förslag på rovdjursområdet bereds inom Regeringskansliet för tillfället. I avvaktan på resultatet av detta beredningsarbete anser utskottet att motionerna 2019/20:593 (SD) yrkande 8, 2019/20:2551 (C) yrkande 2, 2019/20:3245 (C) yrkande 10 och 2019/20:3257 (C) yrkandena 9 och 10 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet noterar att Viltskadecenter årligen sammanställer statistik över förebyggande åtgärder och över skador orsakade av bl.a. rovdjur. Ersättning för förebyggande åtgärder och skador betalas ut av länsstyrelserna från viltskadearslaget. Det finns enligt utskottets bedömning ett tydligt regelverk som styr hur anslaget får användas och för vilka skador och förebyggande åtgärder ersättning ska betalas ut. Vidare noterar utskottet att det pågår en översyn för att stärka och likrikta länsstyrelsernas gemensamma arbetssätt. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2019/20:2090 (L) yrkandena 1–3.

Allemansrätten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om överenskommelser med och information till markägare vid nyttjande av allemansrätten, om ockupation av mark, om ersättning vid markskador och om att begränsa allemansrätten för utländska medborgare.

Jämför reservation 31 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 8 anförts att det behöver fastställas tydligare att professionellt nyttjande av naturen på någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken. Syftet med allemansrätten har varit att garantera vår gemensamma tillgång till naturen för eget bruk. Därav följer att den inte innefattar rättigheter för annans näringsidkande än markägarens egna.

Enligt motion 2019/20:1314 av Sten Bergheden (M) i denna del behövs en översyn av allemansrättens regler om ockupation av mark och ersättning vid

markskador. I dag är det svårt och tar tid för en markägare att få myndigheterna att agera om människor uppehåller sig på ens mark under längre tid, och det är dessutom kostsamt. Regelverket för ersättning för de skador som storskalig bärplockning eller olovliga läger medför för markägaren bör också ses över.

Liknande förslag framställs i motion 2019/20:2186 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M) yrkande 2 när det gäller en översyn om möjligheten till eventuell ersättning vid uppkomna skador i naturen för markägaren i frågor som rör allemansrätten.

I motion 2019/20:1674 av Sten Bergheden (M) anförs att myndigheter och tjänstemän som gör utredningar, undersökningar eller andra aktiviteter måste informera markägaren före sina besök. Det har på senare tid blivit allt vanligare att myndigheter, offentliga verksamheter, företag och föreningar använder allemansrätten som en möjlighet att göra undersökningar, utredningar och aktiviteter i naturen. Det är bra att många vistas i naturen och har möjlighet till det, men det borde finnas en skyldighet att anmäla detta till markägaren.

Enligt motion 2019/20:773 av Mikael Eskilander (SD) borde allemansrätten begränsas för utläningar. Syftet med allemansrätten har aldrig varit att utländska personer ska komma hit och plocka bär eller svamp för försäljning, för deras egen vinnings skull. Allemansrätten bör därför begränsas till att gälla människor som bor i Sverige permanent.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Allemansrätten är inskriven i 2 kap. 15 § regeringsformen. Allemansrätten behandlas även i 7 kap. 1 § miljöbalken. Allemansrätten är den begränsade rätt som var och en, svenska såväl som utländska medborgare, har att använda någon annans fastighet, framför allt genom att – åtminstone till fots – färdas över den och att under en kortare tid vistas på den. Nyttjandet får inte gå så långt att fastighetens ägare (eller någon annan med särskild rätt till fastigheten, t.ex. en nyttjanderättshavare) får nämnvärda besvär eller lider ekonomisk skada.

I förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del I s. 302) anförs att det är tveksamt om en organisatör ska få utnyttja en fastighet kommersiellt och mer eller mindre permanent utan ägarens tillstånd. Sådana rådighetsfrågor behandlas dock inte i miljöbalken utan bör enligt motiven som tidigare lösas i rättspraxis. Generellt gäller att arrangemang av någon betydelse inte bör äga rum utan markägarens medgivande men att det för förbud rimligen bör krävas att man kan befara skada eller besvär för markägaren.

Högsta domstolen fann i domen NJA 1996 (s. 495) att ett företag som ordnat organiserad försränning hade utnyttjat en fastighet för intensivt. Eftersom nyttjandet hade medfört avsevärda skador och besvär saknade organisatören enligt domstolen rätt att utan medgivande av fastighetsägaren arrangera eller på annat sätt medverka till den organiserade försränningen.

Organiserat friluftsliv kan även medföra en skyldighet att göra en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, om verksamheten kan medföra skada på naturmiljön. Ett arrangerande företag kan även enligt allmänna regler bli skadeståndsskyldigt för en skada på en fastighet om företaget eller dess anställda t.ex. brustit i hänsyn till markägaren vid sin planering eller gett felaktig eller otillräcklig information till deltagarna om deras skyldigheter enligt allemansrätten (jfr 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § skadeståndslagen).

Utskottet har behandlat frågor om allemansrätten flera gånger tidigare, senast i betänkande 2018/19:MJU9 Naturvård och biologisk mångfald. Utskottet anförde då att den unika möjlighet som allemansrätten innebär ska värnas men att frågan om förhållandet mellan allemansrätten och kommersiell verksamhet är viktig.

Frågan om allemansrätten och naturturism uppmärksammades i SOU 2017:95 Ett land att besöka – En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring. Utredningens bedömning var att informationsarbetet om allemansrätten behöver förstärkas och att dialogen om allemansrättens roll, möjligheter och begränsningar när det gäller utveckling av naturturism måste fördjupas mellan berörda parter. Utredningen menade att frågor om samverkans- och avtalsmodeller och gemensamma ställningstaganden mellan parter bör tas vidare i arbetet med en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring. Utredningens betänkande är under beredning inom Regeringskansliet. Enligt information från Näringsdepartementet ska strategin utgöra en plattform för en samlad politik för hållbar turism och en konkurrenskraftigt växande besöksnäring i Sverige.

När det gäller frågor om ockupation av mark, t.ex. bärplockningsläger, anförde justitie- och migrationsminister Morgan Johansson den 15 oktober 2019 följande som svar på fråga 2019/20:12:

Det är viktigt att de svårigheter som följer med otillåtna bosättningar tas på allvar. Regeringen har tagit flera initiativ på området. I juli 2017 trädde nya regler för avlägsnande av otillåtna bosättningar i kraft. Syftet är att markägare snabbare ska kunna få tillbaka besittningen till sin mark samtidigt som de som befinner sig på platsen garanteras en rättssäker process.

Regeringen har följt upp lagändringarna genom regeringsuppdrag till Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten i regleringsbrevet för 2018. Av Kronofogdemyndighetens redovisning till regeringen framgår att reglerna om avlägsnande har inneburit ett enklare, billigare och mer rättssäkert sätt för markägare att få tillbaka besittningen till sin mark. Antalet mer omfattande otillåtna bosättningar har minskat, liksom antalet ansökningar om särskild handräckning och avlägsnande. Utvecklingen är densamma under första halvåret 2019.

Enligt Polismyndighetens redovisning innebär de nya reglerna att det är enklare för markägare att få tillbaka sin mark. Möjligheten att ingripa mot otillåtna bosättningar bedöms vara god. I oktober 2018 hade det genomförts ca 600 polisingripanden mot otillåtna bosättningar sedan lagen trädde i kraft. Flera regioner inom polisen har en upparbetad samverkan med kommunerna i dessa frågor. Samverkan i olika former utgör, enligt Polismyndigheten, en framgångsfaktor för hantering av otillåtna bosättningar.

Den uppföljning som har gjorts visar tydligt att det nya regelverket för avlägsnande av otillåtna bosättningar har fått genomslag i praktiken. Varken Kronofogdemyndigheten eller Polismyndigheten har sett något behov av lagändringar inom ramen för uppföljningen. Jag följer dock utvecklingen noggrant och är beredd att vidta ytterligare åtgärder om så krävs.

När det gäller myndigheters tillträde till mark och information till markägare framgår det av 28 kap. 1 § miljöbalken att en myndighet eller den som på myndighetens uppdrag utför ett arbete har rätt att få tillträde till fastigheter, byggnader, andra anläggningar etc. för att där utföra undersökningar och andra åtgärder. Tillträdet ska enligt 28 kap. 6 § miljöbalken ske på ett sådant sätt att det orsakar minsta skada och intrång.

I förarbetena till 28 kap. 1 § miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2 s. 293) anförs bl.a. att i första hand ska tillträde ske efter överenskommelse med ägaren eller innehavaren. Om en effektiv tillsyn förutsätter oanmälda inspektionsbesök ska emellertid sådana kunna göras. Eftersom bestämmelsen gäller tvångsingripanden är det viktigt att den används med omdöme. Av ordalydelsen följer att endast sådana åtgärder får vidtas som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter. En myndighet kan alltså inte gå utöver vad som motiveras av dess skyldigheter. Bestämmelsen riktar sig främst till myndigheter som ska fullgöra tillsynsuppgifter men syftar även på andra myndighetsuppgifter, såsom när naturvårdande myndigheter gör förberedande undersökningar sedan en fråga väckts om huruvida ett område ska skyddas som naturreservat eller om någon utför en kartläggning för samhällets behov, t.ex. en inventering av naturresurser.

Detta styrks även av Riksdagens ombudsmäns (JO) beslut att kritisera Bygg- och miljönämnden i Överkalix kommun för en oanmäld inspektion enligt 28 kap. 1 § miljöbalken (dnr. 2545-2015) Följande motivering anfördes i beslutet:

Av utredningen framkommer att nämnden besökte fastigheten utan att underrätta AA. Nämnden har förklarat att det saknades skäl att underrätta fastighetsägaren om besöket eftersom klagomålet gällde att fastigheten var nedskräpad och fastighetsägaren inte kunde förväntas lämna någon information av betydelse för inspektionen. Detta kan dock i sig inte utgöra skäl för ett oanmält tillsynsbesök. Utgångspunkten är som nämnts att en fastighetsägare ska underrättas inför ett tillsynsbesök. Av utredningen har inte framkommit att ett oanmält besök krävdes för en effektiv tillsyn. Det har inte heller framkommit något som talar för att AA skulle ha vägrat att medverka till besöket. Nämnden skulle därför ha underrättat AA inför besöket och ska kritiseras för att det inte gjordes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den unika möjlighet som allemansrätten innebär ska värnas och vara tillgänglig för alla som vistas i naturen. Utskottet har behandlat frågan om förhållandet mellan allemansrätten och kommersiell verksamhet flera gånger och anser att den är viktig. Respekt för naturen och markägaren är

grundläggande för allemansrätten. Om en verksamhet medför skada på naturmiljön kan företaget bli skadeståndsskyldigt. Frågan om allemansrätten och kommersiell verksamhet har nyligen varit föremål för en utredning, och utredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att utfallet av detta arbete bör inväntas.

När det gäller myndigheters tillträde till mark och information till markägare konstaterar utskottet att tillträde i första hand ska ske efter överenskommelse med ägaren eller innehavaren. Oanmälda inspektionsbesök ska enbart göras om det krävs för en effektiv tillsyn eller liknande. I förarbetena till denna reglering framhålls att bestämmelsen ska användas med omdöme. Utskottet delar denna bedömning.

När det gäller ockupation av mark konstaterar utskottet att regeringen har tagit flera initiativ på området som gör det enklare för markägare att få tillbaka sin mark. Utskottet delar regeringens åsikt att det är viktigt att de svårigheter som följer med otillåtna bosättningar tas på allvar.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2019/20:611 (SD) yrkande 8, 2019/20:773 (SD), 2019/20:1314 (M) i denna del, 2019/20:1674 (M) och 2019/20:2186 (M) yrkande 2.

Äganderätten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ersättningar, översyn av lagstiftning och motivering av beslut i relation till äganderätten.

Motionerna

Enligt motion 2019/20:2564 av Mats Green (M) bör möjligheterna till ett system för ersättning för beslagtagna mark på grund av art- och habitatdirektivet samt artskyddsförordningen ses över. Både rätten till intrång på privatägd mark och Skogsstyrelsens möjligheter att stoppa markägarens försäljning av avverkningsrätten på grund av art- och habitatdirektivet måste utvärderas och prövas, och antingen förbjudas eller ersättas för att inte klassas som en konfiskering.

Mats Green (M) lyfter även fram i motion 2019/20:2567 att den försvagade svenska äganderätten behöver stärkas genom översyn och förändring av miljöbalken och artskyddsförordningen m.m. mot bakgrund av lagstiftning om egendomsskydd.

I motion 2019/20:2566 av Mats Green (M) anføres att den försvagade svenska äganderätten bör stärkas genom krav på tydligt definierade och specifika motiv för skydd av natur i allmänhet och privatägd mark i synnerhet. Vid alla tillfällen när beslut ska fattas om skydd av natur som inskränker markägares rådighet över sin mark bör det specifika beslutet motiveras specifikt för den mark eller fastighet eller det vattenområde det avser.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Skyddet för äganderätten, det s.k. egendomsskyddet, är en grundläggande fri- och rättighet enligt regeringsformen (RF) och Europakonventionen. Vid samtliga slag av ingrepp i egendomsskyddet gäller enligt såväl RF som Europakonventionen en proportionalitetsprincip som innebär att nödvändigheten av ett intrång i skyddet för egendom som sker med hänvisning till det allmännas intresse måste balanseras mot den skada den enskilde drabbas av till följd av intrånget. Av 2 kap. 15 § andra stycket RF följer vidare att den enskilde ska vara tillförsäkrad ersättning när det allmänna inskränker någons användning av mark eller en byggnad på ett sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten.

I de fall en lag innebär att användningen av mark eller en byggnad inskränks av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl gäller att rätten till ersättning bestäms genom lag. För sådana rådighetsinskränkningar får det alltså övervägas om en rätt till ersättning ska införas. I 31 kap. 4 § miljöbalken anges sådana beslut enligt miljöbalken som berättigar till ersättning, exempelvis beslut som gäller naturreservat och beslut om biotopskyddsområden. I 31 kap. 2 § miljöbalken anges att bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) som huvudregel ska gälla vid ersättning enligt 31 kap. miljöbalken. År 2010 höjdes den ersättning som betalas vid expropriation och andra åtgärder där fastigheter tas i anspråk med tvång (prop. 2009/10:162).

Miljö- och jordbruksutskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om kompensation vid inskränkningar i ägande- och brukanderätten. Utskottet anförde följande i betänkande 2017/18:MJU19:

När det gäller rådighetsinskränkningar i samband med inrättandet av vattenskyddsområden och rådighetsinskränkningar med stöd av artskyddsförordningen kan utskottet konstatera att det pågår visst arbete. Det finns emellertid anledning att även på andra områden granska och föreslå ändringar i de bestämmelser som möjliggör rådighetsinskränkningar av hälsoskydds-, miljöskydds- och säkerhetsskäl. Enligt utskottet är det angeläget att ta ytterligare sådana initiativ för att i det sammanhanget utreda vilka slags kompensationsmodeller som skulle kunna utformas för att begränsa de ekonomiska förluster som markägare kan drabbas av till följd av rådighetsinskränkningar. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2017/18:217).

I juni 2019 riktade konstitutionsutskottet en uppmaning till regeringen att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska se över och stärka det grundlagsreglerade egendomsskyddet. Konstitutionsutskottet anförde att det är betydelsefullt att samhället värnar äganderätten och att markägare så långt som möjligt bör få bestämma över sin egendom. Beslut som rör exempelvis skydd av värdefulla områden, arter och ekosystem bör bygga på samarbete med markägare och respekt för äganderätten. Med stärkt egendomsskydd säkras Sveriges viktiga naturtillgångar och en omställning till

ett mer hållbart samhälle, enligt utskottet. Kammaren följde utskottets förslag (bet. 2018/19:KU27, rskr 2018/19:281).

Det framgår av den skrivelse över åtgärder vidtagna under 2019 som överlämnades till riksdagen den 11 mars 2020 att riksdagens båda tillkännagivanden om egendomsskyddet inte är slutbehandlade. Det framgår vidare att det pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att identifiera vilka åtgärder som kan vidtas med anledning av riksdagens uppmaningar (skr. 2019/20:75 s. 225).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) anför regeringen att äganderätten till skog behöver stärkas och värnas. Det finns ett behov av att öka förtroendet mellan skogsägare, myndigheter och andra berörda aktörer samt att öka legitimiteten och förutsebarheten för den förda skogs- och naturvårdspolitiken. Inskränkningar i äganderätten till mark måste vara förenliga med proportionalitetsprincipen. Markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning som de har rätt till. Regeringen tillskjuter därför 50 miljoner kronor för att värna äganderätt till skog.

Regeringen har, i enlighet med det s.k. januariavtalet, tillsatt en utredning om stärkt äganderätt, om nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark samt om hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi (dir. 2019:46, nedan Skogsutredningen). I motiven för Skogsutredningen nämns bl.a. att rätts-säkerheten ska stärkas för markägare och företag och att det ska säkerställas att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till. Anslagen för ersättningar för skyddad mark ska vara tillräckliga för detta. En annan central del av utredningen är att klargöra markägares rätt till ersättning och hur denna bör beräknas. Vidare ska nya flexibla skydds- och ersättningsformer utredas som bygger på frivillig grund och stärker incitamentsstrukturen i skogsbruket. I utredningen ingår därför att föreslå nya flexibla skydds- och ersättningsformer som ekonomiskt eller på annat sätt gynnar markägare som bevarar biologisk mångfald och gynnar allmänna intressen, samtidigt som det är möjligt att utveckla och få verksamheter med bas i skog att växa. Formerna ska vara effektiva för att bidra till en förvaltning där den biologiska mångfalden säkras långsiktigt. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2020.

I sitt svar den 6 februari 2020 på interpellation 2019/20:224 anförde justitie- och migrationsminister Morgan Johansson att utöver Skogsutredningen avser regeringen, i enlighet med januariavtalet, att även tillsätta en utredning om artskyddet. Artskyddsförordningen ska ses över för att effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter och vara tydlig gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. Statsrådet konstaterade att frågeställningar som rör skyddet för äganderätten kan uppkomma i skilda sammanhang och på många olika rättsområden. Svåra avvägningar mellan enskilda och allmänna intressen behöver ofta göras inte minst på områden där hälsoskydds-, miljöskydds- och säkerhetsskäl kan motivera begränsningar av skyddet för äganderätten.

Statsrådet underströk att utredningarna som pågår och planeras har i uppgift att överväga och föreslå en rad olika lagändringar som är av stor betydelse för markägares rätt. Ett av Skogsutredningens uttalade syften är dessutom att värna och stärka den privata äganderätten till skogen. Statsrådet bedömde att det framför allt är frågeställningar som hänger samman med äganderätten till skogen som är bakgrunden till riksdagens tillkännagivande. Regeringen kommer därför att invänta resultatet av bl.a. Skogsutredningen och se vilka förändringar som kan behöva genomföras. Avslutningsvis framhöll ministern att den nuvarande utformningen av egendomsskyddet i grundlag är ett resultat av ett omfattande arbete som gjordes, i brett politiskt samförstånd, i Grundlagsutredningen. Detta trädde i kraft så sent som 2011.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har utvärderat hur markägare upplever genomförandet av formellt skydd på deras fastigheter. Majoriteten av markägarna är nöjda med myndigheternas information och agerande samt den ekonomiska ersättningen vid inrättandet av formellt skydd.

I maj 2018 anförde den dåvarande miljöministern Karolina Skog bl.a. följande i debatten om interpellation 2017/18:533 Expropriering av skog:

Inledningsvis vill jag framhålla att skydd av värdefulla naturområden är en viktig del i uppfyllandet av flera av Sveriges miljömål. Ansvaret för att skydda värdefulla naturområden är ett ansvar som vilar på både staten och kommunerna och markägare. Skyddade naturområden är av mycket stor betydelse för att bevara den biologiska mångfalden och en mycket värdefull tillgång för friluftsliv och turism.

Ansvaret för att skydda värdefull natur framgår av skogs- och miljöpolitiken och regleras genom vår gemensamma lagstiftning. Markägare och andra aktörer inom skogsbruket har ansvar för att bedriva sin verksamhet på ett hållbart sätt, inom ramen för att de nationella miljömålen nås.

Principen om frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret att förvalta skogsresursens alla värden. Detta ska ske på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen och de krav som följer av den miniminivå som lagstiftningen utgör.

Den grundlagsskyddade äganderätten ska respekteras, och det är den enskilde skogsägaren som fattar beslut om hur skogen ska brukas inom ramen för gällande lagstiftning. Skogspolitiken ska vara förutsägbar och bedrivs så att det lönar sig för den enskilde skogsägaren att sköta sin skog så att skogens olika värden kan utvecklas och tas till vara på bästa möjliga sätt. Den markägare som sköter sin skog på ett sätt som är bra för hotade arter ska kunna kombinera det med god ekonomi för sin näringsverksamhet.

När det gäller inrättande av naturreservat vill jag understryka att det är en grundläggande princip att överenskommelser med markägare sker på frivillig väg. Det är angeläget att myndigheterna anstränger sig för att ha en god dialog med markägare så att processen vid skydd av skog blir så bra som möjligt. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har nyligen redovisat en undersökning som visar att en majoritet av skogsägarna är nöjda med myndigheternas information, agerande samt ekonomisk ersättning vid inrättande av formellt skydd på deras fastighet.

Markägare har rätt till ersättning exempelvis när en myndighet beslutar om naturreservatsföreskrifter eller bildar ett biotopskyddsområde om

myndighetens beslut innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Markägaren kan behålla marken och få ersättning för intrång i pågående markanvändning. Enligt expropriationslagen ska intrångsersättningen motsvara minskningen av marknadsvärdet på marken plus ytterligare 25 procent. I många fall kan ägaren också välja att sälja marken till marknadsvärdet.

Samtidigt har staten ett ansvar för att arbetet med att skydda värdefull natur är kostnadseffektivt. Ambitionen att komma fram till en överenskommelse med samtliga fastighetsägare innan beslut fattas kan innebära att förhandlingstiden blir lång. I dessa väldigt få fall kan myndigheterna fatta beslut innan förhandlingen är avslutad. Då har markägare möjlighet att väcka talan om ersättning hos mark- och miljödomstolen, vilket borgar för en rättssäker process.

Min uppfattning är att det finns bra stöd och riktlinjer för att inrätta ett formellt skydd genom de vägledningar och utbildningar som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ansvarar för. Därför är min uppfattning att statens arbete med skydd av natur genomförs med respekt för äganderätten och i dialog med berörda markägare och att de formella verktyg som finns ger en bra grund för en transparent samt rättssäker process.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen tillmäter frågan om äganderätten stor betydelse och har därför riktat ett antal tillkännagivanden till regeringen på området. Markägare ska så långt som möjligt få bestämma över sin egendom, och kompensationsmodeller ska utformas för att begränsa de ekonomiska förluster som markägare kan drabbas av till följd av rådighetsinskränkningar. Utskottet delar regeringens bedömning att äganderätten till skog behöver stärkas och värnas, och att legitimiteten och förutsägbarheten för den förda skogs- och naturvårdspolitiken bör öka. Utskottet välkomnar därför att regeringen tillsatt Skogsutredningen och även aviserat en utredning för att se över artskyddsförordningen. En central del i bägge dessa utredningar är att tydliggöra markägares rätt till ersättning och möjligheter till rättslig prövning. Utskottet ser fram emot resultatet av dessa utredningar och kommer att noga följa regeringens fortsatta arbete med dessa frågor. I avvaktan på resultatet av dessa initiativ anser utskottet att motionerna 2019/20:2564 (M) och 2019/20:2567 (M) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Vidare konstaterar utskottet att majoriteten av markägarna är nöjda med myndigheternas information och agerande samt den ekonomiska ersättningen vid inrättandet av formellt skydd. Utskottet förutsätter att myndigheternas arbete med formellt skydd utförs i dialog med markägarna genom en transparent och rättssäker process som avslutas med motiverade beslut. Därmed avstyrks motion 2019/20:2566 (M).

Skyddad skog och mark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om medel för skyddad skog, tillvägagångssätt för skydd av skog och mark, ett nytt system för nyckelbiotoper, metoder för skydd av mark och åtgärder kring biotopskydd.

Jämför reservation 32 (M), 33 (SD) och 34 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2019/20:2667 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13 är det viktigt att det finns tillräckligt med medel för att sköta redan skyddad skog, dels för att bibehålla höga naturvärden och kontinuerligt följa upp behovet av fortsatt skydd, dels för att säkerställa det finns pengar för redan ingångna avtal om skydd av skog.

I kommittémotion 2019/20:604 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 6 anförs att formellt naturskydd från statens sida ska fokusera starkare på de allra mest sällsynta arterna i stället för på hela rödlistan som innehåller över 2 600 skogsarter, varav många faktiskt är relativt allmänt förekommande. Detta skulle leda till effektivare naturvård och till mycket lägre kostnad för samhället.

Enligt yrkande 10 i samma motion bör kommande ersättare av dagens system för nyckelbiotoper i första hand baseras på förekomst av rödlistans mest sällsynta arter. Det system som ersätter dagens bör inte bygga på en så vid definition som i dag utan ska utgå från konstaterad förekomst av verkligt sällsynta arter.

I yrkande 20 i samma motion anförs att andelen skyddad mark av olika naturtyper bör anpassas efter naturtypens totala areal. Skydd bör inte i första hand inriktas på en given andel av totalarealen. Ovanliga naturtyper behöver större naturvårdsinsatser. Totalt skydd är ofta inte en framkomlig väg i de här miljöerna, utan det är snarare väl avvägd skötsel som behövs för att bevara och utveckla dem.

Mats Nordberg m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2019/20:611 yrkande 5 att andra metoder än totalt skydd alltid bör övervägas innan beslut tas om formellt skydd av privat mark, detta för att öka naturvårdens effektivitet och dess acceptans hos markägare.

Enligt kommittémotion 2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14 bör åtgärder kring biotopskydd underlättas. I många delar av landet hindras ett rationellt brukande av biotopskydd i olika former, t.ex. stengårdsgårdar eller diken. Det är viktigt att värna viktiga biotoper, men samtidigt kan ett alltför stelbent agerande kring dessa biotopskydd leda till att lantbruk läggs ned, vilket kan få till följd att markerna växer igen och annan viktig biologisk mångfald förloras. Regeringen borde se över tillämpningen av

regelverket och även vidta åtgärder för att göra det lättare för lantbrukare att få dispens för att kunna fortsätta driva sitt lantbruk på ett rationellt sätt.

Kompletterande uppgifter

I vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) anförde regeringen att ytterligare satsningar behövdes på åtgärder för värdefull natur som t.ex. skötsel av skyddade områden och naturvårdsförvaltning. Riksdagen beslutade att anvisa 600 miljoner kronor mindre till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur jämfört med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2019 (bet. 2018/19:MJU1, rskr. 2018/19:98), och regeringen ansåg därför i vårändringsbudgeten att ytterligare satsningar på detta behövdes. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288).

Regeringen framhåller i proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 att den har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Resurserna för skydd av värdefull natur ska säkras och anslaget för skydd av värdefull natur föreslås förstärkas. Staten ska vara föregångare i hållbart skogsbruk och visa stor naturhänsyn. Arbetet med naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv omfattar en mängd olika aktiviteter som finansieras från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Regeringen bedömer att det behövs ytterligare insatser för att förstärka den biologiska mångfalden genom t.ex. skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning, artbevarande och viltförvaltning samt restaurering och anläggande av våtmarker. Regeringen föreslog därför i budgetpropositionen att 400 miljoner kronor skulle tillföras arbetet för den biologiska mångfalden fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2019/20:MJU1, rskr. 2019/20:122).

Riksrevisionen har i granskningsrapporten Skyddet av värdefull skog (RiR 2018:17) redovisat att statens samlade insatser för skydd av värdefull skog kan förbättras och bli mer kostnadseffektiva. Regeringen instämmer i Riksrevisionens övergripande slutsats, och som ett led i effektiviseringsarbetet kommer det att behöva övervägas om en ny behovsanalys ska genomföras för hur mycket skog som behöver bevaras och hur redan skyddad skog sköts i syfte att nå miljömålet Levande skogar (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20).

Vid det tionde partsmötet under FN:s konvention om biologisk mångfald i oktober 2010 antog världens länder en strategisk plan för perioden 2011–2020, med 20 delmål (de s.k. Aichimålen) för att genomföra konventionen. Skydd och bevarande preciseras närmare i artikel 8 i konventionen där det anges att varje part till konventionen så långt som möjligt och lämpligt ska främja skyddet av ekosystem, naturliga livsmiljöer och bibehållandet av livskraftiga populationer av arter i deras naturliga miljöer.

I propositionen En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141) tydliggörs hur Sverige ska genomföra åtaganden inom konventionen för biologisk mångfald och EU:s naturvårdspolitik. När det gäller skydd och bevarande av naturområden

framgår det att regeringen anser att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden till 2020 ska vara skyddade eller bevarade på olika sätt. Regeringen tydliggör att detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesskyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår.

För att motverka förlust av biologisk mångfald har EU:s medlemsländer antagit art- och habitatdirektivet. Tillståndet för de arter och naturtyper som omfattas av direktivet rapporteras vart sjätte år till EU. Den senaste nationella rapporteringen från 2019 visar att 14 av de 16 svenska skogstyper som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv har dålig eller otillräcklig bevarandestatus. Huvuddelen av kvarvarande areal med dessa skogstyper finns i områden som inte är skyddade, vare sig formellt eller frivilligt. Merparten av dagens brukade skogar saknar de flesta av de kvaliteter som gäller för art- och habitatdirektivets naturtyper. Totalt har 23 av 36 rapporterade svenska skogslevande arter dålig eller otillräcklig bevarandestatus.

Skogsstyrelsen fattade under 2018 totalt 150 beslut om hänsyn till skyddade arter, varav 29 med stöd av miljöbalken. En tredjedel av besluten avsåg enbart förbud mot skogsbruksåtgärder under fåglars häckningstid. I tre fall förbjöd Skogsstyrelsen och länsstyrelserna anmäld skogsavverkning med hänsyn till artskyddet. Tillståndet för hotade arter och livsmiljöer påverkas i hög utsträckning av den ekologiska funktionaliteten i landskapet och i synnerhet om kvarvarande naturskogar avverkas.

Artdatabanken vid SLU redovisar att 2 246 skogslevande arter är rödlistade, varav 908 klassas som hotade och 686 arter nära hotade. Skogsmiljöer är viktiga för 1 813 av de rödlistade arterna. Skogsägare har möjlighet att påverka tillståndet för alla dessa arter genom att bevara och skapa lämpliga livsmiljöer, något som underlättas genom information på Skogsstyrelsens karttjänster Mina sidor och Skogens pärlor.

En majoritet av de rödlistade skogsarterna har minskande populationer. En viktig orsak är avverkning av gammal skog. En majoritet av de skogslevande rödlistade arterna är knutna direkt till träden, och 750 av arterna lever i eller på död ved. Förlust av livsmiljöer är ett stort hot mot biologisk mångfald. Det råder brist på arealer gammal skog med bibehållen skogskontinuitet, flerskiktade skogar, ostörda, fuktiga och våta skogsmiljöer och död ved av olika kvaliteter och i olika miljöer.

Regeringen anför att Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster såväl nationellt som internationellt och inom EU för att möta utmaningarna som nämns ovan. Regeringen bedömer att det även i fortsättningen krävs åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålen som omfattar natur- och kulturmiljövård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Ett attraktivt landskap behöver bevaras och utvecklas genom ett hållbart brukande med t.ex. fler betande djur, och

värdefulla natur- och kulturmiljöer behöver främjas och skyddas. För att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter ska naturvärden stärkas. Det ska göras på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs.

Den nationella strategin för formellt skydd av skogs (reviderad version 2017) inriktning är att, utifrån tillgängliga biologiska kunskaper och kunskaper om var värdekärnor finns, åstadkomma ett kostnadseffektivt formellt skydd för de mest skyddsvärda skogarna och de tätortsnära skogsbiologiska värdekärnorna. Med värdekärna menas ett sammanhängande skogsområde som av länsstyrelsen och Skogsstyrelsen bedömts ha en stor betydelse för fauna och flora och/eller för en prioriterad skogstyp. Vid urvalet av områden för formellt skydd tas det hänsyn dels till skogsbiologiska bevarandevärden, dels till andra bevarandevärden. De skogsbiologiska bevarandevärdena kan sammanföras till följande tre typer:

- högt naturvärde på beståndsnivå
- hög grad av långsiktig funktionalitet
- prioriterad skogstyp.

De viktigaste naturvärdena på beståndsnivå är nyckelelement, artförekomster och skogshistorik. Vid bedömningen av naturvärdet på beståndsnivå ska dessa faktorer vägas samman. När det gäller artförekomster är en viktig bedömningsgrund antal, populationsstorlek och kategori av rödlistade arter. Generellt värderas arter från de högre rödlistkategorierna högre än de från de lägre kategorierna. Förekomst av arter som är fridlysta enligt artskydds-förordningen ska också tas med i bedömningen, framför allt när förekomsten bedöms vara viktig för artens bevarandestatus. Bland de hotade arter som har ett åtgärdsprogram är flera arter skogslevande. Förekomsterna av dessa arter ska uppmärksammas vid områdesurvalet. Även förekomster av signalarter bör tas med i bedömningen.

De skogstyper som Sverige bedöms ha ett internationellt ansvar för eller som bedöms vara underrepresenterade i det befintliga formella skyddet kallas för prioriterade skogstyper. Prioriterad skogstyp är en av prioriteringsgrunderna för formellt skydd. Grundkravet, att ett område som ska skyddas ska utgå från en skogsbiologisk värdekärna, måste uppfyllas även för dessa skogstyper. I strategin finns en lista över prioriterade skogstyper och den inkluderar bl.a. ädellövskog, inklusive hassellundar, kalkbarrskog och äldre betespräglad skog.

För att kunna bedöma vilka områden som ryms inom det regionala arealmålet för formellt skydd och för att prioritera bland dessa objekt görs sedan en sammanvägning av alla bevarandevärden.

När det gäller metoder för skydd av skog beslutade riksdagen 2010 att använda 100 000 hektar skog från statliga Sveaskog som ersättning för annan mark med höga naturvärden. Motivet till markbytesprogrammet var att kunna öka takten i arbetet med att nå kvalitetsmålen för Levande skogar. Markbytena har gjorts med de stora skogsbolagen, kyrkan och vissa allmänningar. Den

mark som bytts in har skyddats som naturreservat. Programmet har lett till att det har bildats 456 nya naturreservat som omfattar 64 500 hektar skyddad skogsmark. Enligt Naturvårdsverket har utbytesprogrammet inneburit betydande tidsvinster för miljövårdsarbetet. I enlighet med det s.k. januariavtalet ska ett nytt Sveaskogsprogram, dvs. ett markbytesprogram, genomföras.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2020 att ersättningsmark kan vara ett kostnadseffektivt sätt att skydda värdefull skog. Regeringen gav i juli 2018 SLU i uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, genomföra en samhällsekonomisk konsekvensanalys av metoden för att skydda värdefulla skogar inom Ersättningsmark AB (Esab). SLU överlämnade redovisningen till regeringen i december 2019 (SLU.ua 2018.2.6-2725). I rapporten redovisas bl.a. en beskrivning av Esabmetodens för- och nackdelar, och andra aspekter av intresse för den samhällsekonomiska bedömningen lyfts fram. Vidare görs en fördelningsanalys, som inbegriper en kvalitativ bedömning av hur olika grupper påverkas av alternativ till Esabprojektet. Beredning av rapporten pågår nu inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2020 redovisas att markägares frivilliga avsättningar och hänsyn har stor betydelse för att värna den biologiska mångfalden. Regeringen bedömer att det är viktigt att följa upp frivilliga avsättningar som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden. De frivilliga avsättningarna är viktiga och bör öka så att etappmålet nås.

Av Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2020 framgår att myndigheten, med beaktande av den privata äganderätten till skog, ska ta fram ett förslag på ett system för att redovisa frivilliga avsättningar. Systemet ska vara transparent och göra det möjligt för myndigheterna att följa upp de frivilliga avsättningarnas geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet. Uppdraget ska utföras i samarbete med Naturvårdsverket och redovisas senast den 30 september 2020.

I juli 2019 tillsatte regeringen en utredning om stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (dir. 2019:46). Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2020. I kommittédirektiven anförts att det är viktigt att utveckla väl fungerande skydds- och ersättningsformer med förbättrad legitimitet hos skogsägare för att skapa effektivare skyddsformer. Det behövs utvecklade och positiva incitament för att bevara biologisk mångfald i skogsbruket. Det ska löna sig för markägare att värna allmänna intressen som biologisk mångfald, friluftslivsvärden och värden för rennäringen. Vidare anförts att naturvårdsavtal är en modell som har potential att utvecklas och standardiseras ytterligare för olika syften och som medger brukande och skydd av samma mark. Nya modeller kan även utvecklas för naturvårdsåtaganden som befästs genom avtal och som gör det mer attraktivt för markägare att formellt skydda sin mark. Med beaktande av detta ska utredaren

- beskriva och utvärdera befintliga skydds- och ersättningsmodeller för skydd av skog i Sverige samt frivilliga avsättningar och miljöhänsyn

- beskriva skydds- och ersättningsmodeller som används i andra länder med liknande förutsättningar som Sverige, exempelvis Norge och Finland, samt analysera, och om det är relevant, lämna förslag med utgångspunkt i dessa modeller
- utreda och föreslå nya eller utvecklade flexibla skydds- och ersättningsformer som kan användas i hela landet, som bygger på frivillighet och som skapar incitament att skydda och bevara biologisk mångfald och andra allmänna intressen (t.ex. kulturmiljövärden, friluftslivsvärden och rennäring) samtidigt som de stärker äganderätten, beaktar principen om frihet under ansvar och stimulerar en växande cirkulär bioekonomi på ett kostnadseffektivt sätt.

När det gäller nyckelbiotoper framgår det av budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 23) att regeringen 2018 gav i uppdrag åt Skogsstyrelsen att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper (N2018/03141/SK m.fl.). Under 2018 tillämpade och utvärderade Skogsstyrelsen den utvecklade metoden för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige. Skogsstyrelsen har sedan 1990 registrerat ca 230 000 hektar nyckelbiotop huvudsakligen på små- och mellanskogsbrukets marker. Till detta kommer ca 240 000 hektar registrerade biotoper på storskogsbruket som inventerats i egen regi.

Riksdagen har tillkännagett att det bör säkerställas att inventeringen av nyckelbiotoper är rättssäker och effektiv samt att klassificeringen tar hänsyn till de lokala och regionala förutsättningarna (bet. 2017/18:MJU17 punkt 1, rskr. 2017/18:216 samt bet. 2018/19:MJU2 punkt 1, rskr. 2018/19:113). I regeringens skrivelse 2019/20:75 redovisar regeringen att en utredning om stärkt äganderätt har tillsatts. I utredningen ingår bl.a. att analysera de äganderättsliga konsekvenserna av att identifiera, avgränsa och registrera nyckelbiotoper (se nedan för mer information). Tillkännagivandena är inte slutbehandlade.

I juni 2019 beslutade regeringen att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla den utökade nyckelbiotopsinventeringen (N2019/02259/SMF). Beslutet togs mot bakgrund av januariavtalet.

Av kommittédirektiven för Utredningen om stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (dir. 2019:46) framgår att det i uppdraget ingår att se över statens roll när det gäller nyckelbiotoper. Utredaren ska bl.a.

- analysera de äganderättsliga konsekvenserna av att nyckelbiotoper och områden som är av betydelse för grön infrastruktur identifieras och registreras samt statens roll i arbetet med nyckelbiotoper och grön infrastruktur
- belysa hur långt markägarens ansvar sträcker sig för att bevara biologisk mångfald utan att markägarens ansvar utökas
- utreda vilket kunskapsunderlag om naturvärden i skogen som behövs för områdesskydd, tillsyn, rådgivning samt markägarens möjligheter att bedriva hållbart skogsbruk

- analysera möjligheten och konsekvenserna av att låta fler skogsägare själva ansvara för att inventera, avgränsa och dokumentera uppgifter om höga naturvärden på sina markinnehav.

När det gäller åtgärder kring biotopskydd har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning för tillämpning av 7 kap. 11 b § miljöbalken. I paragrafen regleras under vilka förutsättningar det i vissa fall ska anses finnas särskilda skäl för dispens för en åtgärd som kan skada naturmiljön i ett biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § 1 miljöbalken. Bestämmelsen är tillämplig på prövning av dispensansökningar i de generellt skyddade biotopskyddsområden som anges i bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., dvs. alléer, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark samt åkerholmar.

Enligt Naturvårdsverkets vägledning är syftet med 7 kap. 11 b § miljöbalken att göra det möjligt för jordbruksföretag att få dispens för åtgärder som kan förväntas bidra till att göra verksamheten mer ekonomiskt hållbar och som därmed kan bidra till ett långsiktigt aktivt brukande. Bestämmelsen innebär att det under vissa förutsättningar som anges i bestämmelsens första och andra punkt ska anses finnas särskilda skäl för dispens för en åtgärd som underlättar för jordbruket. De förutsättningar som ska vara uppfyllda är dels att åtgärden behövs för att utveckla eller bibehålla ett aktivt brukande av jordbruksmark, dels att biotopskyddets syften fortfarande kan tillgodoses.

En dispens får enligt 16 kap. 9 § miljöbalken förenas med skyldighet att utföra eller bekosta särskild undersökning av ett berört område, särskilda åtgärder för att bevara ett berört område och särskilda åtgärder för att kompensera intrånget. Syftet med att ställa villkor om kompensationsåtgärder när en dispens från biotopskyddsbestämmelserna har beviljats är att kompensera för det intrång i allmänna intressen som en åtgärd eller verksamhet medför. Kompensationsåtgärderna ska kompensera för skadan i eller förlusten av en biotop, t.ex. genom att en motsvarande biotop nyskapas eller restaureras. Det finns inget krav på att ett beslut om dispens ska innehålla villkor om kompensationsåtgärder, men det är en möjlighet som bör utnyttjas av prövningsmyndigheten när det särskilt bedöms behövas för att minska skadan på naturmiljön.

I vägledningen anför Naturvårdsverket att möjlighet eller erbjudande om att utföra kompensationsåtgärder inte utgör ett särskilt skäl för att få dispens. Om inte påverkan från den dispensgivna åtgärden eller verksamheten kan begränsas för att tillgodose kraven i 2 kap. miljöbalken (allmänna hänsynsregler) kan kompensationsåtgärder inte läggas till grund för ett beslut att medge dispens i fall där en dispens annars inte skulle ha beviljats. Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolen, prövade den 13 november 2012 i dom M 491-12 en ansökan om dispens från biotopskyddsbestämmelserna. I domskälen angavs att utförandet av eventuella kompensationsåtgärder inte ska vägas in vid bedömningen av om det finns särskilda skäl.

I november 2019 uppdaterade och förtydligade Naturvårdsverket avsnittet i vägledningen om bedömning av om en åtgärd behövs för att utveckla eller bibehålla ett aktivt brukande av jordbruksmark. I vägledningen anförs att för förutsättningarna i den första punkten i 7 kap. 11 b § miljöbalken ska vara uppfyllda ska en dispensökt åtgärd behövas för att utveckla eller bibehålla ett aktivt brukande av jordbruksmark. Det innebär att den planerade åtgärden ska medföra att jordbruksföretaget blir mer ekonomiskt hållbart så att ett aktivt brukande kan fortgå långsiktigt. De specifika ekonomiska effekterna av en åtgärd ska sättas i relation till den företagsekonomiska situationen totalt sett. Ett antal aspekter som bör beaktas vid bedömning av om en planerad åtgärd uppfyller förutsättningarna i bestämmelsens första punkt listas, bl.a. aktivt brukande av jordbruksmark, redovisning av positiva effekter för en planerad åtgärd och att möjligheten att få dispens beror på hur det ser ut i området där biotopen ligger.

Regeringen beslutade den 22 februari 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom stärkt lokalt åtgärdsarbete. I februari 2020 överlämnade utredningen betänkandet Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att undantag ska göras från biotopskyddet för våtmarker och dammar i jordbruksmark. Syftet är att stimulera att fler våtmarker och dammar i jordbrukslandskapet anläggs för att få en bättre vattenmiljö. Betänkandet är nu under beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar. Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Värdefull natur behöver skyddas och rödlistade och utrotningshotade arter behöver värnas. Utskottet anser att det är viktigt att det finns resurser för detta arbete, och det är därför positivt att extra medel har avsatts för att säkra arbetet med skydd av värdefull natur, nu senast i budgetpropositionen för 2020. Därmed kan motion 2019/20:2667 (M) yrkande 13 anses tillgodosedd.

Utskottet noterar att det finns en nationell strategi för formellt skydd av skog som bl.a. syftar till att åstadkomma formellt skydd för de mest skyddsvärda skogarna. Vid urvalet av områden för formellt skydd tas hänsyn till olika bevarandevärden, bl.a. artförekomster av rödlistade arter och skogstyper. Vid bedömningen av vilka områden som ska skyddas görs sedan en sammanvägning av de olika bevarandevärdena. När det gäller metoder för skydd av skog noterar utskottet att markbytesprogrammet med ersättningsmark kan vara ett kostnadseffektivt sätt att skydda skog och att det nyligen utvärderats. Även frivilliga avsättningar kan vara ett sätt att skydda skog, och det är därför positivt att Skogsstyrelsen ska ta fram ett system för att redovisa

frivilliga avsättningar. Utskottet noterar även att Skogsutredningen ska utreda och föreslå nya eller utvecklade flexibla skydds- och ersättningsformer för skydd av skog. Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på resultaten av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2019/20:604 (SD) yrkandena 6 och 20 och 2019/20:611 (SD) yrkande 5 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller nyckelbiotoper konstaterar utskottet att Skogsutredningen även ska se över statens roll när det gäller nyckelbiotoper. I avvaktan på utredningens kommande ställningstagande anser utskottet att motion 2019/20:604 (SD) yrkande 10 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller att underlätta för åtgärder kring biotopskydd konstaterar utskottet att syftet med dispenser från biotopskyddet är att göra det möjligt för jordbruksföretag att vidta åtgärder som kan förväntas bidra till att göra verksamheten mer ekonomiskt hållbar så att ett aktivt brukande kan fortgå långsiktigt. Kompensationsåtgärder kan enligt dagens regelverk inte anses utgöra ett särskilt skäl för att bevilja dispens. Vidare noterar utskottet att en utredning har föreslagit att undantag ska göras från biotopskyddet för våtmarker och dammar i jordbruksmark för att flera sådana ska anläggas i jordbrukslandskapet. Denna fråga bereds nu inom Regeringskansliet. Utskottet är för närvarande inte berett att föreslå ett tillkännagivande i enlighet med motion 2019/20:3260 (C) yrkande 14. Motionen avstyrks.

Naturresevat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utvärdera naturresevat.

Motionen

Enligt motion 2019/20:2226 av Sten Bergheden (M) bör man se över och utvärdera naturresevat i syfte att se över om hela eller delar av den skogsmark inom resevat som inte uppfyller bevarandekriterierna för skyddsvärd mark i stället bör lyftas bort från resevat och gå tillbaka till skogsproducerande mark igen. Många resevat och skyddsvärda områden har förändrats över tid, och därför bör man på nytt pröva om naturvärdena verkligen är så höga som man kunde förvänta sig.

Kompletterande uppgifter

När det gäller frågan om att inrätta naturresevat framgår det av 7 kap. 4 § miljöbalken att en länsstyrelse eller en kommun får förklara ett mark- eller vattenområde som naturresevat i syfte att

- bevara biologisk mångfald
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

- tillgodose behov av områden för friluftslivet
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Innan kommunen fattar ett beslut om att inrätta ett naturreservat måste kommunen samråda med länsstyrelsen (25 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.). Enligt 7 kap. 5 § första stycket miljöbalken ska också skälen för beslutet om att bilda ett naturreservat anges.

Om det finns synnerliga skäl får kommunen helt eller delvis upphäva ett beslut som den har fattat om att inrätta ett naturreservat (7 kap. 7 § första stycket miljöbalken). Det kan enligt motiven röra sig om synnerliga skäl om en väsentlig ändring skett av området eller om en detaljplan eller områdesbestämmelser väsentligt ändrat förutsättningarna för områdesskyddet (prop. 1997/98:45 del 2 s. 75). Ett kommunalt beslut om att bilda, ändra eller upphäva ett naturreservat kan enligt 19 kap. 1 § andra stycket miljöbalken överklagas till länsstyrelsen. I varje beslut om naturreservat ska det finnas tydlig information om hur och till vilken instans det får överklagas.

Enligt 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken får länsstyrelsen eller kommunen bevilja dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett naturreservat om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen i andra stycket ska, liksom den i första stycket, endast tillämpas restriktivt (undantagen kan dock här bli fler eftersom det enligt andra stycket – till skillnad från enligt första stycket – inte krävs synnerliga utan endast särskilda skäl). Vid prövningen ska det liksom annars göras en avvägning mellan miljöintresset och motsstående intressen, framför allt markägarintresset men även lokalbefolkningens och besökande i reservatets intressen (jfr MÖD 2009:1 där dispens gavs för myggbekämpning i ett naturreservat i Nedre Dalälven av sådana skäl).

Av 7 kap. 7 § tredje stycket miljöbalken följer att beslut om upphävande eller dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område. Kompensationen ska, som framgår av bestämmelsens formulering, ske genom faktiska åtgärder för miljön och inte genom ekonomisk ersättning. Kompensation ska ske i ”skälig utsträckning”, vilket synes innebära att förlorade naturvärden inte alltid behöver gottgöras helt och hållet. När det gäller kompensationens storlek sägs i motiven bara att den bör bestämmas på ett sätt som rimligen kan anses motsvara intrånget (prop. 1997/98:45 del 2 s. 77). Vad som närmare bestämt motsvarar den förlust i naturvärde som upphävandet eller dispensen innebär är dock svårt att avgöra, och det saknas domstolsavgöranden i frågan. Sannolikt får man kräva att kompensationsåtgärderna väsentligen är genomförda redan vid beslutet om upphävande eller dispens (jfr MÖD 2006:44).

I förarbetena till nämnda bestämmelse (prop. 1997/98:45 del 2 s. 75) anges att avsikten med ett beslut om att inrätta ett naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd och att avsteg från skyddet endast ska kunna göras undantagsvis och normalt inte för exploateringsföretag. Innan beslut av någon

vikt fattas bör Naturvårdsverket få yttra sig, och samråd ska regelmässigt ske mellan länsstyrelsen och kommunen när frågan om undantag kommer upp. För att kravet på synnerliga skäl ska vara uppfyllt krävs t.ex. att en väsentlig ändring har skett av området eller att en detaljplan eller områdesbestämmelser väsentligt har förändrat förutsättningarna för det skyddade området.

Naturvårdsverket publicerade i juni 2015 en vägledning om hur man kan hantera frågor om dispens eller tillstånd, utvidgning, ändring eller upphävande av gällande beslut om naturreservat. Vägledningen kommer att utvecklas i takt med att rättspraxis växer fram genom vägledande rättsfall.

Naturvårdsverket har även tagit fram riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå (Uppföljning av skyddade områden i Sverige, rapport 6379, juni 2010). I denna anför myndigheten att uppföljning är en av grundstenarna i förvaltning av skyddade områden. För länsstyrelsernas del kommer uppföljning av bevarandemål och bevarandetillstånd att vara ett stöd för att kunna göra prioriteringar. Ansvaret för uppföljning av skötselområden och naturvärden ligger normalt på länsstyrelserna när det gäller alla Natura 2000-områden och statligt beslutade naturreservat.

I Naturvårdsverkets Vägledning om utformning av skötselplan (Processbeskrivning bildande av naturreservat, skötselplan, juni 2015) anges att en skötselplan ska ingå i varje beslut om att bilda ett naturreservat. Skötselplanen bör åtföljas av en uppföljningsplan som anger hur bevarandemålen ska följas upp. Att ta fram en sådan plan bör vara en del i det samlade arbetet med reservatsbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att miljöbalkens regelverk ställer krav på att kommuner ska samråda med länsstyrelsen innan de fattar beslut om att inrätta ett naturreservat. Kommunerna måste också ange skälen för beslutet och hur det kan överklagas. Om det finns synnerliga skäl kan en kommun upphäva ett beslut om att inrätta ett naturreservat. Utskottet vill dock framhålla att motivet för att fatta ett beslut om att inrätta ett naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd och att avsteg från skyddet endast ska kunna göras undantagsvis. Vidare konstaterar utskottet att länsstyrelserna och kommunerna har en skyldighet att följa upp och utvärdera bevarandemålen för befintliga naturreservat. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2019/20:2226 (M) avslås.

Marina skyddade områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skyddet av globala marina områden.

Jämför reservation 35 (V).

Motionen

Enligt kommittémotion 2019/20:1618 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 12 bör Sverige i förhandlingar om ett globalt havsavtal driva krav om att skydda minst 30 procent av de globala marina områdena senast 2030. De djupa havens ekosystem är till största delen utforskade men starkt påverkade av människan. Motionärerna anser att Sverige i förhandlingar om ett globalt avtal bör ställa sig bakom en sådan målsättning för att skydda havet som ekosystem och livsmiljöerna för miljontals arter.

Kompletterande uppgifter

Regeringen anför i proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 att den globala aspekten på skyddade marina områden är vital. För att kunna skydda marin biologisk mångfald globalt behövs ett välfungerande genomförandeavtal under FN:s havsrättskonvention Unclos (United Nations Convention on the Law of the Sea). Förhandlingar om ett sådant avtal pågår i FN och kan bli färdiga 2020. Sverige ska fortsätta att ta en ledande roll i förhandlingarna för ett juridiskt bindande avtal till FN:s havsrättskonvention Unclos om skydd av marin biologisk mångfald bortom nationell jurisdiktion.

Regeringen avser att aktivt stödja Kenyas och Portugals initiativ till en havskonferens 2020 som en uppföljning till den FN-konferens om havsmiljön som Sverige och Fiji stod värdar för 2017. Regeringen kommer även att fortsätta driva det globala havsmiljöarbetet i genomförandet av internationella avtal och överenskommelser som berör haven eller verksamheter till havs.

Regeringen fortsätter havsmiljöarbetet utifrån ett antal prioriterade områden som alla har bäring på delmålen i hållbarhetsmål 14 i Agenda 2030. Särskild prioritet läggs inom miljöpolitiken vid att stärka ekosystembaserad förvaltning, inklusive havsplanering och skydd av marina områden, minska föroreningar och marint skräp genom ansatsen Från källa till hav samt tydliggöra klimatets koppling till hav och kust för bättre havsförvaltning och klimatanpassning.

I januari 2020 undertecknade regeringen Storbritanniens avsiktsdeklaration om ett globalt mål om att 30 procent av internationellt vatten ska skyddas till 2030. Deklarationen ska dels vara ett förslag till nästa mål inom FN:s konvention för biologisk mångfald, dels bidra till processen att upprätta ett

instrument för att skydda biologisk mångfald bortom nationell jurisdiktion inom FN:s havsrättskonvention.

Miljö- och klimatminister Isabella Lövin anförde vid undertecknandet att havet måste skyddas och att inrättandet av skyddade områden är en av de viktigaste åtgärder vi kan vidta. När sådana områden är effektiva och välförvaltade kan de skydda biologisk mångfald, göra ekosystemet mer motståndskraftigt och bidra till ett mer hållbart brukande av marina resurser. Havsmiljön är under starkt tryck från klimatförändringar, överutnyttjande, föroreningar och övergödning. Bara 1 procent av internationellt vatten är skyddat. Regeringen vill se ett globalt mål om att 30 procent av havet ska omfattas av marint områdesskydd.

På nationell nivå fick Miljömålsberedningen i juni 2018 i uppdrag att senast den 1 december 2020 föreslå en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser (dir. 2018:44). I uppdraget ingår att utreda behovet av och vid behov föreslå nya etappmål inom miljömålssystemet, analysera behovet av åtgärder och styrmedel och vid behov lämna förslag på förbättringar och nya kostnadseffektiva styrmedel och åtgärder som bidrar till bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser i enlighet med generationsmålet och havsanknutna miljökvalitetsmål samt bidrar till genomförande av mål 14 i Agenda 2030 om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att säkerställa en långsiktig och ansvarsfull förvaltning av haven. I detta sammanhang kommer Miljömålsberedningens kommande strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser att spela en viktig roll. I likhet med regeringen vill utskottet se ett globalt mål om att 30 procent av haven ska omfattas av marint områdesskydd till 2030, och utskottet välkomnar därför att regeringen undertecknat Storbritanniens avsiktsdeklaration om detta. Med det anförda anser utskottet att motion 2019/20:1618 (V) yrkande 12 är tillgodosedd.

Strandskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om länsstyrelsernas roll i strandskyddsärenden och om strandskydd i nyanlagda våtmarker. Jämför reservation 36 (KD).

Motionerna

Enligt motion 2019/20:1675 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 bör länsstyrelsernas inblandning i strandskyddsärendena tas bort. Kommunerna bör ges ett större ansvar för att själva sköta strandskyddets omfattning och därmed ta ansvar för utvecklingen av boendet och byggandet utmed sjöar och vattendrag.

Även i motion 2019/20:1451 av Michael Anefur (KD) behandlas frågan om länsstyrelsens överprövningsrätt i frågor om strandskydd. För att få klarare regler och enklare hantering ska strandskyddslagen ses över och klargöra i vilka fall kommunens beslut ska kunna överprövas av länsstyrelsen.

I kommittémotion 2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) anförs att ett problem som bl.a. lantbrukare drabbats av är att de anlagt en våtmark på sin mark och därigenom skapat ett strandskydd som hindrar byggande i närheten av våtmarken. Detta motverkar den ur miljösynpunkt önskade tillkomsten av våtmarker. Motionärerna föreslår därför att det ska införas en specifik bestämmelse i strandskyddsreglerna som innebär att nyanlagd våtmark inte ska kunna skapa ett strandskydd under den närmaste 30-årsperioden (yrkande 56).

Kompletterande uppgifter

Strandskyddet gäller vid alla sjöar och vattendrag, oavsett storlek. Sedan 2014 har länsstyrelsen möjlighet att i det enskilda fallet upphäva strandskyddet vid en liten sjö eller ett litet vattendrag om områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten (7 kap. 18 § miljöbalken).

När det gäller länsstyrelserna och strandskydd är det som huvudregel kommunerna vilka som första instans beslutar i frågor om dispens från strandskyddet (7 kap. 18 b § miljöbalken). Kommunens beslut kan överklagas till länsstyrelsen och därefter till domstol. Oberoende av om kommunens beslut överklagas eller inte ska länsstyrelsen pröva kommunens dispensbeslut om det finns skäl att anta att det inte finns förutsättningar för dispens eller att en brist i ärendets handläggning kan ha haft betydelse för utgången i ärendet (19 kap. 3 b § miljöbalken).

I förarbetena till 19 kap. 3 b § miljöbalken (prop. 2008/09:119 del 1 s. 71) anförs att länsstyrelserna bör ta över huvudansvaret för statens kontroll av hur strandskyddsreglerna tillämpas i enskilda fall. Eftersom frågan om dispens har

anknytning till kommunala frågor, bl.a. bygglov, kan det finnas en konflikt mellan kommunala önskemål och ambitioner å ena sidan och mer allmänna intressen av strandskydd å den andra. Frågan om dispens inom strandskyddsområden bedöms kunna anförtros kommunerna, men strandskyddet är fortfarande som utgångspunkt att anse som ett statligt intresse. Vidare anförs att länsstyrelsens överprövningsrätt inte bör vara obegränsad och att det är naturligt att bl.a. koppla överprövningen till frågan om hänsyn till strandskyddets syften. Rätten att överpröva kan naturligt kopplas till om det vid en inledande granskning av kommunens beslut i ett dispensärende finns skäl att anta att det inte finns förutsättningar för att ge dispens. Länsstyrelsen bör också kunna ta till sig ärendet om det finns skäl att anta att en brist i ärendets handläggning kan ha haft betydelse för utgången i ärendet.

Naturvårdsverket anger i sin redovisning av Uppdrag att se över och föreslå ändringar i reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge (2017-08-28) att även artificiella sjöar och vattendrag skapade av människan kan omfattas av strandskydd. Artificiella vatten kan ha lika höga biologiska värden som naturliga vatten och också ha höga värden för friluftslivet. Ofta är det svårt att skilja på vad som är artificiellt respektive naturligt. Många naturliga sjöar och vattendrag – kanske merparten av dem – har påverkats av människan genom att däckas, rätas ut eller på andra sätt anpassas.

Det är mycket värdefullt att nya vatten skapas i landskapet, bl.a. för den biologiska mångfalden, för att jämna ut vattenflöden och för vattenrening. När någon vill anlägga ett nytt vatten, såsom en damm, en våtmark med vattenspegel eller ett slingrande flöde, som kan definieras som sjö eller vattendrag, kan det nya vattnet generera ett strandskydd som markägaren kanske inte är intresserad av. Det kan leda till att färre vatten anläggs och att strandskyddet i dessa fall blir kontraproduktivt. De värden som skapas genom anläggande av nya vatten är ju ofta samma värden som strandskyddet syftar till att bevara.

Naturvårdsverket har i tidigare regeringsuppdrag om små sjöar och vattendrag (Naturvårdsverket, 2014) föreslagit att det ska vara möjligt för prövningsmyndigheten att undanta nya artificiella sjöar och vattendrag från strandskydd, om sökanden yrkar på detta i samband med prövning av ny vattenverksamhet. I Mark- och miljööverdomstolens beslut över huruvida en anlagd våtmark omfattas av strandskyddsreglerna (F 5418-13, 2013-10-14) anförs att bedömningen av om ett vattenområde ska anses vara en insjö måste göras utifrån en samlad bedömning av omständigheterna i varje enskilt fall.

Regeringen beslutade den 22 februari 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom stärkt lokalt åtgärdsarbete. I februari 2020 överlämnade utredningen betänkandet Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att ett generellt undantag från strandskyddet införs i 7 kap. 16 a § miljöbalken för våtmarker och dammar som har anlagts eller restaurerats med huvudsakligt syfte att minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön. Syftet är att stimulera att fler

våtmarker och dammar anläggs i jordbrukslandskapet för att få en bättre vattenmiljö. Betänkandet är nu under beredning inom Regeringskansliet.

I juli 2019 tillsatte regeringen en utredning om översyn av strandskyddet (dir. 2019:41). En särskild utredare ska föreslå författningsändringar och andra åtgärder som medför att strandskyddet görs om i grunden genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringsstryck. Det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Det lokala inflytandet ska öka. Utredaren ska bl.a.

- identifiera förhållanden utifrån vilka strandskyddsreglerna kan differentieras med hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringsstryck samt förutsättningar för djur- och växtliv och ange hur dessa förhållanden kan mätas och sättas i relation till varandra
- föreslå åtgärder som ökar lokalt inflytande
- föreslå de författningsändringar som krävs i dagens strandskyddsregler för att den variation av skyddsbehov som finns i landet ska få genomslag i strandskyddsreglerna utifrån de skäl som anges inledningsvis
- utvärdera den nuvarande strandskyddslagstiftningen när det gäller hur ändamålsenlig, effektiv och legitim dess tillämpning är i olika delar av Sverige
- vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att uppnå syftena med reformen enligt ovan samt säkerställa ett differentierat, effektivt, ändamålsenligt och legitimt strandskydd
- beakta möjligheten till regelförenklingar.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2020.

Utskottets ställningstagande

När det gäller länsstyrelsernas inblandning i strandskyddsfrågor konstaterar utskottet att länsstyrelsernas roll inte är obegränsad utan att den måste kopplas till prövningar av hänsyn antingen till strandskyddets syfte eller till om man kan anta att det finns en brist i handläggningen. Utskottet delar synen att det kan finnas en konflikt mellan kommunala önskemål och ambitioner i förhållande till mer allmänna intressen om strandskydd. Utskottet ser därmed ingen anledning att ändra länsstyrelsernas roll i strandskyddsfrågorna. Motionerna 2019/20:1451 (KD) och 2019/20:1675 (M) yrkande 2 avstyrks.

Utskottet konstaterar att regeringen i enlighet med januariavtalet har tillsatt en utredning om en översyn av strandskyddet. Syftet är att göra om strandskyddet genom en ökad differentiering som tar hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder, befolkningstätheten och exploateringsstrycket varierar i landet. Vidare noterar utskottet att en utredning har föreslagit ett generellt undantag från strandskyddet för våtmarker och dammar som har anlagts eller restaurerats med huvudsakligt syfte att minska näringsbelastningen på den

lokala vattenmiljön. I avvaktan på resultatet av dessa initiativ anser utskottet att motion 2019/20:2761 (KD) yrkande 56 kan lämnas utan åtgärd.

Vandringsleder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om påverkan på vandringsleder i sårbar natur.

Jämför reservation 37 (SD).

Motionen

Enligt kommittémotion 2019/20:343 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 6 behövs en översyn av hanteringen av yttre påverkan på leder i sårbar natur. Många tar del av och nyttjar naturen och friluftslivet på olika sätt. Beroende på hur man utövar friluftsliv kan slitage på bl.a. leder i sårbar natur uppstå. Med anledning av detta behövs en översyn och i förlängningen en handlingsplan för att hantera olika former av slitage på natur i sårbar natur och miljö, inte minst för att stödja länsstyrelsernas arbete med detta.

Kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 17) angav regeringen att upprustningen av det statliga ledssystemet i fjällen fortsatte under 2018 då drygt 28 miljoner kronor investerades. Bland annat har 36 broar bytts ut mot nya, 16 broar har renoverats och 12 kilometer spång har anlagts. Totalt 321 kilometer led har fått förnyad markering och 1 310 nya skyltar har köpts in vilka har satts ut eller ska sättas ut. Under perioden 2016–2018 beviljade länsstyrelserna 782 LONA-projekt (lokala naturvårdssatsningar) innefattande 2 362 åtgärder i 221 kommuner. Nära hälften av åtgärderna syftar till att stärka kommunernas friluftslivsarbete: t.ex. har 90 mil vandrings-, rid- och cykelleder och 10 mil natur- och kulturstiggar anlagts eller restaurerats.

Vidare angav regeringen inom utgiftsområde 20 att det statliga ledssystemet i fjällen ska fortsätta att rustas upp och kompletteras. Det är viktigt att det finns information om lämpliga platser för friluftaktiviteter och vad utövaren kan behöva tänka på när han eller hon vistas i naturen. Statliga leder i fjällen utgör en viktig infrastruktur och ökar tillgängligheten, ger bättre förutsättningar, säkerhet och trygghet för friluftsliv och naturturism och skapar arbetstillfällen.

Regeringen bedömde att arbetet med att rusta upp vandringslederna behöver fortsätta och föreslog att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur skulle ökas med 20 miljoner kronor fr.o.m. 2020 t.o.m. 2022. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2019/20:MJU1, rskr. 2019/20:221).

Länsstyrelsernas och Laponiatjuottjudus fältorganisation ansvarar för planering, underhåll och skötsel av de statliga lederna i fjällen.

Naturvårdsverket är huvudman för ledsystemet och ansvarar för central planering och samordning. Övriga leder förvaltas av flera olika typer av huvudmän med olika slags organisationer för förvaltning och samverkan.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2016 ett uppdrag om utveckling av friluftslivet. Uppdraget var tredelat och handlade dels om en metod för att identifiera naturområden, dels om förutsättningar för digital information, dels om utveckling av vandringsleder.

Naturvårdsverket redovisade i april 2017 uppdraget om utveckling av vandringsleder (Utveckling av friluftslivet – vandringsleder, ärendenummer NV-00652-16). Uppdraget syftade till att främja friluftsliv, turism och tillgänglighet. Naturvårdsverket skulle kartlägga alla längre vandringsleder i fråga om status och skick och föreslå ett utvecklat arbetssätt. Naturvårdsverket lämnade ett antal förslag på åtgärder. I redovisningen angav Naturvårdsverket även följande:

Förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen finansieras i dag genom medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. De årliga anslag som ges till förvaltning av lederna i det statliga ledsystemet har höjts sedan 2014 och ligger i dag på 17 miljoner kronor till länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Medel till förvaltning av statliga leder och leder inom skyddade områden inom Lapplands världsarv ges genom en särskild anslagspost för finansiering av Laponiatjuottjodus/Laponiaförvaltningen. Under åren 2015–2017 har dessutom extra medel tillskjutits ledförvaltarna på totalt drygt 37 miljoner kronor för att rusta upp ledsystemet. Detta i kombination med god kunskap om upprustningsbehovet har möjliggjort en rad olika upprustningsinsatser.

— — —

I den pågående översynen av ledsystemet är ambitionen att Naturvårdsverket tillsammans med ledförvaltarna fortsätter arbetet med att säkerställa en långsiktig förvaltning av lederna som är anpassat till friluftslivet och tillgängliga resurser. Det handlar om att ta fram en ny vägledning för förvaltning av ledsystemet men också att fastslå en ekonomisk ram för framtidens ledsystem.

I mars 2019 publicerade Naturvårdsverket en vägledning om förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen. Ett av syftena med vägledningen är att upprätthålla ett säkert ledsystem som är ekonomiskt långsiktigt hållbart och samtidigt anpassat till dagens friluftsliv. I vägledningen finns bl.a. anvisningar för utformning av leder och anläggningar samt för deras skötsel och underhåll så att ledsystemet långsiktigt kan hållas i tillfredsställande skick.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Naturvårdsverket nyligen har publicerat en vägledning om förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen som bl.a. syftar till att upprätthålla ett säkert ledsystem där anvisningar om skötsel och underhåll ingår. Upprustningen av det statliga ledsystemet i fjällen fortsätter, och även kommunerna arbetar med restaurering och anläggning av vandringsleder.

Utskottet anser att det är viktigt att främja friluftslivet och välkomnar därför dessa fortsatta satsningar på att rusta upp och underhålla vandringsleder. Mot bakgrund av det anförda kan motion 2019/20:343 (SD) yrkande 6 lämnas utan åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning. Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD) och 6 (L).

Utskottets ställningstagande

I ett antal motioner från allmänna motionstiden 2019/20 har det väckts förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, i betänkandena 2018/19:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och 2018/19:MJU9 Naturvård och biologisk mångfald, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet ser inte någon anledning att nu göra en annan bedömning av de motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. Arbetet för biologisk mångfald, punkt 1 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 6 och
avslår motionerna

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 45 och

2019/20:3247 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Arbetet för att främja den biologiska mångfalden bör öka i stadsplanerade områden. I dag bedrivs arbetet framför allt på landsbygden men här krävs förändringar. Bebyggelse försvårar utbyten mellan lokala artpopulationer, vilket på sikt gör arterna sämre anpassade för miljöförändringar och för att tillhandahålla ekosystemtjänster. På samma sätt som människan planerar för bebyggelse och infrastruktur kan vi planera för livsmiljöer för växter och djur genom grön infrastruktur och spridningskorridorer.

2. Arbetet för biologisk mångfald, punkt 1 (C)

av Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 45 och

2019/20:3247 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14 och
avslår motion

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

För Centerpartiet är de som verkar nära naturen en viktig del i att den biologiska mångfalden bevaras. Därför vill vi utveckla metoder och styrmedel som utgår från att enskilda markägare kan och vill vara med i arbetet för biologisk mångfald och ersätts för den nytta de bidrar till. Ett öppet och rikt odlingslandskap och ett aktivt skogsbruk är en förutsättning för en biologisk mångfald.

3. Handel med hotade arter, punkt 2 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 17 och
avslår motion

2019/20:1533 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP).

Ställningstagande

Illegal handel med hotade djur- och växtarter är ett problem för biologisk mångfald. Handeln övervakas, men trots det sker det att sällsynta växter grävs upp för att säljas illegalt. Vi anser att nya metoder måste prövas. Det behöver utredas om statlig mikroförökning och försäljning av sällsynta växtarter skulle fungera marknadsförstörande för den illegala handeln med sällsynta växter och på så sätt störa ut den.

4. Invasiva främmande arter, punkt 3 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Drygt 200 arter har sedan 1800-talet försvunnit från Sverige. Eftersom de flesta av dem inte var särskilt vanliga har påverkan på ekosystemen varit liten. Under samma tidsperiod har det tillkommit hundratals nya växt- och djurarter till den svenska floran och faunan. Några av dessa är s.k. invasiva främmande arter, dvs. arter som sprider sig från sitt ursprungliga område till nya områden och där hotar den biologiska mångfalden på ett eller annat sätt. Vilka konsekvenser detta får för det svenska ekosystemet är ännu inte helt klarlagt, och konsekvenserna varierar från art till art. Men flera fall har uppmärksamats där invasiva främmande arter hotar att konkurrera ut svenska arter.

Sverige måste vidta åtgärder för att förhindra att nya arter introduceras i vårt land. Det dröjde innan regeringen agerade, men sedan den 1 januari 2019 är EU-förordningen om att bekämpa invasiva främmande arter införlivad i svensk lagstiftning. Nu gäller det att lagstiftningen genomförs och att ansvar och uppgifter i arbetet fördelas mellan relevanta myndigheter.

Enligt Naturvårdsverket finns det 400 arter som bedöms som invasiva i Sverige. Av dessa finns 11 på den gemensamma unionsförteckningen i EU över arter som inte avsiktligt får föras in till, hållas eller födas upp i EU. Det är därför av största vikt att ansvariga myndigheter rapporterar in och bekämpar invasiva främmande arter så snabbt som möjligt. Sverige bör dessutom verka för att arter som bedöms som invasiva förs upp på den gemensamma unionsförteckningen för att vid behov säkerställa åtaganden från fler medlemsländer.

5. Reglering av gentekniken Crispr-Cas9, punkt 4 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 41.

Ställningstagande

En dom i EU-domstolen från 2018 har slagit fast att grödor framtagna med Crispr-Cas-tekniken ska klassificeras som genetiskt modifierade organismer (GMO), trots att teknikerna är väsensskilda. Detta innebär de facto ett förbud för grödor framtagna med denna teknik, och understryker ytterligare behovet av att regelverket för växtförädling förändras. Forskarsamhället har uttalat sig

om att detta får långtgående konsekvenser för växtforskning, växtförädling och företagens vilja att investera i Sverige och Europa. Vi anser att Crispr-Cas inte ska bedömas som en GMO och att regeringen bör verka i EU för att tekniken inte ska regleras utifrån samma regelverk som GMO. Crispr-Cas är ett slags teknik inom genomeditering, vilket innebär att växters gener och egenskaper förändras, utan att tillföra främmande DNA.

6. Lagstiftningen om genteknik i övrigt, punkt 5 (M, SD)

av Martin Kinnunen (SD), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 33 och

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 42 samt avslår motionerna

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 43 och

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 15.

Ställningstagande

Lagstiftningen om odling av GMO-grödor behöver ses över. Inte en enda GMO har godkänts för odling i EU sedan det nya regelverket trädde i kraft i början på 2000-talet. Lagstiftningen reglerar vissa gentekniker, och Crispr-Cas9 var t.ex. inte uppfunnen när direktivet skrevs. Det är tydligt att gentekniklagstiftningen är föråldrad och inte fungerar.

Vi anser att lagstiftningen för växtförädling i EU måste moderniseras och göras mer teknikneutral. Det ska vara egenskaperna i grödan och dess påverkan på människans hälsa och miljö som ska ligga till grund för lagstiftningen snarare än tekniken i sig. Det handlar om att skapa ett modernt regelverk som möjliggör ökad livsmedelsförsörjning och mindre miljö- och klimatpåverkan från jordbruket.

Riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen 2019 om att åstadkomma en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning. Regeringen ska arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla detta tillkännagivande.

7. Lagstiftningen om genteknik i övrigt, punkt 5 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 43 och avslår motionerna

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 33,

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 42 samt

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 15.

Ställningstagande

Genetiskt modifierade organismer (GMO) innebär både möjligheter och risker. Vi anser att möjligheterna ska tas till vara samtidigt som riskerna bör förebyggas på lämpligt sätt. Varje ny växtsort, oavsett vilken förädlingsteknik som använts, bör granskas ur miljö- och hälsosynpunkt, innan den odlas och används. Nya växtsorter, oavsett förädlingsteknik, behövs för att öka produktiviteten i jordbruket och säkra den inför framtiden. Försiktighetsprincipen ska gälla vid introduktionen av nya GMO-grödor. Produkter som innehåller eller tillverkats av GMO ska hanteras så att nästa led i foder- eller livsmedelskedjan ges valfrihet i sitt förhållningssätt till GMO. Det ska vara praktiskt möjligt för odlare att odla utan inblandning av GMO.

Tydliga regler för märkning och spårbarhet av GMO-produkter ska finnas. Patentreglerna ska vara balanserade och inte hämma yrkesmässigt lantbruk eller fritidsodling. Det är viktigt att även universitet och små förädlingsföretag kan delta i utvecklingen av nya växtsorter för att tillgodose det svenska behovet av sorter med nya egenskaper. Regelverket för godkännande av nya sorter bör förenklas.

8. Lagstiftningen om genteknik i övrigt, punkt 5 (L)

av Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 15 och avslår motionerna
2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 33,
2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 40 och 42 samt
2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 43.

Ställningstagande

Inom jordbruket behövs ett tydligare fokus på hållbart brukande, landskapsvård, miljöskydd och bevarad biologisk mångfald. Höga miljö- och djurkrav är och ska även i fortsättningen vara ett viktigt signum för svensk livsmedelsproduktion. Svensk mat är klimatsmart och produceras med god djuromsorg och miljöhänsyn, och detta är en konkurrensfördel som måste värnas.

Avkastningen kan öka på ett miljövänligt sätt genom att man anpassar växtsorter, brukningsmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden. Utifrån ett klimatperspektiv kan bioteknik (GMO) spela en avgörande roll, om den används på rätt sätt, för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll.

9. Utvärderingsmetod för att ändra arters skyddsstatus, punkt 6 (M, SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Julia Kronlid (SD), Mikael Strandman (SD) och Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Svenska förvaltningsmodeller både för skogen och för den svenska viltstammen kan tjäna som föredöme för hur biologisk mångfald kombineras med ekonomisk lönsamhet, jakt och turism.

Samtidigt kan vissa internationella direktiv vara svåra att förena med lokala problem. Det gäller t.ex. fågelskyddsdirektivet som bl.a. fredar skarven som orsakar stora problem längs de svenska kusterna. Det behövs därför en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatusen för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås. Vi anser att det är en

viktig fråga för Sverige att driva inom EU, då vi tror att det kan bevara respekten för det viktiga arbetet med biologisk mångfald.

10. Genomförandet av art- och habitatdirektivet, punkt 7 (M, SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Julia Kronlid (SD), Mikael Strandman (SD) och Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Bilagorna i art- och habitatdirektivet styr olika arters skyddsstatus. I praktiken är bilagorna statiska och arternas skyddsstatus har inte ändrats sedan direktivet trädde i kraft. Till att börja med behövs ökad flexibilitet i genomförandet av direktivet, i linje med Europaparlamentets resolution från 2017. Vi anser att regeringen ska verka för en ökad flexibilitet i genomförandet av art- och habitatdirektivet med hänsyn till specifika nationella omständigheter.

11. Naturvårdsdirektiven i övrigt, punkt 8 (M, KD)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M) och Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 10 och
avslår motionerna
2019/20:279 av Lars Thomsson (C) och
2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Sverige behöver omgående agera i EU för att på sikt få till stånd en förändring av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Bilagorna i dessa direktiv styr olika arters skyddsstatus. I praktiken är bilagorna statiska, och arternas skyddsstatus har inte ändrats sedan direktiven trädde i kraft i början på 90-talet respektive slutet på 70-talet. På sikt måste Sverige verka för att direktiven revideras så att de blir mer ändamålsenliga.

12. Naturvårdsdirektiven i övrigt, punkt 8 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 13 och
avslår motionerna

2019/20:279 av Lars Thomsson (C) och

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Artskyddsdirektivet innebär bl.a. att jakt och skogsbruk i praktiken skulle vara förbjudet om direktivet följdes strikt. Det innehåller nämligen ett förbud mot att störa fåglar eller skada deras häckningsplatser, oavsett var de befinner sig. Art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet behöver reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar. Det måste i praktiken vara möjligt att ordna skydds- och licensjakt utan orimligt långa överklagandetider.

13. Jakt på säl, punkt 9 (M, SD)

av Martin Kinnunen (SD), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 21 och
 avslår motionerna
 2019/20:415 av Solveig Zander (C) yrkande 3 i denna del,
 2019/20:501 av Anders Åkesson m.fl. (C),
 2019/20:1009 av Jessika Roswall och Marta Obminska (båda M) i denna del,
 2019/20:1367 av Åsa Lindestam (S),
 2019/20:1585 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2 i denna del,
 2019/20:1745 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 4,
 2019/20:2105 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L) yrkande 2,
 2019/20:2439 av Mattias Karlsson i Luleå (M),
 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13 och
 2019/20:3408 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

I Sverige finns tre sälarter: gråsälen i Östersjön, knobbsälen på västkusten och i södra Östersjön samt vikaren som förekommer framför allt i Bottenviken. De senaste åren har antalet sälar utmed Sveriges kustlinje ökat och de orsakar allvarliga skador för kustfisket. Skadorna medför stor ekonomisk börda, då yrkesfiskarna brottas med både svaga fiskbestånd och växande sälstammar.

Regeringen har nu ändrat i jaktförordningen, vilket möjliggör licensjakt på gråsäl. Licensjakt bör även möjliggöras på knobbsäl och vikare, då skador som dessa åstadkommer på fångster och fiskeredskap är likartade de som gråsälen orsakar. En licensjakt som utförs på liknande sätt som dagens regionala skydds jakt skulle inte hota sälbestånden. Detta skulle snarare innebära ett sätt att minska konflikten mellan sälarna och fiskerinäringen, vilken känner av ökade skador på fiskeredskap och fångster. Kustfisket är en näringsgren med långa anor som är viktig att bevara.

14. Jakt på säl, punkt 9 (C)

av Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13 och
 avslår motionerna
 2019/20:415 av Solveig Zander (C) yrkande 3 i denna del,
 2019/20:501 av Anders Åkesson m.fl. (C),
 2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 21,

2019/20:1009 av Jessika Roswall och Marta Obminska (båda M) i denna del,
2019/20:1367 av Åsa Lindestam (S),
2019/20:1585 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2 i denna del,
2019/20:1745 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 4,
2019/20:2105 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L) yrkande 2,
2019/20:2439 av Mattias Karlsson i Luleå (M) och
2019/20:3408 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

De senaste åren har gråsälstammen ökat, vilket påverkat fisket negativt. Beslutet om att ändra jaktförordningen sommaren 2019, som innebär att Naturvårdsverket kan besluta om licensjakt på gråsäl, var ett steg i rätt riktning. Licensjakten borde dock utvidgas till att omfatta både vikare och knobbsäl eftersom sälarnas konsumtion av fisk är ett allvarligt hot mot torsken och behöver begränsas.

15. Jakt på säl, punkt 9 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3408 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 i denna del och avslår motionerna
2019/20:415 av Solveig Zander (C) yrkande 3 i denna del,
2019/20:501 av Anders Åkesson m.fl. (C),
2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 21,
2019/20:1009 av Jessika Roswall och Marta Obminska (båda M) i denna del,
2019/20:1367 av Åsa Lindestam (S),
2019/20:1585 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2 i denna del,
2019/20:1745 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 4,
2019/20:2105 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L) yrkande 2,
2019/20:2439 av Mattias Karlsson i Luleå (M) och
2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Torsken i Östersjön är i nuläget starkt hotad och fisket på torsk är därför tillfälligt stoppat. Hoten mot torsken är bl.a. övergödning och en stor sälpopulation, som både äter fisken och sprider parasiter och sjukdomar till

den. Även ålen är påverkad av den stora sälpopulationen. Sedan 1980-talet har ålfångsterna i Sverige sjunkit kraftigt, och detta beror troligen på ökad predation från bl.a. säl. Jag anser att jakten på säl bör utökas för att komma till rätta med de problem som sälen orsakar.

16. Ersättning för sälavskjutning, punkt 10 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 22.

Ställningstagande

I dag är det endast tillåtet att skjuta säl vid skydds jakt. Sälen är ett djur som är svårskjutet. För sälavskjutning krävs tillstånd, vilket kostar pengar, kännedom om var sälen får skjutas samt båtinnehav, och djuret måste tas om hand. För att öka incitamenten att nå upp till de kvoter som tilldelats vid skydds jakt behöver det införas en ersättning till säljägare, detta för att fler ska kunna tänka sig att göra en insats för att fylla den tilldelade kvoten för skydds jakt. På liknande sätt skulle ersättning kunna betalas ut vid den licens jakt på gråsäl som regeringen nu möjliggjort. På så sätt skulle risken för tjuvjakt och skadeskjutna djur minskas.

17. Förvaltning av skarv, punkt 11 (M, SD)

av Martin Kinnunen (SD), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 25, 26 och 28 samt
avslår motion
2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 30.

Ställningstagande

Yrkesfiskarna i Sverige verkar i en kraftigt konkurrensutsatt bransch. Dessutom är fiskbestånden i många av de svenska fiskevattnen svaga. Det beror till stor del på ett alltför intensivt fiske och andra mänskliga verksamheter som skadar fiskbestånden. Dock har de väl etablerade stammarna av skarv i Östersjön och Västerhavet också en betydande verkan på fiskbestånden. Dels äter skarven stora mängder av den fisk som även yrkesfiskare fiskar efter, dels orsakar skarven skador på redskap, som måste lagas eller ersättas, vilket medför extra kostnader för yrkesfisket. Dessutom innebär stora skarvkolonier att växtligheten lokalt kan ta stor skada.

Vad gäller skarven anser vi att regionala förvaltningsplaner behöver inrättas i alla berörda län i Sverige för att förvaltningen ska fungera bättre. Därtill bör skydds jakt tillåtas på skarv i fiskeområden under fredningstider. Om inte fiskare tillåts fiska måste möjligheterna att förhindra skarven från att fånga fisk förbättras.

Vi anser även att regeringen bör verka för att medel ur Europeiska havs- och fiskerifonden ska kunna betalas ut för jakt på skarv för att stärka incitamenten till jakt.

18. Förvaltning av skarv, punkt 11 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 30 och
avslår motion
2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 25, 26 och 28.

Ställningstagande

På flera håll i de svenska skärgårdarna har övriga sjöfåglar trängts tillbaka samtidigt som mellanskarven breddat ut sig. Yrkesfiskarna har fått se sina fiskfångster minska. Skarven har visat sig mycket livskraftig vid de svenska kusterna. Kristdemokraterna anser att mellanskarvens antal behöver decimeras betydligt. Även en bråkdel av den nuvarande svenska skarvpopulationen skulle sannolikt innebära att arten har god bevarandestatus.

Jakt på skarv får i dag inte bedrivas närmare än 300 meter från känd boplatz för skarv. Denna begränsning i jakten bör avskaffas.

19. Oljering av skarvagg, punkt 12 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 20 och avslår motion

2019/20:1461 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Skydds jakt är absolut nödvändigt för att reducera de kraftigt växande skarvpopulationerna, men skarven har visat sig vara mycket svårskjuten i praktiken, då skyddsjakten kräver både bemannad båt med förare samt skytt för att hantera skjutna fåglar. Risken för skadskjutning är dessutom stor, och en skadad skarv som regelbundet dyker ned under ytan blir mycket svår att få tag på.

Nuvarande skydds jakt behöver kvarstå, men samtidigt måste den utökas med effektivare metoder för att göra skillnad. Sammantaget behöver siffrorna mångdubblas, vilket kan möjliggöras med mer gångbara metoder än att försöka skjuta prick. Den mest effektiva skydds jaktståtgärden har i stället visat sig vara oljering av skarvagg. Detta är en selektiv och beprövad metod, som utförs under en säker period efter äggläggningens början och bedöms vara både lämplig och skonsam. Den utgör samtidigt en kontrollerad bas för adaptiv förvaltning. Oljeringen innebär att man doppar äggen i paraffinolja. Då får embryot inte luft och dör inne i ägget. När man oljerar ägg lämnar man ett ägg per bo obehandlat, för att skarvarna lägger nya ägg om de inte får någon unge från kullen. Däremot nöjer de sig med en unge.

En annan metod för att behandla ägg är prickning. Metoden går till så att en tunn nål sticks genom ägget för att avstanna embryoutvecklingen. Metoden kan tyckas tveksam och bör i nuläget stå tillbaka för oljeringen, som visat sig mer effektiv. Regeringen bör återkomma med förslag på hur den utökade skydds jakten ska bedrivas och beskriva hur tillämpningen kan verkställas.

20. Förvaltning av andra stora fåglar, punkt 13 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 12 i denna del och
avslår motion
2019/20:1636 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

För jordbruket är i dag betande fåglar ett stort problem som orsakar skador till stora värden. Problemet ökar fort och därför behöver det bli enklare att få skydds jakt på icke jaktbara arter som svan. De resurspersoner som finns hos länsstyrelserna för att skrämja fåglar räcker inte till. Därför behöver processen med att få till skydds jakt bli enklare och snabbare. Stammarna av vissa betande fåglar börjar bli så stora att de hotar den biologiska mångfalden.

21. Förvaltning av den skandinaviska vargstammen, punkt 14 (SD, C, KD)

av Ulrika Heie (C), Martin Kinnunen (SD), Peter Helander (C), Julia Kronlid (SD), Mikael Strandman (SD) och Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 14 och
avslår motionerna
2019/20:511 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkande 4 och
2019/20:882 av Pål Jonson (M).

Ställningstagande

Enligt konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga livsmiljöer, den s.k. Bernkonventionen, ska länder med gränsöverskridande populationer samarbeta kring förvaltningen av dessa. I Sverige och Norge finns en gränsöverskridande vargpopulation. Det vore därför naturligt för de båda länderna att samarbeta kring förvaltningen av denna population.

Vargstammen i Skandinavien har med god marginal passerat den biologiska gränsen för långsiktig överlevnad. Tyvärr har politiken inte hängt med denna utveckling i förvaltningen av vargen. Ett grundläggande problem är att vargstammen behandlas som en nationell angelägenhet snarare än som en gemensam skandinavisk vargstam. Forskningsorganisationer som Skandulv och det svensk-norska projektet Grensevilt har påtalat att det finns ett stort behov av att öka samarbetet kring förvaltningen av vargstammen.

Under lång tid har Norge efterlyst ett ökat samarbete kring den skandinaviska vargstammen men den svenska regeringen har inte varit villig att tillmötesgå denna förfrågan. Riksgränsen utgör naturligtvis enbart en öppen yta för vargen. Men länderna låter riksgränsen utgöra en strikt förvaltningsgräns som inte speglar varegens gränsöverskridande rörelsemönster. I realiteten fortsätter man att skilja på svenska respektive norska vargar trots att djur som bekant saknar nationalitet. Om vargstammen i stället behandlades som en gemensam skandinavisk vargstam skulle det totala antalet vargar också kunna vara väsentligt mindre än i dag. Därmed skulle också konfliktnivån dämpas avsevärt och de som är drabbade skulle också få en större acceptans för vargen.

22. Rovdjursförvaltning, punkt 15 (M, SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M), Magdalena Schröder (M), Julia Kronlid (SD), Mikael Strandman (SD) och Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11 och

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 6,

2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 17 och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

Detta blir andra året i rad som det inte blir någon licensjakt på varg, trots att antalet vargar beräknas vara långt större än det antal som riksdagen kommit överens om. Vi anser att det är oacceptabelt och måste ändras. Vi tror att vargstammen behöver minskas till riksdagens nedre mål på 170 individer under en tid, detta för att minska koncentrationen där den är som störst men också för att bygga upp acceptansen för den förda rovdjursförvaltningen.

Sverige behöver även omgående agera i EU för att på sikt få till stånd en förändring av art- och habitatdirektivet. Bilagorna i art- och habitatdirektivet styr olika arters skyddsstatus. I praktiken är bilagorna statiska och arternas skyddsstatus har inte ändrats sedan direktivet trädde i kraft. Vargens skyddsstatus behöver ändras från strikt skyddad så att förvaltningen av vargen i Sverige blir mer ändamålsenlig.

23. Rovdjursförvaltning, punkt 15 (C)

av Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 17 och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11,

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkandena 7 och 8 samt

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Rovdjursfrågor är något som vi bör fatta beslut om nationellt, och förvaltningen ska vara regionalt förankrad. Att det finns ett brett förtroende för jakt- och viltpolitiken är en viktig förutsättning för att politiken också ska ge effekt i praktiken, och det förutsätter att de som lever och verkar i områden med mycket vilt och stora rovdjur har inflytande över förvaltningen. Människors oro för vargattacker mot tamboskap behöver tas på allvar. Att politiken tar hänsyn till både miljö, natur och människa är nyckeln till att vi ska lyckas med en hållbar förvaltning. Ett viktigt steg i detta är att det finns ett stort förtroende för det offentliga och dess myndigheter. Det är därför viktigt att stärka dialogen om rovdjursförvaltningen, så att de som berörs känner sig involverade. Ytterligare ett sätt att upprätthålla förtroendet för svensk rovdjursförvaltning är att riksdagsbeslut följs.

24. Vargföryngring i renskötselområden, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motion

2019/20:995 av Helén Pettersson (S).

Ställningstagande

När en ny rovdjurspolitik antogs av riksdagen i december 2013 beslutades också om målsättningen att rennäringen inte ska behöva tåla högre förluster än maximalt 10 procent av renhjorden. Det fördes dock inte in i lagstiftningen. För att denna viktiga näringsgren ska kunna bevaras bör en högre ersättningsnivå för förlorade renar utredas och möjligheten till skyddsjakt behöver stärkas. Målsättningen att rennäringens förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent behöver föras in i lagstiftningen. Vargrevir i renbetesland är inte heller förenligt med målsättningen om procentuell förlust.

25. Skyddsjakt, punkt 17 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna

2019/20:313 av Magnus Persson (SD),

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 7 och

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

När riksdagen antog en ny rovdjurspolitik i december 2013 beslutades också om målsättningen att rennäringen inte ska behöva tåla större förluster än maximalt 10 procent av renhjorden. Det fördes dock inte in i lagstiftningen. För att denna viktiga näringsgren ska kunna bevaras behöver möjligheten till skyddsjakt stärkas.

26. Skyddsjakt, punkt 17 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 7 och avslår motionerna

2019/20:313 av Magnus Persson (SD),

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 7 och

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Inom renskötselområdet skyddsjakt beviljas med särskild hänsyn till rennäringen, eftersom den är en betydelsefull del av samisk kultur och viktig för sysselsättning och boende i Sveriges norra inland och fjällvärld. För att skydda renskötseln kan det ibland vara befogat med skyddsjakt även i nationalparker. Våra storslagna fjällområden är en fantastisk naturmiljö men också en kulturmiljö där människor bedrivit sin näring i många hundra år.

27. Licensjakt, punkt 18 (S, V, MP)

av Markus Selin (S), Lorentz Tovatt (MP), Jon Thorbjörnson (V), Carina Ohlsson (S), Dag Larsson (S), Johanna Haraldsson (S) och Lawen Redar (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 10 och

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

I december 2013 godkände riksdagen den nuvarande inriktningen på rovdjurspolitiken. Detta är den politik som nu styr förvaltningen av varg, björn, järv, lodjur och kungsörn. Det övergripande målet för rovdjurspolitiken är att Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga stammar av rovdjur samt att vi uppnår riksdagens miljö kvalitetsmål och långsiktigt förvaltar rovdjursstammarna i enlighet med EU-rätten, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus hos varg fastställdes i rovdjurspropositionen till 170–270 individer. Naturvårdsverket har utifrån den genetiskt genomförda analysen från 2015 bedömt att det behövs minst 300 vargar och att minst en invandrad varg från Finland och Ryssland reproducerar sig med en skandinavisk varg varje femårsperiod för att populationen ska ha gynnsam bevarandestatus.

När ett rovdjursförvaltningsområde har uppnått miniminivån för en art kan beslut om licensjakt delegeras till samtliga länsstyrelser som ingår i förvaltningsområdet utan begränsning. Vi vill framhålla att Naturvårdsverket i juni 2019 bedömde att det inte fanns utrymme för licensjakt på varg med den dåvarande populationsstorleken. Vi konstaterar att en förnyad bedömning kommer att göras under 2020 utifrån resultaten av innevarande års varginventering och anser att vi ska invänta dessa resultat. I sammanhanget kan noteras att licensjakt på varg har bedrivits tidigare under bl.a. 2016, 2017 och 2018, då det bedömdes att det fanns utrymme för detta.

Vi anser i likhet med regeringen att människor ska kunna leva och bedriva näringar där rovdjur finns. En livskraftig och aktiv landsbygd behövs för en hållbar utveckling och tillväxt i hela landet. Vi ska använda de verktyg och metoder som finns tillgängliga inom ramen för EU-direktivet och intentionerna med riksdagens beslut för att kunna garantera en hållbar samexistens mellan människa och varg. Skydds jakt på varg är ett viktigt verktyg för att förebygga allvarliga skador på tamdjur och är ett alternativ som är tillgängligt.

Vi noterar även att det finns ett förslag från Naturvårdsverket om att fastställa miniminivåerna för respektive rovdjursart per rovdjursförvaltningsområde som regeringen i dagsläget bereder. Vi ser fram emot att ta del av utfallet av den beredningen.

Som nämnts tidigare vilar Naturvårdsverkets beslut på vetenskapliga underlag, i syfte att upprätthålla den lagstadgade gynnsamma bevarandestatusen för vargen. Det utskottsinitiativ som nu tyvärr har fått utskottets majoritet frångår den vetenskapliga bedömningen och vi menar att det riskerar den långsiktiga förvaltningen.

Under 2020 kommer en förnyad bedömning om möjlighet till licensjakt med start i januari 2021 att göras utifrån resultaten av innevarande års varginventering.

28. Licensjakt, punkt 18 (L)

av Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 10 och

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Naturen och den biologiska mångfalden måste skyddas och bevaras. Det är viktigt för allt levande på jorden och för kommande generationer. Vi, liksom växter och djur, är beroende av naturen och den biologiska mångfalden för vår överlevnad och vi har ett ansvar för att förvalta miljön och naturen så att vi lämnar en värld i ekologisk balans till kommande generationer. De stora rovdjuren har en särskilt viktig roll i ekosystemen.

Rovdjursstammarna ska värnas samtidigt som det inte får försvåra tamdjurshållningen. Sverige ska ha livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren: björn, järv, lo, varg och kungsörn. Den regionaliserade rovdjursförvaltningen ska fortsätta, och dialog med lokalbefolkningen i berörda områden är en viktig del. Sverige ska ha livskraftiga och genetiskt friska stammar.

I propositionen 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik, som har antagits av riksdagen den 10 december 2013, sätts målet att Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus för rovdjursstammarna samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. I propositionen gjordes också bedömningen att en vargpopulation om 170–270 individer skulle vara tillräckligt för en gynnsam bevarandestatus. Det är dock tydligt att det är ”gynnsam bevarandestatus” som är målet i den beslutade linjen.

Begreppet gynnsam bevarandestatus handlar inte enbart om en viss siffra. Det viktiga är hur genetiskt stark vargstammen är. Hur stor stammen behöver vara för att vara en tillräckligt stark stam är en bedömningsfråga för experterna inom området. Sedan den politiska linjen lades fast har också bedömningen justerats uppåt till minst 300 individer. Den här typen av siffror måste utgå från vetenskapliga bedömningar av populationens storlek och utveckling. Beslut om eventuell licensjakt kan sedan fattas baserat på den vetenskapliga bedömningen av om stammen kan anses ha gynnsam bevarandestatus. Hur stor vargstammen behöver vara går alltså inte att styra genom riksdagsbeslut. Riksdagen måste överlåta den bedömningen till expertisen – i detta fall Naturvårdsverket – vilket också är innebörden av riksdagens beslut den 10 december 2013.

Liberalerna anser att det inte är motiverat att ändra den beslutade politiken om gynnsam bevarandestatus för vargen.

29. Rovdjursangrepp, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motionerna

2019/20:2090 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3,

2019/20:2551 av Per Åsling (C) yrkande 2,

2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

När riksdagen antog en ny rovdjurspolitik i december 2013 beslutades också om målsättningen att rennäringen inte ska behöva tåla större förluster än maximalt 10 procent av renhjorden. Det fördes dock inte in i lagstiftningen. För att denna viktiga näringsgren ska kunna bevaras bör målsättningen att rennäringens förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent föras in i lagstiftningen.

30. Rovdjursangrepp, punkt 19 (C)

av Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt

avslår motionerna

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 8,

2019/20:2090 av Lina Nordquist (L) yrkandena 1–3 och

2019/20:2551 av Per Åsling (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Rovdjurskadorna ska i första hand förebyggas, t.ex. med rovdjursavvisande stängsel. Det finns även andra förebyggande åtgärder för djur som inte lever i hägn. När angrepp sker trots förebyggande åtgärder kan skydds jakt bli aktuellt. Som en sista utväg är det möjligt att utöva akut skydds jakt på eget initiativ när husdjur och tamdjur utsätts för rovdjursangrepp. Trots detta skadas och dödas mycket tamboskap, och därför vill vi att det ska bli lättare för djurägare att skydda tamboskap från rovdjursangrepp.

Rennäringen är en viktig näring, som för vidare ett viktigt kulturarv men också levererar klimatsmart kött. Riksdagen fattade 2013 beslut om ett mål om att rennäringen maximalt ska behöva tolerera 10 procents förlust till rovdjur. Många renägare tvingas dock stå ut med betydligt högre rovdjursförluster än så, ibland uppåt en tredjedel av renhjorden. Detta har lett till stor frustration inom rennäringen, och många tappar tron på rennäringens framtid. Det är därför viktigt att regeringen ser över vilka åtgärder som kan vidtas för att säkerställa att riksdagens beslutade mål om 10 procents toleransnivå verkligen uppfylls.

31. Allemansrätten, punkt 20 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motionerna

2019/20:773 av Mikael Eskilander (SD),

2019/20:1314 av Sten Bergheden (M) i denna del,

2019/20:1674 av Sten Bergheden (M) och

2019/20:2186 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M) yrkande 2.

Ställningstagande

Allemansrätten är ingen regelrätt lag utan en sedvanerätt med anor sedan medeltiden och en del av vårt gemensamma kulturarv. Allemansrättens gränser sätts av flera bestämmelser, framför allt i brottsbalken men även i miljöbalken. Den ger bl.a. rätt att plocka bär, svamp och torr, död ved eller att

tälta en natt utan att fråga markägaren om lov. Syftet med allemansrätten har varit att garantera vår gemensamma tillgång till naturen för eget bruk. Därav följer att den inte innefattar rättigheter för annans näringsidkande än markägarens egna. För att denna sedvanerätt ska kunna leva vidare måste såväl hävdvunna rättigheter som skyldigheter respekteras. Allmänheten bör alltid vara välkommen i markerna, men var och en måste uppträda med hänsyn till och respekt för såväl naturen som markägarens intressen. Detta ställer krav på samråd och anpassning.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utveckla förutsättningarna för friluftslivet genom att ta fram metoder för att kartlägga områden som har betydelse för friluftsliv, utveckla digital information om naturområden och kartlägga vandringsleder. Regeringsuppdraget ska genomföras så att alla människor ges förutsättningar att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Men när det gäller områden som är intressanta för friluftsliv främst i tätortsnära natur kan det finnas motstridiga intressen. När friluftaktiviteterna avsevärt försvårar markanvändningen och när intrånget är större än vad som kan anses rymmas inom allemansrätten ska markägarens tillstånd krävas. Det är uppseendeväckande att det i dag endast krävs att anmälan primärt görs till en myndighet utan att markägaren över huvud taget behöver känna till att det pågår en planering för friluftsverksamhet som kan beröra hans eller hennes mark.

32. Skyddad skog och mark, punkt 22 (M)

av Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2667 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13 och avslår motionerna

2019/20:604 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 6, 10 och 20,

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5 och

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

För Moderaterna är det viktigt att det finns tillräckligt med medel för att sköta redan skyddad skog, dels för att bibehålla höga naturvärden och kontinuerligt följa upp behovet av fortsatt skydd, dels för att säkerställa att det finns pengar för redan ingångna avtal om skydd av skog.

33. Skyddad skog och mark, punkt 22 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:604 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 6, 10 och 20 samt

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5 och

avslår motionerna

2019/20:2667 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13 och

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Skogsbruk ska enligt skogsvårdslagen bedrivas med hänsyn till både virkesproduktion och miljövården. De arter som finns i Sverige ska fortsätta att existera här. Det formella naturskyddet från statens sida bör dock fokusera starkare på de allra mest sällsynta arterna, i stället för på hela rödlistan som innehåller över 2 600 skogsarter, varav många faktiskt är relativt allmänt förekommande. Detta skulle leda till effektivare naturvård och till mycket lägre kostnad för samhället.

Riksdagen har i ett tillkännagivande till regeringen (bet. 2017/18:MJU17) framfört att regeringen bör säkerställa att inventeringen av nyckelbiotoper är rättssäker och effektiv samt tar hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. Flera riksdagspartier har dessutom uttryckt att ytterligare nyckelbiotoper inte bör registreras av myndigheterna förrän ett mer objektiva system skapats. En ordentlig utvärdering behöver vidare göras av samtliga nyckelbiotoper och en öppen databas skapas för forskare, beslutsfattare och andra intresserade för att möjliggöra analys, sakligt grundad debatt och skapandet av ett mer effektivt system för framtiden. Förslaget är att det system som ersätter dagens inte ska bygga på en så vid definition som i dag utan ska utgå från konstaterad förekomst av verkligt sällsynta arter. Med denna förändring säkerställs att systemet blir mer objektiva och att naturskyddsinsatser görs där de gör störst nytta i förhållande till kostnaden. Regeringen måste nu agera för att förbättra situationen genom att aktivt verka för att parterna, inklusive Skogsstyrelsen, berörda myndigheter, skogsföretag och certifieringsorganisationer, tillsammans löser aktuella problem.

Skyddet av olika naturtyper bör anpassas efter naturtypens totala areal. Skydd bör inte i första hand inriktas på en given andel av totalarealen.

Ovanliga naturtyper behöver större naturvårdsinsatser. Totalt skydd, som ofta tillämpas i barrskogsområden, är inte alltid en framkomlig väg i de här miljöerna, utan det är snarare väl avvägd skötsel som behövs för att bevara och utveckla dem. En tillkommande övergångszon är skogsbryn mot åkermark, naturbetes- eller slåttermark samt mot igenväxande jordbruksmark. Sådana skogsbryn är mycket viktiga miljöer för såväl djur- som växtliv. Även här är skötsel en viktig faktor för att uppnå miljönytta i kombination med produktion.

För att öka naturvårdens effektivitet och dess acceptans hos markägare bör andra metoder än totalt skydd alltid övervägas innan beslut tas. Som Riksrevisionen påpekat bör andelen naturvårdsavtal mellan myndigheter och markägare öka. Det innebär att markägaren får betalt för att sköta vissa marker på ett sätt som speciellt gynnar vissa arter och miljöer. Mekanismer för att avveckla skydd av viss skogsmark behöver utarbetas. Enligt nya siffror från Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket är strax under 30 procent av skogsmarken nu undantagen från skogsbruk. Det är en mycket stor areal och totalsiffran behöver knappast öka. I stället bör man nu inrikta sig på omfördelningar, så att vi verkligen skyddar det mest skyddsvärda.

34. Skyddad skog och mark, punkt 22 (C)

av Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14 och avslår motionerna

2019/20:604 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 6, 10 och 20,

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5 och

2019/20:2667 av Louise Meijer m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

I många delar av landet hindras ett rationellt brukande av biotopskydd i olika former, t.ex. stengårdsgårdar eller diken. Givetvis är det angeläget att värna viktiga biotoper, men samtidigt kan ett alltför stelbent agerande kring dessa biotopskydd leda till att lantbruk läggs ned, vilket kan få till följd att markerna växer igen och annan viktig biologisk mångfald förloras.

Under alliansregeringen vidtogs åtgärder för att möjliggöra dispens, men detta har inte slagit så väl ut och många lantbrukare beskriver att det fortfarande är svårt att få dispens från biotopskyddet. Därför borde regeringen se över tillämpningen av regelverket och vidta åtgärder för att göra det lättare

för lantbrukare att få dispens för att kunna fortsätta driva sitt lantbruk på ett rationellt sätt. Det kan handla om kompensatoriska åtgärder som att flytta ett dike eller att på annat sätt kombinera ett rationellt brukande genom åtgärder för biologisk mångfald någon annanstans på bruksenheten.

35. Marina skyddade områden, punkt 24 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:1618 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

Inom FN förhandlar man för tillfället om ett globalt avtal som ska skydda internationellt vatten från överexploatering och därmed stärka dagens bristande regelverk. Avtalet väntas vara klart under 2020 och kommer att vara ett tillägg till FN:s havsrättskonvention (United Nations Convention on the Law of the Sea, Unclos). Trots att förhandlingarna inom FN för närvarande är inne på den tredje förhandlingsrundan av fyra och att utformning av regeltext närmar sig är det väldigt tyst från den svenska regeringen om Sveriges hållning.

De djupa havens ekosystem är till största delen outforskade men starkt påverkade av människan. Det finns i dag en rad exploateringshot från bl.a. fiskeindustrin och gruvindustrin. Forskare har rekommenderat att minst 30 procent av de globala marina områdena ska vara skyddade 2030, och bl.a. Tyskland och Storbritannien har ställt sig bakom en sådan målsättning. Vänsterpartiet anser att även Sverige i förhandlingar om ett globalt avtal bör ställa sig bakom en sådan målsättning för att skydda havet som ekosystem och livsmiljöerna för miljontals arter.

36. Strandskydd, punkt 25 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 56 och
avslår motionerna
2019/20:1451 av Michael Anefur (KD) och
2019/20:1675 av Sten Bergheden (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Kristdemokraterna eftersträvar en balans mellan miljö, friluftsliv, byggande och utveckling i alla delar av Sverige. Strandskyddsreglerna behöver därför utformas med både storstadsområdenas och glesbygdens behov i åtanke. Ett problem som bl.a. lantbrukare drabbats av är att de anlagt en våtmark på sin mark och därigenom skapat ett strandskydd som hindrar byggande i närheten av våtmarken. Detta framstår naturligtvis som orättvist och motverkar den ur miljösynpunkt önskade tillkomsten av våtmarker. Kristdemokraterna föreslår därför att det ska införas en specifik bestämmelse i strandskyddsreglerna som innebär att nyanlagd våtmark inte ska kunna skapa ett strandskydd under den närmaste 30-årsperioden.

37. Vandringsleder, punkt 26 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:343 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Många tar del av och nyttjar naturen och friluftslivet på olika sätt. Beroende på hur man utövar friluftsliv kan slitage på bl.a. leder i sårbar natur uppstå. Med anledning av detta behövs en översyn av och i förlängningen en handlingsplan för att hantera olika former av slitage på natur i sårbar natur och miljö, inte minst för att stödja länsstyrelsernas arbete med detta.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Saila Quicklund (M) och Magdalena Schröder (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (SD)

Martin Kinnunen (SD), Julia Kronlid (SD) och Mikael Strandman (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (C)

Ulrika Heie (C) och Peter Helander (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuell kommittémotion men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 27 (KD)

Hans Eklind (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som

företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

6. Motioner som bereds förenklad, punkt 27 (L)

Bengt Eliasson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuell kommittémotion men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:90 av Caroline Nordengrip och Matheus Enholm (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot kommersiellt bruk av naturresurser utan markägares tillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:107 av Ulrika Heie och Annika Qarlsson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skötselavtal ska finnas när naturreservat inrättas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommersiellt missbruk av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:166 av Martina Johansson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddet ska beslutas lokalt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:269 av Anders Åkesson m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en allmän jakttid på skarv bör medges och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:279 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra artskyddsförordningen och miljöbalken så att tillståndsprövningen återgår till att ske på populationsnivå enligt EU:s intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:313 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta beslut om skydds jakt på varg från länsstyrelsen till kommun och polis med förkortad handläggningstid och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:343 av Cassandra Sundin m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hantering kring yttre påverkan på leder i sårbar natur och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:415 av Solveig Zander (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:490 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra strandskyddslagstiftningen och som ett första steg likställa stängsling, ekonomibyggnader och väderskydd för hästar med jordbruk, fiske, skogsbruk och renkötsel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:499 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:501 av Anders Åkesson m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en förvaltande och allmän jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:509 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildande av naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:511 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa möjligheterna för länsstyrelsen att fatta väl underbyggda beslut om licens- och skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten på varg kan börja samtidigt som i Norge i oktober och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning, utvärdering och granskning av rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Sverige, i stället för de nationella målen, tillsammans med de berörda länderna kan fastställa gemensamma förvaltningsmål för de skandinaviska vargarna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:593 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta makten över jakt och viltvård från EU och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddsjakt på rovdjur med lokal remissinstans och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddsjakt och ersättning vid angrepp på tamboskap och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda rennäringen mot rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till skyddsjakt bör stärkas i renbetesland och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målsättningen att rennäringens förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent bör föras in i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vargrevir i renbetesland och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för björnstammen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gynnsam bevarandestatus för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillägg i föreskrifterna om fördröjt domstolsutslag vid överklagan av licensjakt på varg och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet och deras implementering och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jakttid på korp och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlägsna skyddet för skarv från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oljering av skarvägg och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt även på knobbsäl och vikare och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättning för sälavskjutning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:603 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om illegal handel med hotade arter och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:604 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formellt naturskydd från statens sida starkare ska fokusera på de allra mest sällsynta arterna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommande ersättare till dagens system nyckelbiotoper bör baseras i första hand på förekomst av rödlistans mest sällsynta arter och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa andelen skyddad mark av olika naturtyper efter naturtypens totala areal och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att artskyddsförordningen behöver omarbetas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:608 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om friare strandskyddsregler och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:611 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att andra metoder än totalt skydd alltid bör övervägas innan beslut tas om formellt skydd av privat mark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste

- ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att professionellt nyttjande av naturen på någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör vara möjligt att mot markägarens vilja utnyttja någon annans egendom för kommersiella ändamål och tillkännager detta för regeringen.
  11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning och tillkännager detta för regeringen.
  13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddets regler behöver omarbetas för att inte innebära onödiga inskränkningar i utveckling av glesbefolkade områden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:693 av Magnus Jacobsson (KD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur reglerna för skydds jakt kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:773 av Mikael Eskilandersson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa allemansrätten för utlänningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:882 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för Sverige att eftersträva en ökad samordning med Norge vid förvaltningen av vargstammen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:901 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våra myndigheter bör styra besluten mot att det ska finnas 170–270 vargar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:904 av Linda Ylivainio och Per Schöldberg (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör driva frågan om att upphäva förbudet mot jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:995 av Helén Pettersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta renskötelsens förutsättningar vid vargföryngring och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1009 av Jessika Roswall och Marta Obminska (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förvaltningsplan för skarv och för säl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1118 av Gustaf Lantz och Sanne Lennström (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skarvens naturpåverkan i syfte att hitta verkningsfulla åtgärder för att förbättra situationen för drabbade kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1173 av Viktor Wärnick och John Weinerhall (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om problematiken med skarvfågeln utbredning och att detta snarast kräver att allmän jakt på fågeln tillåts, i kombination med andra åtgärder för att få bukt med problemen, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1175 av Viktor Wärnick och John Weinerhall (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det generella strandskyddet måste reformeras och att regelverket bör vara olika strikt i olika delar av landet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1252 av Johan Andersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildandet av Ombergs nationalpark och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1304 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta sjönära byggande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1314 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en översyn av allemansrättens regler om ockupation av mark, ersättning vid markskador och kommersiell verksamhet utan avtal och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1315 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuners inflytande över strandskyddet ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1330 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en ny grundläggande och neutral utvärdering av restaureringen av Hornborgasjön och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över potentiella kompensationer för de markägare som blivit drabbade av restaureringen av Hornborgasjön och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1331 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa och minska ned vargstammen till max 170–270 vargar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1367 av Åsa Lindestam (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av sälstammen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1445 av Åsa Lindestam (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av skarvens utbredning och dess effekter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1451 av Michael Anefur (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om länsstyrelsens överprövningsrätt i frågor om strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1453 av Maria Stockhaus och Kjell Jansson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1461 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på skarv och om att påverka i EU för att möjliggöra allmän jakt och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa äggbehandling i större utsträckning för att minska bestånd av skarv i Stockholms skärgård och i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1467 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införliva säl och skarv i länens viltförvaltningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1492 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydligare nyttjande av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1533 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera för en stängning av EU-marknaden för elfenben och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1546 av Viktor Wärnick och John Weinerhall (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det generella strandskyddet måste reformeras och att regelverket bör vara olika strikt i olika delar av landet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1585 av Angelika Bengtsson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn om att införa allmän jakt på gråsäl och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gråsäl och skarv och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1618 av Elin Segerlind m.fl. (V):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på strategi och målsättning om att öka skyddet av ekologiskt representativa, sammanhängande och funktionella marina områden till minst 20 procent och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i förhandlingar om globalt havsavtal bör driva krav om att skydda minst 30 procent av de globala marina områdena senast 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1636 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till årliga inventeringar av djur som orsakar stora skador på lantbruk och fiskerinäring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till beslut om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till tillåten jakt på överskjutande antal efter säkrad bevarandestatus och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1641 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett nationellt undantag från fågeldirektivet när det gäller skarv och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1646 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av strandskyddet med anledning av de olika förutsättningar som gäller i vårt land och med syftet att möjliggöra nybyggnation även i strandnära lägen där så är möjligt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1665 av Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1666 av Kjell Jansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att undanta skarven från fågeldirektivet och införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1674 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter och tjänstemän som gör utredningar, undersökningar eller andra aktiviteter måste informera markägaren innan sina besök och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1675 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort det generella strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort länsstyrelsernas inblandning i strandskyddsärendena och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1745 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utnyttja undantag från fågeldirektivet för att öka jakten på skarv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en förvaltningsplan för skarv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om initiativ för samarbete i Östersjöregionen för effektiv skarvbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kravet på att införliva sälen i förvaltningsplan och medge licensjakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1750 av Per Lodenius m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta adekvata och direkta beslut och åtgärder för att komma till rätta med de problem skarven utgör och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1783 av Per Lodenius m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändring av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1886 av Saila Quicklund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samlad strategi för svensk friluftsnäring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en mer sammanhållen strategi kring drift, skötsel och underhåll av statliga fjäll-, skoter- och vandringsleder samt drift och skötsel av svenska nationalparker och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1913 av Lina Nordquist m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddsjakt på varg när rovdjur orsakar skador för lantbrukare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den regionaliserade rovdjursförvaltningen bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1980 av Lars Hjälmered (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av strandskyddet för att förenkla för musselodlingar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1981 av Lars Hjälmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reformering av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1996 av Lars Hjälmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skydds- och licensjakt på varg, lo och andra rovdjur och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2090 av Lina Nordquist (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att utvärdera de sammantagna kostnaderna för rovdjursskador och kostnaderna för deras förebyggande ur ett ekonomiskt perspektiv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en eventuell ny ersättningsmodell för lantbrukare och hundägare vid skador från rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för att säkra ansökningarnas likvärdighet över landet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2105 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjligheterna till jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjligheterna till jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2125 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uthållig vargpolitik och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2127 av Kristina Nilsson och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av kraftfulla åtgärder mot skarvproblemen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2177 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för ett strandskydd på 100 meter i Södermanlands län och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2186 av Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en rimlig balans mellan allemansrätten och markägarnas intressen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn avseende möjlighet till eventuell ersättning vid uppkomna skador i naturen för markägaren i sammanhanget allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att i sammanhanget allemansrätten införa begränsning av kommersiell verksamhet utan avtal med markägaren och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2215 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för ökat bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2226 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och utvärdera naturreservaten i syfte att se över om hela eller delar av den skogsmark inom reservaten som inte uppfyller bevarandekriterierna för skyddsvärd mark i stället bör lyftas bort från reservaten och gå tillbaka till skogsproducerande mark igen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2340 av Helén Pettersson och Fredrik Lundh Sammeli (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av ersättningssystemet för renskötselns rovdjursskador och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2362 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att minska skarvens och sälens utbredning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2415 av Sofia Westergren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddsreglerna behöver lättas upp så att vattennära områden får betas av hästar och andra djur och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2439 av Mattias Karlsson i Luleå (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att införa licensjakt på vikaresäl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2459 av Mattias Karlsson i Luleå (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att minska strandskyddet vid bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2498 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att se till att landets länsstyrelser tillämpar en generösare tolkning vid dispensprövning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om strandskydd bör flyttas ut närmare besluten och dem de berör och i så stor utsträckning som möjligt ligga på lokal nivå nära medborgare och berörda och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2518 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en större översyn av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2525 av Maria Malmer Stenergard (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändrade strandskyddsregler och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2551 av Per Åsling (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av ersättningen för rivna renar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en toleransnivå på 10 procent och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt och 28 § ska gälla i nationalparker som ligger inom samebyarnas åretruntmarker och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2564 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för ett system för ersättning för beslagtagna mark på grund av art- och habitatdirektivet samt artskyddsförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2566 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den försvagade svenska äganderätten genom krav på tydligt definierade och specifika motiv för skydd av natur i allmänhet och privatägd mark i synnerhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2567 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den försvagade svenska äganderätten genom översyn och förändring av miljöbalken och artskyddsförordningen m.m. mot bakgrund av lagstiftning om egendomsskydd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2584 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna till en översyn av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2639 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddet behöver reformeras för att främja bostadsbyggande i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2662 av Louise Meijer m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en plan för att nå de fastslagna målen för skydd av marina områden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2665 av Louise Meijer m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska förekomsten av invasiva främmande arter som hotar svenska arter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att fler invasiva främmande arter i Sverige förs in i den gemensamma unionsförteckningen för att vid behov säkerställa åtaganden av fler medlemsländer och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet för att främja biologisk mångfald bör öka i stadsplanerade områden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i internationella sammanhang bör vara pådrivande för att bevara biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-kommissionen tar fram en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatus för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2667 av Louise Meijer m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skötsel av redan skyddad skog och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2668 av Louise Meijer m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av reglerna avseende ersättning vid skyddsjakt utan att decentraliseringen av viltförvaltningen påverkas negativt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att agera förebyggande för att minska antalet rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att riksdagens beslut om en vargförvaltning med 170 individer efterlevs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att bilagorna i art- och habitatdirektivet uppdateras så att vargens skyddsstatus ändras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ökad flexibilitet i genomförandet av art- och habitatdirektivet med hänsyn till specifika nationella omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att art- och habitat- och fågeldirektiven revideras i syfte att göra dem mer ändamålsenliga och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla skyddsjakt på icke-jaktbara arter som trana och svan och tillkännager detta för regeringen.

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regionala förvaltningsplaner för skarven i alla län i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddsjakt på skarv ska tillåtas i fiskeområden under fredningstider och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att medel ur Europeiska havs- och fiskerifonden ska kunna betalas ut för jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att GMO-lagstiftningen i EU moderniseras och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka i EU för att växtförädlings-tekniken CRISPR-Cas inte ska regleras utifrån samma regelverk som GMO och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ett teknikneutralt regelverk i EU för växter framtagna med ny genteknik och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2700 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre vargförvaltning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta beslutsrätten om rovdjursförvaltning närmare dem den berör och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2704 av Lars Püß (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återgå till en maxgräns på 100 meter och samtidigt inleda en större översyn av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2760 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genetiskt modifierade organismer (GMO) och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2761 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den svenska skarvpopulationen genom ökad jakt och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skarv även ska få jagas i anslutning till fågelns boplatser och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudregeln ska vara att i glest befolkade områden är byggande tillåtet förutom i områden som pekats ut som skyddsvärda och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskydd som regel bör sträcka sig 50 meter från stranden om det inte finns särskilda skäl att ha en längre gräns och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda markägare ska ges tillfälle att yttra sig innan beslut om utökad strandskydd fattas och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka flexibiliteten i LIS-regelverket och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en- och tvåbostadshus ska kunna uppföras i LIS-områden även utan närhet till befintlig bebyggelse och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanlagd våtmark inte ska kunna skapa ett strandskydd under den närmaste 30-årsperioden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdatering av EU:s art- och habitatdirektiv och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på rovdjur ska kunna genomföras snabbt och effektivt när tamdjur hotas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över länsstyrelsernas roll när det gäller att ta initiativ till skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beviljande av skydds jakt inom renskötselområdet ska ske med särskild hänsyn till rennäringen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ersättningen för rovdjursdödade tamdjur och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka licensjakten på varg i vissa områden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av hur rovdjursförvaltningen tillämpas praktiskt utifrån fattade riksdagsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete och förvaltning av den skandinaviska vargstammen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2802 av Robert Hannah m.fl. (L):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2852 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förstärkning av hänsyn till biologisk mångfald vid större ingrepp i naturen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2859 av Rebecka Le Moine (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa arbetet mot den illegala jakten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa licensjakten på varg till dess att en långsiktigt livskraftig vargstam uppnåtts, och dessförinnan endast tillåta den mer restriktiva och motiverade skyddsjakten, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den populationsstorlek som Naturvårdsverket rapporterar för vargen, i likhet med referensvärdet för arten, ska avse den tid på året då populationen är som minst, så att inte redan döda vargar räknas in när man jämför populationsstorleken med referensvärdet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2975 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera byggnadsreglerna gällande strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2976 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av allemansrätten i syfte att stärka förtroendet för denna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dialogen kring rovdjursförvaltningen behöver stärkas och fattade riksdagsbeslut behöver följas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3107 av Annie Lööf m.fl. (C):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arbetet för den biologiska mångfalden i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3176 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra strandskyddslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att peka ut strandskyddsområden som ska betecknas som skyddsvärda eller bebyggas restriktivt för att i övrigt anse strandnära bebyggelse tillåten, och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur allemansrätten och angränsande lagstiftning bättre kan anpassas efter allmänhetens och markägarnas behov och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3245 av Linda Ylivainio m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som måste vidtas för att riksdagens beslutade mål om 10 procents toleransnivå ska uppfyllas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3247 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett dynamiskt naturskydd bör säkerställas i vilket tidigare beslut kan utvärderas och omprövas eller förändras för att försäkra att de även fortsättningsvis bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem på ett effektivt sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arbetet för den biologiska mångfalden i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3257 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten är grunden för en bra rovdjursförvaltning och att reglerna för skydds jakt ska följa en gemensam praxis och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dialogen kring rovdjursförvaltningen behöver stärkas och fattade riksdagsbeslut följas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kontinuerlig uppföljning, utvärdering och granskning av rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna att försvara husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som måste vidtas för att riksdagens beslutade mål om 10 procents toleransnivå ska uppfyllas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad skydds jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna vid skydds jakt bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten på säl ska utvidgas till vikare och knobbsälar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för åtgärder kring biotopskydd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3266 av Ola Johansson m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunalt instiftade naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3355 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att generellt strandskydd bör avskaffas och att strandskydd om 50 meter respektive utvidgat strandskydd om 100 meter endast ska gälla för av kommunerna utpekade sjöar och vattendrag och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka flexibiliteten i strandskyddet genom fler dispensskäl och större möjlighet till intresseavvägning i dispensbedömningen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka undantagen inom strandskyddet för areella näringar och även inkludera hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att endast regeringen, eller den myndighet som regeringen beslutar, ska kunna inrätta naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att upphäva naturreservat när det är motiverat för bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3361 av Tina Acketoft m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda utrotningshotade djur och växter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren samt den regionaliserade rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om invasiva främmande arter och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bioteknik (GMO) och dess klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3408 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
27. Motioner som bereds förenklat		
2019/20:90	Caroline Nordengrip och Matheus Enholm (båda SD)	
2019/20:107	Ulrika Heie och Annika Qarlsson (båda C)	3 och 4
2019/20:166	Martina Johansson (C)	1
2019/20:269	Anders Åkesson m.fl. (C)	
2019/20:415	Solveig Zander (C)	3 idd
2019/20:490	Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C)	3
2019/20:499	Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C)	
2019/20:509	Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C)	
2019/20:511	Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C)	1–3
2019/20:593	Runar Filper m.fl. (SD)	1, 4–6, 10, 12, 17 och 19
2019/20:603	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	15 och 32
2019/20:604	Mats Nordberg m.fl. (SD)	32
2019/20:608	Roger Hedlund m.fl. (SD)	28
2019/20:611	Mats Nordberg m.fl. (SD)	7, 10, 11 och 13
2019/20:693	Magnus Jacobsson (KD)	8
2019/20:901	Lars Beckman (M)	
2019/20:904	Linda Ylivainio och Per Schöldberg (båda C)	1
2019/20:1009	Jessika Roswall och Marta Obminska (båda M)	idd
2019/20:1118	Gustaf Lantz och Sanne Lennström (båda S)	
2019/20:1173	Viktor Wärnick och John Weinerhall (båda M)	
2019/20:1175	Viktor Wärnick och John Weinerhall (båda M)	
2019/20:1252	Johan Andersson (S)	
2019/20:1304	Åsa Coenraads (M)	
2019/20:1314	Sten Bergheden (M)	idd
2019/20:1315	Betty Malmberg (M)	1
2019/20:1330	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2019/20:1331	Sten Bergheden (M)	
2019/20:1445	Åsa Lindestam (S)	

2019/20:1453	Maria Stockhaus och Kjell Jansson (båda M)	
2019/20:1461	Maria Stockhaus m.fl. (M)	1
2019/20:1467	Annicka Engblom (M)	
2019/20:1492	Lotta Olsson (M)	
2019/20:1546	Viktor Wärmick och John Weinerhall (båda M)	
2019/20:1585	Angelika Bengtsson (SD)	2 idd
2019/20:1618	Elin Segerlind m.fl. (V)	11
2019/20:1641	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2019/20:1646	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2019/20:1665	Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M)	
2019/20:1666	Kjell Jansson (M)	
2019/20:1675	Sten Bergheden (M)	1
2019/20:1745	Kerstin Lundgren (C)	1–3
2019/20:1750	Per Lodenius m.fl. (C)	
2019/20:1783	Per Lodenius m.fl. (C)	
2019/20:1886	Saila Quicklund (M)	1 och 2
2019/20:1913	Lina Nordquist m.fl. (L)	1 och 2
2019/20:1980	Lars Hjalmered (M)	2
2019/20:1981	Lars Hjalmered (M)	
2019/20:1996	Lars Hjalmered (M)	
2019/20:2105	Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L)	1
2019/20:2125	Mikael Dahlqvist m.fl. (S)	
2019/20:2127	Kristina Nilsson och Ingemar Nilsson (båda S)	
2019/20:2177	Lotta Finstorp (M)	
2019/20:2186	Lars-Arne Staxäng och Sten Bergheden (båda 1 och 3 M)	
2019/20:2215	Lotta Finstorp (M)	
2019/20:2340	Helén Pettersson och Fredrik Lundh Sammeli (båda S)	
2019/20:2362	Lars Beckman (M)	
2019/20:2415	Sofia Westergren (M)	
2019/20:2459	Mattias Karlsson i Luleå (M)	
2019/20:2498	Cecilia Widegren (M)	1 och 2
2019/20:2518	Katarina Brännström (M)	
2019/20:2525	Maria Malmer Stenergard (M)	
2019/20:2551	Per Åsling (C)	1 och 4

2019/20:2584	Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M)	
2019/20:2639	Ann-Sofie Alm (M)	
2019/20:2662	Louise Meijer m.fl. (M)	13
2019/20:2665	Louise Meijer m.fl. (M)	2 och 8
2019/20:2668	Louise Meijer m.fl. (M)	5, 6, 12 idd och 24
2019/20:2700	Ann-Sofie Alm (M)	1 och 2
2019/20:2704	Lars Püss (M)	
2019/20:2761	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	29 och 51–55
2019/20:2774	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	4–6, 8 och 11
2019/20:2802	Robert Hannah m.fl. (L)	23
2019/20:2852	Jonas Eriksson m.fl. (MP)	6
2019/20:2975	Edward Riedl (M)	
2019/20:2976	Edward Riedl (M)	
2019/20:3176	Markus Wiechel (SD)	
2019/20:3243	Larry Söder m.fl. (KD)	32 och 51
2019/20:3247	Kristina Yngwe m.fl. (C)	9
2019/20:3257	Kristina Yngwe m.fl. (C)	6, 8, 11 och 12
2019/20:3266	Ola Johansson m.fl. (C)	12
2019/20:3355	Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M)	12–14, 17 och 18
2019/20:3361	Tina Acketoft m.fl. (L)	3–5
2019/20:3408	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	7 idd